

**T.C.
MÜLLER ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMA GÖRE İLKÖĞRETİM 6 VE 7.SINIF
TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ DEĞERLERİN İNCELENMESİ
(Mülahtıf Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
BEYTULLAH KARAGÖZ**

**DANIŞMAN
PROF.DR. M.VOLKAN ÇOKUN**

**HAZİRAN, 2009
MÜLLER**

T.C.
MU LA ÜN VERS TES
SOSYAL B L MLER ENST TÜSÜ
TÜRKÇE E T M ANAB L M DALI

YAPILANDIRMACI YAKLA IMA GÖRE LKÖ RET M 6 ve 7.SINIF
TÜRKÇE DERS K TAPLARINDAK DE ERLER N NCELENMES
(Mu la li Örne i)

HAZIRLAYAN: BEYTULLAH KARAGÖZ

Sosyal Bilimler Enstitüsünce
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi için Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildi i Tarih :
Tezin Sözlü Savunma Tarihi :12/06/2009

Tez Danı mam : Prof. Dr. Mustafa Volkan CO KUN
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Hacı Ömer KARPUZ
Jüri Üyesi : Yard. Doç. Dr. Nilgün AÇIK ÖNKA

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Nurgün OKT K

Haziran, 2009
MU LA

TUTANAK

Mu la Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün/...../..... tarih ve sayılı toplantısında olu turulan jüri, Lisansüstü E itim-Ö retim Yönetmeli i'nin maddesine göre, Türkçe E itimi Bölümü Anabilim Dalı Yüksek lisans ö rencisi Beytullah KARAGÖZ' ün "**Yapılandırıcı Yaklaşım Göre İlkö retim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki De erlerin ncelenmesi (Mu la li Örne i)**" adlı tezini incelemi ve aday 12/06/2009 tarihinde saat 10:30'da jüri önünde tez savunmasına alınmı tır.

Adayın ki isel çalı maya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayana ı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdi i cevaplar de erlendirilerek tezin oldu una ile karar verildi.

Tez Danı manı

Prof. Dr. Mustafa Volkan CO KUN

Üye

Prof. Dr. Hacı Ömer KARPUZ

Üye

Yard. Doç.Dr. Nilgün AÇIK ÖNKA

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Yapılandırıcı Yaklaşım Göre İlköğretim 6 ve 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi (Muhim Örneği)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2009

Beytullah KARAGÖZ

YÜKSEKÖ RET M KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZ
TEZ VER G R FORMU

YAZARIN **MERKEZ M ZCE DOLDURULACAKTIR.**

Soyadı:KARAGÖZ

Adı : Beytullah

Kayıt No:

TEZ N ADI

Türkçe : “Yapılandırıcı Yaklaşım Göre İlköğretim 6 ve 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi (Muğla İli Örneği)”

Y. Dil : The perusal for the value in Turkish course books of 6 and 7 classes of primary school according to the structural approach (the example of Muğla province)

TEZ N TÜRÜ: Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta Yeterlilik

O

O

O

TEZ N KABUL EDİLDİ

Üniversite : Muğla Üniversitesi

Fakülte : Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kurullar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞ MI

Yayımlanmadı.

TEZ YÖNETMENİN İSİM SOYADI, ADI: COŞKUN, M. Volkan

Ünvanı: Prof. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI:

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Yapılandırıcı Yaklaşım Göre İlköğretim 6 ve 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi (Muhtemel Örnek)

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. Yapılandırmacılık
2. Ders kitabı
3. Değerler
4. Değer öğretimi

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER:

1. Constructivism
2. Course Book
3. Values
4. Value Teaching

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum

2- Tezimden dipnot gösterilmekle birlikte bir bölümünün fotokopisi alınabilir

3- Kaynak gösterilmekle birlikte tezimin tamamının fotokopisi alınabilir

Yazarın İmzası :

Tarih :/...../.....

ÖN SÖZ

Hızla değişen dünyada bilgi, aynı oranda değişmekte ve çoalmaktadır. İletişim imkânlarının artması, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, yüzyılımızda bilgi üretimini hızlandırmı ve bu duruma eğitim sisteminin olgunlaştırılmasına imkân sağlamıdır. Daha çok duran bir özellik taşıyan davranışçı eğitim modeli ihtiyaçlara cevap verememi ve yeni bir eğitim modeli olarak yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir.

Yapılandırmacı yaklaşım, 2004–2005 eğitim öğretim yılında ilköğretim birinci kademedeki pilot olarak uygulanmış, 2005–2006 eğitim-öğretim yılından itibaren ilköğretim ikinci kademeyi kapsayacak şekilde uygulamaya konulmuştur.

Davranışçı eğitim modelinde, öğretmenler derslerde hazır bilgileri öğrenciye doğrudan aktarır, öğrenciler, aktarılan bilgileri ezberler ve öğrenirler. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrencilerin derslerde kazandıkları bilgi ve becerileri günlük hayatta kullanabilmelerine imkân sağlamıdır. Bu sayede öğrenci, kazandırdığı bilgileri yapılandırır ve yeniden üretir. Yapılandırmacı yaklaşım, yapıcı ve yaratıcı eleştirel düşünceye sahip, bilgiye ulaşma yollarını bilen, eski bilgilerinden yola çıkarak yeni bilgiler üreten, millî ve manevî değerlerine bağlı insan tipinin yetiştirilmesine imkân sağlayacaktır.

Bu olumlu niteliklere, kültür taşıyıcısı olan dil vasıtasıyla ulaşılır. Dil, toplumdaki fertlerin birbirleriyle iletişim kurmalarını ve kültürün nesilden nesile aktarılmasını sağlar. Uzun bir geçmişiyle sahip olan Türkçe, konuşma dili olmanın yanı sıra öğrencilerin tüm eğitim-öğretim süreçlerinde önemli bir rol oynar.

Bireyin kimlik sahibi olması, kültürel değerleri benimsemesi, bilgi ve beceriler kazanması ana dilinin inceliklerini kavramasıyla mümkündür.

Türkçe dersi, bireylere öğrenme alanları (okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dil bilgisi) ile ilgili kazanımların yanında, temel insanî değerleri de kazandırmayı hedeflemektedir.

Türk Millî Eğitimini, millî ve manevî değerleri benimseyen, bu değerleri yaşantı hâline getiren sağlıklı bir nesil yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Türkçe eğitiminde, değerlerin kazandırılması konusu önem arz etmektedir. Türkçe dersinde değerler, öğrencilere metinler yoluyla kazandırılır. Metinlerde bulunan kelime, kelime grupları ve cümlelerden yola çıkarak değerler kazandırılır.

Değer öğretimi yapılırken, yalnızca ders kitaplarında var olan değerlerle yetinilmemelidir. Türkçe öğretmeni, uyarlayıcı öğretmen niteliğine bürünüp, gözlem yaparak eksiklikleri tespit ettiğinde değerleri öğrencilere kazandırmalıdır.

Araştırmamızı yaparken bana büyük sabır gösteren, ihtiyacım olan her türlü desteği sunan, değerli zamanlarını bana ayıran, derin bilgisini ve tecrübelerini benimle paylaşan, değerli tez danışmanı hocam Prof. Dr. Mustafa Volkan COŞKUN'a; lisans dönemimde görüş ve önerileriyle beni lisansüstü eğitime yönlendiren saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Nilgün AÇIK ÖNKA'ya; tezin düzeltilmesinde bana yol gösteren ve yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Hasan EKER ve Arş. Gör. Didem ÇETİN'e; sevgilerini gönlümde taşıdığı değerli dostlarıma; beni bugünlere getiren, her türlü maddî-manevî desteği sağlayan sevgili annem Hafize KARAGÖZ'e, sevgili babam Recep KARAGÖZ'e; biricik kardeşim Melek KARAGÖZ'e en içten duygularla teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Ara tırmamızda, Türk Millî E itiminin genel amaçları ile İköretim kurumlarının amaçlarındaki maddeler, de er haline dönü türülmü , de erlerden hareketle hazırlanan De er nceleme Formu kullanılarak, 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitapları incelenmiştir.

Ara tırmanın amacı, İköretim 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki de erleri incelemek; bu de erlerin metinlerdeki da ılımlarını ve oranlarını tespit etmektir.

De er nceleme Formundaki 73 de er örneklem grubundaki metinlere uygulanmıştır. Ara tırmanın amacına göre belirlenen de erlerin ders kitaplarında hangi oranda yer alıp almadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ders kitaplarındaki metinler incelenirken, ula ılan sonuçlar grafik olarak gösterilmiştir.

Ara tırma, 2006–2007 e itim-öretim yılında Mu la iline gönderilen ders kitapları üzerinde yapılmıştır. 6. ve 7.sınıflarda okutulan metinler ve metinlerde geçen de erler veri kabul edilmiştir.

Ara tırmanın yöntemi; betimsel alan ara tırması yöntemidir. Ara tırmada, genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tezin evrenini, Millî E itim Bakanlı ının 2006–2007 e itim-öretim yılında Mu la iline gönderdiği oldu u Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Tezin örneklemini, 2006–2007 e itim-öretim yılında okutulan İköretim 6 ve 7.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki 48 metin oluşturmaktadır.

nceleme sonucunda, ders kitaplarında en çok “Çalışkan Olma De eri”, “Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri”, “Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri” , “Sabırlı Olma De eri”, “Canlıları Sevme De eri”, “Yardımsеver Olma De eri”, “Ö renmeye Meraklı ve İstekli Olma De eri”, “Çalışma Bilincini Ta ıma De eri”, Yapıcı Ele tirel Dü ünçeye Sahip Olma De eri”, “Vatansever Olma De eri”, “Bireysel/Toplumsal

Sorunları Tanıma ve Çözebilme De eri”,“Ara tırmacı Olma De eri” ve “Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri” nin oldu u tespit edilmi tir.

Ders kitaplarında “A ırba lı Olma De eri”,“Bayra a Saygılı Olma De eri”, “Kanunlara taat Etme De eri”,“Misafirperver Olma De eri”,“Tarihî Eserlerimizi Koruma/Sevme De eri”ne ise yer verilmemi tir.

ABSTRACT

The aim of this research is to analyse the values in the Turkish Books of the 6th and 7th grades and find out the range and rate of these values in the texts.

The general purposes of Turkish National Education and Primary Education were analysed and values were found. 6. and 7. grade course books were examined by using the Value Evaluation Form which had been prepared according to these values. Also, the values existing in the texts of the course books were analysed and determined to make comparison. Values were showed in graphics during the analysis of data.

Research were done according to what had been sent to Mu la in 2006-2007 education year. The texts read by 6. and 7. grade students and the values existing in those texts were accepted as data.

The method of the research is field description method. In the research, general analysis method has been used. The Turkish Course Books that The Ministry of National Education sent to Mu la in 2006-2007 academic year were used in the research. 48 texts in the Turkish Course Books of 6th and 7th grades that The Ministry of Natinonal Education sent in 2006-2007 academic year set example for the thesis.

According to the results of the survey , “Being Hardworking” , “Not to be daunted by difficulties” , “Being Creative/ Constructive”, “Being Patient” , “ Loving living creatures” , “Being Helpful” , “Being curious and enthusiastic to learn” , “Having the conscios of studying” , “Having Constructive Critical Thought Style” , “Being patriot” , “Knowing and Solving Personal/ Social Problems” , “ Being Investigative” , “ Gaining the Habit of Reading” are the most visible values in the course books.

Ç NDEK LER

ÖNSÖZ	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT	V
Ç NDEK LER	VI
KISALTMALAR CETVEL	XII
TABLolar VE GRAF KLER L STES	XIII
I.BÖLÜM.....	1
1. G R	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	9
1.2. ALT PROBLEMLER.....	10
1.3. ARA TIRMANIN AMACI.....	11
1.4. ARA TIRMANIN ÖNEM	11
1.5. SINIRLILIKLAR.....	11
1.6. VARSAYIMLAR.....	11
1.7. TANIMLAR.....	11
1.8 L TERATÜR ARA TIRMASI.....	12
II. BÖLÜM.....	14
2.KURAM ÇERÇEVES VE LG L ARA TIRMALAR.....	15
2.1. KURAM ÇERÇEVES	15
2.1.1. YAPILANDIRMACILIK.....	15
2.1.2 TÜRKÇE DERS Ö RET M PROGRAMININ TEMEL YAKLA IMI	22
2.2. DERS K TAPLARI	23
2.2.1. DERS K TABININ LEVLER	26

2.2.2. DERS K TAPLARININ SAH P OLMASI GEREKEN N TEL KLER	27
2.2.3. DERS K TABI KULLANILMASININ OLUMLU YANLARI	28
2.2.4. DERS K TABINI DESTEKLEYEN YARDIMCI K TAPLAR	32
2.2.4.1. Ö RENC ÇALI MA K TABI	32
2.2.4.2. Ö RETMEN KILAVUZ K TABI	32
2.5. DE ER KAZANDIRMADA DERS K TAPLARININ ROLÜ	34
2.6. DE ERLER	35
2.6.1. DE ERLER N ÖZELL KLER	40
2.6.2. DE ERLER N LEVLER	42
2.6.3. DE ER Ö RET M	44
2.6.4. DE ERLER S STEM	46
2.7. E T M	47
2.8. Ö RET M	49
2.9. TÜRKÇE DERS Ö RET M PROGRAMININ HEDEFLER	50
III. BÖLÜM	57
3.YÖNTEM	57
3.1. ARA TIRMANIN MODEL	57
3.2. EVREN	57
3.3. ÖRNEKLEM	57
3.4. VER LER N TOPLANMASI	57
3.5. VER LER N ANAL Z	58
3.6. SÜRE VE OLANAKLAR	58
IV. BÖLÜM	59
4.BULGU VE YORUMLAR	59
4.1. LKÖ RET M 6 VE 7.SINIF TÜRKÇE DERS K TAPLARINDAK DE ERLER N FREKANS VE YÜZDELER NE L K N BULGU VE YORUMLAR	60
4.1.1. Adalete/E itli e nanma De eri le Igili Bulgular	67
4.1.2. Adaletli Olma De eri le Igili Bulgular	67
4.1.3. A ırba lı Olma De eri le Igili Bulgular	67
4.1.4. Aile çi Demokrasi Bilincine Sahip Olma De eri le Igili Bulgular	67

4.1.5. Alçakgönüllü Olma De eri le lgili Bulgular	67
4.1.6. Aldı ı Görevleri Yerine Getirme De eri le lgili Bulgular	67
4.1.7. Analitik Bir Dü ünçe Yapısına Sahip Olma De eri le lgili Bulgular	67
4.1.8 .Ara tırmacı Olma De eri le lgili Bulgular	68
4.1.9. Ba ımsızlık De eri le lgili Bulgular	68
4.1.10. Ba kalarına Saygılı Olma De eri le lgili Bulgular	69
4.1.11. Ba kalarının Haklarına Saygı Duyma De eri le lgili Bulgular	69
4.1.12. Bayra a Saygılı Olma De eri le lgili Bulgular	70
4.1.13. Bilginlere De er Verme De eri le lgili Bulgular	70
4.1.14. Bilginlerin Eserlerine Önem Verme De eri le lgili Bulgular	71
4.1.15. Bilgiye Ula ma Yollarını/Tekniklerini Ö renme De eri le lgili Bulgular.....	71
4.1.16. Bilim ve Teknolojiyi Günlük Hayatta Kullanma De eri le lgili Bulgular.....	71
4.1.17. Bilimsel Dü ünçeye Önem Verme De eri le lgili Bulgular	72
4.1.18. Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözebilme De eri le lgili Bulgular	73
4.1.19. Bireysellik Duygusuna Önem Verme De eri le lgili Bulgular	73
4.1.20. Canlıları Sevme De eri le lgili Bulgular	73
4.1.21. Cesaretli Olma De eri le lgili Bulgular	74
4.1.22. Cömert Olma De eri le lgili Bulgular.....	75
4.1.23. Çalı kan Olma De eri le lgili Bulgular	75
4.1.24. Çalı ma Bilincini Ta ıma De eri le lgili Bulgular.....	76
4.1.25. Çevre Koruma Bilincine Sahip Olma De eri le lgili Bulgular.....	77
4.1.26. Do ayı Sevme/Koruma De eri le lgili Bulgular	77
4.1.27. Do ru Olma De eri le lgili Bulgular.....	78
4.1.28. Dostlu un/Arkada lı ın Önemine nanma De eri le lgili Bulgular.....	78
4.1.29. Dürüst Olma De eri le lgili Bulgular	78
4.1.30. Ebeveyne ve Ya lılara Saygılı Olma De eri le lgili Bulgular.....	78
4.1.31. Evrensel Kültür De erini Tanıyıp Benimseme De eri le lgili Bulgular.....	78
4.1.32. Fedakâr Olma De eri le lgili Bulgular	79

4.1.33. Geleneklere Saygı Duyma De eri le Igili Bulgular.....	78
4.1.34. Giri imci Olma De eri le Igili Bulgular	79
4.1.35. Grup Çalı malarına Önem Verme De eri le Igili Bulgular.....	79
4.1.36. Güvenilir Olma De eri le Igili Bulgular.....	79
4.1.37. Güzel Sanatlara De er Verme De eri le Igili Bulgular.....	80
4.1.38. Ho görülü Olma De eri le Igili Bulgular	80
4.1.39. steklerimizi Aile artlarına Göre Ayarlayabilme De eri le Igili Bulgular.....	81
4.1.40. Kanunlara taat Etme De eri le Igili Bulgular	81
4.1.41. Kendini Geli tirme Bilincine Sahip Olma De eri le Igili Bulgular.....	81
4.1.42. Kendisi/Çevresiyle Barı ık Bir Birey Olma De eri le Igili Bulgular...	81
4.1.43. Kibar Olma De eri le Igili Bulgular	81
4.1.44. Ki isel Araç-Gereçlerini Do ru Kullanma De eri le Igili Bulgular	82
4.1.45. Kötü Alı kanlıklardan Kaçınma De eri le Igili Bulgular	82
4.1.46. Merhametli Olma De eri le Igili Bulgular	82
4.1.47. Meslek Sahibi Olmanın Önemini Kavrama De eri le Igili Bulgular.....	82
4.1.48. Misafirperver Olma De eri le Igili Bulgular.....	82
4.1.49. Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri le Igili Bulgular.....	82
4.1.50. Otokontrol (Kendini Denetleyebilme-Sorgulayabilme) De eri le Igili Bulgular.....	84
4.1.51. Ö renmeye Meraklı Ve stekli Olma De eri le Igili Bulgular	84
4.1.52. Payla ma De eri le Igili Bulgular	85
4.1.53. Planlı Çalı ma Alı kanlı ına Sahip Olma De eri le Igili Bulgular	86
4.1.54. Sabırlı Olma De eri le Igili Bulgular	86

4.1.55. Sadakat Sahibi Olma De eri le Igili Bulgular	86
4.1.56. Sa lı ın De erini Bilme De eri le Igili Bulgular	86
4.1.57. Sahip Oldu u Hakları Kullanma De eri le Igili Bulgular	87
4.1.58. Sahip Oldu u Hakların Bilincinde Olma De eri le Igili Bulgular	87
4.1.59. Sanatçılara De er Verme De eri le Igili Bulgular	87
4.1.60. Sorumluluk Sahibi Olma De eri le Igili Bulgular	88
4.1.61. Sözünde Durma De eri le Igili Bulgular	88
4.1.62. Tarihî Eserlerimizi Koruma/Sevme De eri le Igili Bulgular	89
4.1.63. Temiz Olma De eri le Igili Bulgular	89
4.1.64. Tutumlu Olma De eri le Igili Bulgular	89
4.1.65. Türk Büyüklerine Saygı Duyma De eri le Igili Bulgular	89
4.1.66. Ülkenin Ekonomik Ve Sosyal Kalkınmasına Katkıda Bulunma De eri le Igili Bulgular	90
4.1.67. Üretken Olma De eri le Igili Bulgular	90
4.1.68. Vatansever Olma De eri le Igili Bulgular	90
4.1.69. Vefalı Olma De eri le Igili Bulgular	91
4.1.70. Yapıcı Ele tirel Dü ünçeye Sahip Olma De eri le Igili Bulgular	91

4.1.71. Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri le lgili Bulgular.....	91
4.1.72. Yardımsever Olma De eri le lgili Bulgular.....	92
4.1.73. Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri le lgili Bulgular.....	93
4.2. LKÖ RET M 6 VE 7. SINIF TÜRKÇE DERS K TAPLARINDAK DO RUDAN TESP T ED LEN DE ERLER LE METN N BA LAMINDAN TESP T ED LEN DE ERLER N FREKANS VE YÜZDELER NE L K N BULGU VE YORUMLAR.....	99
4.3. LKÖ RET M 6. SINIF TÜRKÇE DERS K TAPLARINDAK BULGU VE YORUMLAR.....	103
4.4. LKÖ RET M 7.SINIF TÜRKÇE DERS K TAPLARINDAK BULGU VE YORUMLAR	124
V. BÖLÜM	153
5. SONUÇLAR VE ÖNER LER	153
5.1. SONUÇLAR	153
5.2. ÖNER LER	156
KAYNAKÇA	160
EKLER	165
EK-1: LKÖ RET M 6.SINIF TÜRKÇE DERS K TAPLARINDA NCELENEN MET NLER	165
EK-2: LKÖ RET M 7.SINIF TÜRKÇE DERS K TAPLARINDA NCELENEN MET NLER	166

KISALTMALAR CETVEL

B.T.E.D: Ba lamdan Tespit Edilen De erler

ev. : Çeviren

D: De er

D.T.E.D: Do rudan Tespit Edilen De erler

f: Frekans

MEB: Millî E itim Bakanlı ı

s. : Sayfa

TDK: Türk Dil Kurumu

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve di erleri

vs. : Ve saire

%: Yüzde

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1: Gelenekçi Eğitim Anlayışı ile Yapılandırmacı Görüşün Karşılaştırılması	17
Tablo 2: İlköğretim 6 ve 7. sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin Frekans ve Yüzde Oranları	59
Tablo 3: İlköğretim 6 ve 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Doğrudan Tespit Edilen Değerlerle Metnin Başlamından Tespit Edilen Değerlerin Frekans ve Yüzde Oranları.....	98

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: İlköğretim 6 ve 7. sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin Frekans ve Yüzde Oranları	62
Grafik 2: İlköğretim 6 ve 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Değerlerin Dağılım Oranı	65
Grafik 3: Metinlerde Tespit Edilen Değer Türlerinin Oranı	101
Grafik 4: 6. Sınıf Ders Kitabında Değer Türlerinin Sayısal Durumu	122
Grafik 5: İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Değer Türlerinin Oranı.....	123
Grafik 6: 7. Sınıf Ders Kitabında Değer Türlerinin Sayısal Durumu	151
Grafik 7: İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Değer Türlerinin Oranı	152

BÖLÜM I

1.G R

Bilginin hızla yenilenerek üretildi i ça ımızda birey ve toplumun gelece i, bilgiye ula ma, bilgiyi üretme ve kullanma becerilerine ba lı bulunmaktadır. Becerilerin kazanılması ve hayat boyu sürdürülmesi, bilgiyi ezberlemeyi de il, bilgi üretimine dayalı ça da bir e itimi gerektirmektedir. Ça da bir temele dayanan e itim anlayı ı, insanların sürekli ara tırmasını, dünyada meydana gelen de i imlerden haberdâr olmasını, kazandı ı bilgiyi yorumlayarak yeniden yapılandırmasını gerektirmektedir.

Günümüzde geli en bilim ve teknoloji, e itimin her alanını etkilemekte ve özellikle e itim yakla ımlarında köklü de i imleri zorunlu kılmaktadır. Geleneksel e itim yakla ımlarının yetersiz kaldı ı bilgi ve teknoloji ça ında, çoklu zekâ ve yapılandırıcı e itim yakla ımları ön plâna çıkmaktadır. Bu yakla ımlarla e itim sürecinde, ö retmen merkezli anlayı la ö rencinin davranı mını de i tirmek yerine; ö renci merkezli anlayı la ö rencinin kendi ya antıları yoluyla bilgiyi yapılandırmasına a ırlık verilmektedir (MEB, 2005).

Bilgi ve görgünün bireyin zihninde anlamlandırıldı ı, davranı kazandırmayı hedefleyen yakla ıma *Yapılandırmacı yakla ım* denir. Yapılandırmacı yakla ım, dünya ile rekabet edebilen iyi insan, iyi vatanda ve üretici bireyler yeti tirmeyi amaçlamaktadır.

Yapılandırmacı yakla ım, e itimde temel teorik bilgileri kazandırmanın yanında, ö renciye davranı kazandırmayı da hedeflemektedir. Ö renciler, bilgileri zihinlerinde yapılandırılır. Bilgileri de er olarak benimserler ve davranı a dönü türürler. Ö rencilere davranı ve de er kazandırılmasında hazırlanan Türkçe ders kitaplarının önemli bir yeri vardır.

Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değerli karlılık, kıymet (TDK, 2005) olarak tanımlanan değer kavramı bilim dünyasında sıkça kullanılmaktadır.

Değer, farklı bilim ve araştırma alanlarına konu olmakla beraber asıl anlamını felsefeye borçludur. Değer tanımının iktisattan etimolojik kökeni bir tanım olduğu da söylenir. İmdiye kadar ortaya konmuş ekonomik görüşlerin belli başlı kavramlarından biridir. Değerin iktisattaki anlamı ise bir malın para olarak karlılığıdır. Felsefede olsun, iktisatta olsun değerlerin standartlarının ne olacağını belirleyen şey 'iyi'nin tayini konusudur. Değer denilince 'iyi' kavramının incelendiği ve 'iyi' olan denildiğinde istenilen olay, olgu, durum ve kavramlar akla gelir (Sezer, Ö. : 2005).

Farklı bilim dallarında çeşitli tanımları olmasına rağmen araştırmamızın temelini, *eğerin sosyal boyutu olması nedeniyle*, değer kavramının sosyolojik anlam örgüsü olmaktadır.

Sosyolojide değerler, gruplara, bireylere, örüntülere, hedeflere ve sosyo-kültürel nesnelere verilen önem üzerindeki değerlendirmelere dayanan ölçütlere göre tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Theodorson ve Theodorson'a (1975) göre değer, özel eylemleri ve amaçları yargılamada temel bir standart sağlayan ve bir grubun üyelerinin güçlü duygusal bağlılıklarıyla oluşmuş soyut, genelleştirilmiş davranış prensipleridir (Akt. Sezer, 2005:1).

Sosyal bilimciler uzun bir süre değer kavramını incelemekten sakınımlardır. Çünkü bilimsel pozitivist değerler dizisi, değer kavramının bireysel ve öznel olduğunu; nesnel bir gerçeklik alanı olmadığını bu yüzden bilimsel anlam taşımadığını iddia etmiştir (Özensel, E.: 2003). Bununla birlikte dünyada meydana gelen değerler, yaşanan olumsuz olaylar değerlere olan ihtiyacı ortaya koymuş, yeniden insana dönülmesini gerektirmiştir. Bu bağlamdan sonra, değerler konusunda neler yapılabileceği üzerinde düşünülmesi ve çözüm aranmaya başlanmıştır.

Toplumsal yapıyı te kîl eden temel toplumsal kurumlar kendilerine ait de erler içerir. Toplumun kurumlarından birisi olan okul da de erlerin belirlenmesinde, yaygınla tırılmasında, ya atılmasında yani bir sonraki ku a a aktarılmasında önemli roller üstlenir (Özensel, E.: 2003).

Devletler devamlılıklarını, örf âdet, gelenek ve göreneklerinin ya atılmasını e itim ve e itim sistemiyle gerçekle tirmektedir. Bir ba ka ifadeyle de erlerini e itim sistemiyle aktarmaktadır. Bu aktarımda en önemli görevlerden biri de ilkö retim kurumlarına dü mektedir. Günümüz e itimcileri ara tıran, sorgulayan, dü ünen insan tipinin nasıl yeti tirilece i üzerinde çalı maktadır. İlkö retim kurumları da, bütün organlarıyla bu amaca hizmet etmektedir. Bu aktarımda en önemli ö elerden biri de ders kitaplarıdır (Sezer, Ö.: 2005).

Ders kitapları, hem e itim hem de ö retim amacıyla kullanılan temel kaynaklardır. Ö rencinin ya ve bilgi seviyesine uygun bili sel ve duyu sal becerilerle donatılmı zengin metinlerden olu an, ö retim programlarının esas aldığı ilkeler do rultusunda hazırlanan, ihtiva etti i bilgileri ö retmen aracılı ıyla ö renciye aktaran basılı e itim ve ö retim materyalleridir. Ders kitabı, özellikle Türkçe derslerinde ö rencilere temel dil becerilerini kazandırmak için önemli bir i leve sahiptir. Bu i lev, kitaplarda yer alan metinlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü Türkçe derslerinde bütün dil becerileri (okuma, yazma, konu ma, dinleme ve dil bilgisi) bu metinlerden hareketle hazırlanan etkinlikler yoluyla kazandırılmaya çalı lmaktadır (een ve ifti, 2007: 39).

Özbay (2003, 27) yaptığı ara tırmada, derslerinde ders kitabından yararlanan Türkçe ö retmenlerinin oranının %94,44, kitapların dı nda yardımcı malzeme olarak dergi, gazete ve görsel-i itsel araçları kullanan ö retmen oranının % 5,53 oldu unu tespit etmi tir. Ara tırmadan hareketle, ö retmenlerin derslerde temel kaynak olarak ders kitaplarını kullandıkları sonucuna ula maktayız. Ayrı bir deyi le, ders kitaplarının ö retmenler açısından *birincil kaynak* oldu unu da görmekteyiz.

Türkçe ö retimi genellikle edebî ve ö retici nitelikli metinlerle yapılır. Bu metinler ö retimin temel araçlarıdır. Türkçenin akıcılı ı, yalınlı ı, deyimleme ve

mecaz gücü ile duygu ve düşünce zenginliğinin yansıtıldığı metinlerle gerçekleştirilen çalışma ve incelemeler, öğrencilere yabancı dil zenginliğini kazandırır (Sever, 2004: 8-9).

Ders kitaplarındaki bu metinler, ders öğretim sürecinin ve aktarımının temel öğesi durumundadır. Shannon, yaptığı araştırmada öğrencilerin okulda geçirdikleri zamanın %80'lik kısmını ders kitabı ve ondaki etkinlikleri çözmeye çalışarak harcadığını tespit etmiştir.

Türkçeye öğretiminde ana amaçlardan ikisi çok önemlidir; bunlardan biri, dilin yapılarını kavratarak, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek; diğeri, duygu ve düşünce dünyalarını olgunlaştırarak, onlara olumlu davranışlar kazandırmaktır. Türkçe derslerinin asıl amacı, öğrencilerin dille tanışmasını, dostluğunu yakatarak onlara âdâk olmalarını, dilin gücünü, güzelliğini fark etmelerini, sebep-sonuç ilişkisi kurarak yapıcı eleştirel düşünebilmelerini, sorun çözebilmelerini, araştırmacı, değerlendirici, yorumlayıcı, üretici bir kişiliğe sahip olmalarını, işbirlikçi yapabilmelerini ve özellikle güzel davranışlar kazanmalarını sağlamak olmalıdır. Türkçe kitaplarının, sadece dil becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanmaları doğru değildir, amaçlardan biri de davranış oluşturma ve olgunlaştırmaya yönelik olmalı ve kazanımlar bölümünde oluşturulacak ve olgunlaştırılacak davranışlar açık olarak belirtilmelidir. Türkçe ders kitabı, öğrencilerin niçinlerini, nelerini, nasıllarını, becerilerini harekete geçirecek ve kelimelerin, kelime gruplarının duygu ve düşünce dünyalarına girmelerini sağlayacak şekilde hazırlanmalı; öğrenciler, öğretim-öğretim kurumlarında gerek okuma, gerek yazma, gerekse konu mada hem somut hem de soyut kelime ve kelime gruplarının derinliğine ve genişliğine duygu ve düşünce anlamlarını ifade edebilecek, anlamlı birliklerle bütün oluşturabilecek şekilde yetiştirilmelidirler (Coşkun ve Sargın, 2007).

Coşkun ve Sargın'a (2007) göre, Türkçe ders kitapları öğrencilere dil becerilerinin yanı sıra "iyi bir vatandaş olma"nın gereklerini de öğretecek şekilde hazırlanmalıdır.

Temel insanî de erleri benimsemi bireyler yeti tirmek aile, toplum ve okulun ba lıca görevleri arasındadır. Bu bakı açısından hareketle, okulların temel iki amacından bahsetmek yanlı olmaz: Yüksek ders ba arısına sahip, temel insanî de erleri benimsemi bireylerin yeti tirilmesi.

“*Temel insanî de erleri kazandırma*” amacının, Millî E itimin genel amaçları ve İkö retim kurumlarının amaçları incelendi inde Türk Millî e itim sistemi içerisinde var oldu u açıkça görülür (Ek i, H.: 2003).

1739 Sayılı Millî E itim Temel Kanunu’na baktı ımızda Türk Millî E itiminin genel amaçları:

Türk Millî E itiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. *Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçili ine ba lı; Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel de erlerini benimseyen, koruyan ve geli tiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalı an; insan haklarına ve Anayasanın ba langıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik; lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne kar ı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranı hâline getirmi yurtta lar olarak yeti tirmek;*

2. *Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sa lıklı ekilde geli mi bir ki ili e ve karaktere, hür ve bilimsel dü ünme gücüne, geni bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, ki ilik ve te ebbüse de er veren, topluma kar ı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli ki iler olarak yeti tirmek;*

3. *İgi, istidat ve kabiliyetlerini geli tirerek, gerekli bilgi, beceri, davranı lar ve birlikte i görme alı kanlı ı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutlulu una katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sa lamak; Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutlulu unu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük*

içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır.

Türk Millî Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda; İlköğretim kurumlarının amaçları aşağıda sıralanmıştır:

- a) *Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenime hazırlamak,*
- b) *Öğrencilere, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, haklarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenen birey olma bilincini kazandırmak,*
- c) *Öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımasını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak,*
- d) *Öğrencileri, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, haklarıyla iyi ilişkiler kuran, işbirliğinde çalışkan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu yurttaşlar olarak yetiştirmek,*
- e) ***(Değişiklik: 2.5.2006/26156 RG) Öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, sosyal, kültürel, dâhşsel, bilimsel, sportif ve sanatsal etkinliklerle millî kültürü benimsemelerine ve yaymalarına yardımcı olmak,***
Öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, sosyal, kültürel, dâhşsel etkinliklerle millî kültürümüzü benimsemelerine ve yaymalarına yardımcı olmak,
- f) *Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığını kazandırmak,*
- g) *Öğrencilere, toplumun bir üyesi olarak kişisel sağlığının yanı sıra ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için gerekli bilgi ve beceri, sağlıklı beslenme ve yaşam tarzı konularında bilimsel geçerliliği olmayan bilgiler yerine, bilimsel bilgilerle karar verme alışkanlığını kazandırmak,*
- h) *Öğrencilerin becerilerini ve zihinsel çalışmalarını birleştirerek çok yönlü geliştirmelerini sağlamak,*

- t) (De i ik: 2.5.2006/26156 RG) Ö rencileri kendilerine güvenen, sistemli dü ünebilen, giri imci, teknolojiyi etkili biçimde kullanabilen, planlı çalı ma alı kanlı ına sahip estetik duyguları ve yaratıcılıkları geli mi bireyler olarak yeti tirmek,*
- i) Ö rencilerin ilgi alanlarının ve ki ilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sa lamak, meslekleri tanıtmak ve seçece i mesle e uygun okul ve kurumlara yöneltmek,*
- j) Ö rencileri derslerde uygulanacak ö retim yöntem ve teknikleriyle sosyal, kültürel ve e itsel etkinliklerle kendilerini geli tirmelerine ve gerçekle tirmelerine yardımcı olmak,*
- k) Ö rencileri ailesine ve topluma kar ı sorumluluk duyabilen, üretken, verimli, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilen bireyler olarak yeti tirmek,*
- l) Do ayı tanıma, sevmeye ve koruma, insanın do aya etkilerinin neler olabilece ine ve bunların sonuçlarının kendisini de etkileyebilece ine ve bir do a dostu olarak çevreyi her durumda koruma bilincini kazandırmak,*
- m) (De i ik: 2.5.2006/26156 RG) Ö rencilere bilgi yüklemek yerine, bilgiye ula ma ve bilgiyi kullanma yöntem ve tekniklerini ö retmek,*
- n) (De i ik: 2.5.2006/26156 RG) Ö rencileri bilimsel dü ünme, ara tırma ve çalı ma becerilerine yöneltmek,*
- o) Ö rencilerin, sevgi ve ileti imin destekledi i gerçek ö renme ortamlarında dü ünsel becerilerini kazanmalarına, yaratıcı güçlerini ortaya koymalarına ve kullanmalarına yardımcı olmak,*
- ö) (De i ik: 2.5.2006/26156 RG) Ö rencilerin ki isel ve toplumsal araç-gereci, kaynakları ve zamanı verimli kullanmalarını, okuma zevk ve alı kanlı ı kazanmalarını sa lamak,*

Ara tırmamızda, Türk Millî E itiminin genel amaçları ve lkö retim kurumlarının amaçları de er olarak ele alınmı ve incelenmi tir. De erler, bireylere ders kitapları yoluyla kazandırılır. De erlerin aktarımı ve ö rencilere benimsetilip davranı a dönü türülmesi ise ders kitaplarındaki metinler aracılı ıyla gerçekleştirilir. Bununla beraber, ders kitaplarındaki metinlerde de erlerin aktarımı ve ö rencilere benimsetilip davranı a dönü türülmesi konusu hiç i lenmemi ya da çok az yer

bulmu tur. Türkçe öretim programında, de er ö retimi sistemli bir ekilde ele alınmamı tır (en, Ü. : 2007).

Ülkemizde kitapların yazımında uzun yıllardır süren bir karma a ya anmaktadır. Piyasa artlarına ve kitap yazma konusunda yeterli donanıma sahip olmayan ki i ve kurumlara bu i havâle edilince istenilen sonuç elde edilememektedir. Geli mi ülkelerde ise ders kitapları uzman ekipler tarafından kaleme alınmaktadır. Olu turulan ekip içerisinde ana dili ders kitaplarının hazırlanmasında; metin seçiminden tutun, metinlerin uygun bir sıraya konması ve anlama sorularının hazırlanmasına kadar konusunda uzmanla mı ki iler bulunmaktadır (Sezer, Ö. : 2005).

Kültürün aktarılmasını sa layan okullarda yeti en bireylerin algı ve anlam dünyasının olu masında, ders kitapları ve metinler önemli bir yer tutmaktadır.

Okullarımızda topluma yararlı olması için yeti tirdi imiz bireylerin sadece öretim görmesi yeterli de ildir. Bireyin aldığı e itim sayesinde olumlu davranı lar sergilemesi, gelecek nesile de örnek olması önemlidir. yi bir e itimin verildi i toplumlarda hırsızlık, adam öldürme, dü üncelere saygısızlık gibi olumsuz toplum huzurunu bozucu davranı ların zamanla azaldı ı da görülecektir (Yıldız, 2008).

De erlerle donatılmı , ö renciye davranı kazandırmayı amaçlayan metinler kitaplarda bulunmalıdır çünkü ders kitapları ve metinler, yeti en bireylerin algı ve anlam dünyasının olu masında etkilidirler. Ders kitaplarındaki de erleri kazanan bireyler, hedefledi imiz dü ünen, ara tıran ve sorgulayan insan tipi modeline ula ma hayalini gerçe e dönü türebilecektir.

Ara tırmamızda, Türkçe dersinin amaçlarından birisinin de, toplumda faydacı sa lıklı ileti im kurabilen, kendi ve toplum yararına davranı lar sergileyebilen insanlar yeti tirmesi oldu undan (Co kun ve Açık, 2004:1), Türk Millî E itiminin genel amaçları ve lköretim kurumlarının amaçlarında ö rencilere kazandırılması hedeflenen de erlerin lköretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki durumu incelenmi tir.

1.1 Problem Durumu

Türkçe eğitiminin temel amaçlarından biri, insanlara güzel davranışlar kazandırmaktır; başka bir deyişle nerede, nasıl davranacağını bilen, kendi davranış alanının farkında olan, başka dairelere rahatsızlık vermeyen, hâl ve hareketleriyle başkalarına örnek olacak insanlar yetiştirmektir (Coşkun ve Sargın, 2007b:3). Bu nitelikleri taşıyan bireylerin yetiştirilmesi, toplum huzurunun sağlanması için gereklidir.

(Aytaç, 2001)'e göre yazılan ders kitapları, belirlenmiş yapılandırıcı programın amaç ve hedeflerini yerine getirmesi, bu amaçların davranışa dönüşmesini sağlayacak her türlü ayrıntının da önceden belirlenmesi gerekir. İlk ve orta öğretimde Türkçe dersi programındaki konular, öğrencinin öğrenme becerisinin gelişmesine katkıda bulunduğu ölçüde değerlendirilir. Eğer program, öğrencinin idrâkinde, kavrayışında, tutum ve değerlerinde, anlama ve anlatma becerilerinde bir gelişme sağlamıyorsa yetersizdir ve herhangi bir önemi yoktur. Böyle bir program çerçevesinde yazılan ders kitabının değerli ve geçerliliği tartışılmalıdır.

Türkçe eğitiminin amaçlarına ulaştırılmasında en önemli görev, öğrenci ve öğretmen sonra ders kitaplarına düşmektedir. Ataman'a (2001) göre, ders kitapları eğitim programı ile öğrenci arasında köprünün en önemli ayağı olan ve öğretimde öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasına, vermek istediklerini daha sistematik vermesine, öğrencinin de öğretmenin de anlattıklarını istedikleri zaman ve istedikleri yerde istedikleri tempoda tekrar etme imkânına kavuşturdu temel materyallerdir. Bu bağlamda, Türkçe ders kitapları ve öğrencilerin okudukları metinlerin Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve ilköğretim kurumlarının amaçlarında öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerleri kazandırma oranı önem kazanmaktadır. Ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin davranış kazanmasına katkısı olup olmayacağı, metinlerde değer ifade eden (doğrudan veya metnin bağlamından) kelime ve kelime gruplarını tespit ederek ortaya çıkacaktır.

Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde de er ifade eden kelime ve kelime gruplarının yeterli miktarda yer almaması, bu kelime ve kelime gruplarının ö retmen tarafından dersler i lenirken yeteri kadar ele alınmadı ı dü ünçesinden hareketle temel problemler unlardır:

1. Türk Millî E itiminin genel amaçları ve lköretim kurumlarının amaçlarında belirtilen de erler Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alıyor mu?

2. M.E.B tarafından okullara gönderilen ders kitaplarındaki metinlerde yer alan kelime ve kelime grupları M.E.B'in amaçlarında belirtilen de erler ile ne kadar örtü mektedir?

1.2. Alt Problemler

Ara tırmamızda, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin içeriklerinde de erlere ne kadar yer verildi i incelenmi tir. Ders kitaplarının dersin kurgulanmasında kullanılan en nesnel kaynak oldu u kabulünden yola çıkarak ara tırmamızın alt problemleri unlardır:

- 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında hangi de erler, ne sıklıkta bulunmaktadır?
- 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında hangi de erler, ne sıklıkta bulunmaktadır?

Ders kitaplarındaki metinlerden yola çıkan uyarlayıcı ö retmen, metindeki de er ifade eden cümlelerden ya da metnin ba lamından hareket ederek ö rencilere metindeki de eri kazandırabilmek için öykü, anı vb. türleri kullanmalıdır. De er kazandırmayı hedefleyen uyarlayıcı ö retmen, böylelikle de erleri ö rencilere kazandırabilir.

1.3. Ara tırmanın Amacı

Ara tırmanın amacı, yapılandırmacı yaklaşımın göre hazırlanan İkö retim 6. ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki de erlerin incelenmesi; bu de erlerin metinlerdeki da ılımlarını ve oranlarını tespit etmektir.

1.4. Ara tırmanın Önemi

Ara tırmanımızda ula tı ımız sonuçların ve yaptı ımız önerilerin Türkçe ders kitabı hazırlayıcılarına bilimsel katkı sa layaca ı ve ders kitaplarının hazırlanması esnasında de erlerin de göz önünde bulundurulaca ı dü ünülmektedir. Yaptı ımız ara tırmadan, de erler konusunda çalı anların veya çalı acak olanların faydalanabilece i dü ünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Çalı mamız, Millî E itim Bakanlı ı tarafından 2006–2007 e itim-ö retim yılında Mu la iline gönderilen 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitapları ve Millî E itimin genel amaçları ile İkö retim kurumlarının amaçlarının de er olarak ifade edilmesiyle sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

Çalı mamızda hazırladı ımız De er nceleme Formu'nun belirtilen de erleri ölçebilece i varsayılmı tır.

1.7. Tanımlar

De er: Yüksek ve yararlı nitelik (Türkçe Sözlük, TDK, 2005: 483).

De erler: Bir eyin arzu edilebilir veya edilemez oldu u hakkındaki inançtır. nşanların tutum ve davranı larını etkileyen, biçimlendiren ve yönlendiren inançlardır (Güngör, 1993: 18).

Ders kitabı: Ö rencinin ya ve bilgi seviyesine uygun bili sel ve duyu sal becerilerle donatılmı zengin metinlerden olu an, ö retim programlarının esas aldığı

ilkeler do rultusunda hazırlanan, ihtiva etti i bilgileri ö retmenin rehberli inde ö renciye aktaran basılı e itim ve ö retim materyalleridir(Çeçen ve Çiftçi,2007: 39).

Frekans: Ses, dalga vb.nin birim zamandaki titre im sayısı,sıklık(Türkçe Sözlük, TDK, 2005: 483).

Uyarlayıcı Ö retmen: Görev yaptı ı il, ilçe veya köyün özellikleriyle, oralarda ya ayan bireylerin yapısını çözebilen ve üretece i strateji, yöntem ve tekniklerle görev yaptı ı yerle, o yerdeki insanların geli imine katkıda bulunabilen ö retmendir (Co kun ve Çetin, 2007).

Yapılandırıcılık: Ö rencinin, geçmi ö renmelerinden de yararlanarak, ö retmen rehberli inde, kar ıla tı ı yeni bilgiyi anlamlandırması ve yapılandırması sürecidir (Yapıcı, 2008).

1.8. Literatür Ara tırması

Bu kısımda konuyla ilgili tezler ara tırılmı tır.

Öztürk (1991), tarafından yapılan ara tırmada, Batı çocuk klâsiklerinden seçilen be eserde yer alan de erler incelenmi tir. Kitaplarda aranan de erler; dinî de erler, sosyal de erler, özlemler ve sevgi ba lıkları altında sınıflandırılmı tır. Dinî ve sosyal de erler, objektif de erler olarak kabul edilmi ; sevgi ve özlemler, sübjektif de erler olarak kabul edilmi tir. Tezin sonucunda dinî de erlerin, Batı klâsik eserlerinin temel özelliklerden biri oldu u ifade edilmi tir.

Güngör (1993) profesörlük tezinde, de erler psikolojisi üzerinde bir ara tırma hazırlamı tır. Çalı mada, ahlâki de erler merkeze alınarak; bu de erlerle sosyal, iktisâdi, estetik de erler arasındaki ili ki açıklanmı tır. Davranı ların belli bir de er alanı ile ili kili oldu u, insanların genellikle kendi de er alanlarındaki norm dı ı davranı larını di erlerinden daha kötü bulmakta ve onlara iddetle reaksiyon göstermekte oldu u yargılarına ula ılmı tır.

Akba (2004), ilkö retim 8. sınıf ö rencilerinin ilkö retim programının genel hedeflerinde belirtilen de erlere ula ma düzeyleri, ö renci ve ö retmen

görü leri ne göre de erlendirilmi ve ö retmenlerin de er e itimi konusundaki görü leri alınmı tır. Tezin sonucunda cinsiyetin, bireylerin sosyo-ekonomik düzeylerinin, de erlere ula ma düzeyinde farklılıklara neden oldu u görülmü tür. Bunun yanında de er ö retiminde ö retmenlerin sözlü ileti me dayalı bir yol izledi i, okul-aile i birli inin olmadı ı da ifade edilmi tır.

Sezer (2005), ilkö retim birinci kademedeki Türkçe ders kitaplarında yer alan de erleri inceleyen bir ara tırma yapmı tır. Ders kitapları, Millî E itimin genel amaçlarında ifade edilen hedeflerin de er hâline dönü türülmesi ile elde edilen “De erler nceleme Formu” kullanılarak de erlendirilmi tır. Ara tırma sonucunda ders kitaplarında, yalnızca belirli de erlerin öne çıktı ı, hedeflenen de erlerin büyük bir kısmına %1-5 arasında de i en oranlarda yer verildi i görülmü tür.

Ara tırmaya konu olan de erlerin 1, 2, 3. sınıflarda daha çok aile ve do a kavramları ile 4 ve 5. sınıflarda ise bilgi, sanat gibi soyut kavramla ilgili oldu u görülmü tür. Yurt sevgisi ve Türk Milletini yücelten Türk büyükleri ile ilgili de erlere ise bütün sınıflarda yo un olarak yer verilmi tır. Tarihî eserleri koruma, tutumluluk, sanatçıları ve bilginleri kapsayan de erlere ise tüm sınıflarda çok az yer verilmi tır.

Günaydın (2005), ara tırmasında “Do an Karde ” dergisinde çocu a verilmek istenen de erler ve bu de erlerin kazanılması halinde nasıl bir çocuk modeline ula ılaca ını ortaya koymu tur. Tezin sonucunda derginin yayımlandı ı dönemde; ara tırmacı, çevreci, yaratıcı, ya adı ı dünyayı tanıyan ve sorgulayan çocuk modelinin olu tu u ortaya çıktı ı ifade edilmi tır.

en (2007), çalı masında Millî E itim Bakanlı ının ilkö retim okulları için hazırladı ı 100 Temel Eser adlı okuma kitapları listesindeki 58 eseri kendisine örneklem olarak belirlemi tır. Bu kitaplar yoluyla de er ö retiminin olup olmayaca ını, olduysa hangi oranlarda oldu unu incelemi tır. ncelenen kitaplarda millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel de erler tespit edilmi ; Türkçe e itiminde de er ö retiminin nasıl olması gerekti i ortaya konmaya çalı ılmı tır. İkö retim 100

Temel Eser serisindeki kitaplarda sevgi de erinin ilk sırada oldu u görülmü , sevgi de erini sırasıyla, duyarlılık, yardımseverlik, saygı, sorumluluk de erleri izlemi tir. Ba ımsızlık de erine, incelenen kitaplarda rastlanmamı tır. Sa lıklı olmaya önem vermek, barı , özgürlük, bilimsellik de erleri ise eserlerde en az yer verilen de erler olarak göze çarpmı tır.

BÖLÜM II

2.KURAM ÇERÇEVESİ İLE İLGİLİ ARA TIRMALAR

Bu bölümde, ara tırma konusuyla ilgili kuram çerçevesi üzerinde durulmu tur.

2.1. KURAM ÇERÇEVESİ

2.1.1. Yapılandırıcılık

nsano lu, tarihin ba langıç devirlerinden itibaren sürekli olarak ya adı ı ortamı ve kendini gözlemlemi , gözlemlerinden sonuçlar elde etmi tir. Bu sonuçlardan bilgi ortaya çıkmı tur. nsano lu, ö rendi i bilgileri ba kalarına aktarmı tur. Bu aktarım çe itli ekillerde yapılmı , ku aktan ku a a aktarılarak günümüze kadar ula mı tur. Köken itibarıyla yüzyıllar öncesine dayanan anlatıcı ve aktif bir ö retmen, dinleyici ve pasif konumdaki bir ö renci ile ö retmenin kullandı ı tekdüze bir ö retim metodu üçlüsünden olu an bu anlayı a *Geleneksel (traditional) e itim anlayı ı* denir.(Ta delen, U. : 2004)

Gelenekçi e itim anlayı ı, ö retmene ve ders kitabına dayanır. Bu anlayı a alternatif olarak ortaya çıkan akımlar, ö retmen ve ders kitabının yanında ö rencilerin üretken, üretti i bilgiyi kullanan bireyler haline gelece i yakla ımlar geli tirmi lerdir.

Yapılandırıcı yakla ım, ö rencinin çevreyi algılaması, kavraması, yorumlaması ve çevresindeki problemleri çözümlemesine dayanır. Ö retmen rehberli inde ö rencinin dü ünçe gücünü arttırıcı etkinlikler yaptırılır. Ö renci, etkinlikleri yaparken bilgiyi alır ve yeni bilgiler üretir. Bilgiyi günlük ya amında, de er ve davranı olarak benimser. Bu sayede, ö renci aldı ı bilgileri zihninde yapılandırır.

Türkçede yap- fiili bir i i, bir eyi öldürmek, halletmek anlamına gelmektedir. Yap- fiiline , -1 fiilden isim türetme eki getirilerek yap-1 kelimesi türetilmiştir. Yapı, Türkçe Sözlük (2005: 2127)' te “canlı bir varlığın ruh ve beden özelliklerinin tümü” anlamına gelir. Bireyin algı ve anlam dünyası, ruh mimarı olan öğretmen elinde maddî ve manevî yönden şekillenir. Birey, bilgi ve görgüyü kendi anlam dünyasında yorumlayarak inşa eder, böylelikle yapılandırma gerçekleşir. Eğitimde benimsenen bu yaklaşımdan beklenen neticeler elde edilirse, ülkemizde nitelikli, üretken, demokratik anlayışa sahip bireylerin sayısı artacaktır.

“Yapılandırmacılık”, İngilizce “constructivism” sözcüğüün karşılığı olarak kullanılmaktadır (Demirel, 2001: 133). Ayrıca İngilizce “structuralism”, Fransızca “structuralisme”, Almanca “strukturalismus” terimlerinin Türkçe karşılığı olarak “yapısalcılık” sözcüğü kullanılmaktadır (Özkan, 1993: 158).

Brooks ve Brooks'a (1993) göre, yapılandırmacı yaklaşımda, öğrenme çok fazla deneyimle desteklenmelidir, tasavvur yoluyla da olgular yoluyla daha çok deneyim yorumlamaktır. Onlar, öğrencinin kendisine ulaştığı bilgileri aynen almamıştır, öğrenmede çok aktif konumda olduklarını ifade etmektedirler (Akt. Özden, 1998: 26).

Resnick'e göre (1989), öğrenme ve öğretme süreçlerinin doğasını açıklamak üzerinde yoğunlaşan yapılandırmacı model, öğrencinin kendisine ulaştığı bilgileri başlıca dört süzgeçten geçirdiğini kabul etmektedir (Akt. Özden, 1998: 26) :

1. Bireyin o konudaki ön bilgileri,
2. Öğretmen ve öğrenci tarafından ortaklaşa bilinen ödül, ceza ve karşılıklı beklentiler,
3. Öğrencinin öğrenmeye yaklaşımı,
4. Kültürel yargı ve değerleri ile beraber öğrencinin içinde bulunduğu sosyal çevre.

Yapılandırıcı yaklaşımın kurucularından olan Piaget'ya (1952) göre insan zihni, kendisine ulaşan her şeyi anlam bulmaya çalışarak dinamik bir yapıdır. Bu anlam bulma öğrencinin deneyimine, yaşadığı kültüre, öğrenmenin geçtiği ortama ve öğrencinin süreçteki rolüne göre değişmektedir (Akt. Özden, 1998: 26).

Yapılandırmacı eğitim-öğretim sistemi, derste öğrenilenlerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi, yabancı hâline getirilmesi temeline oturtulmuştur. Yapılandırmacı sistemi benimseyebilmeleri için, öğrencilerin sistemdeki bazı temel kavramları iyi algılamaları gerekir. Bu temel kavramların başında bilgi ve görgü kavramları gelmektedir. Öğrenciler, eğitim-öğretim sisteminde, öğretimin bilgiyi, eğitimin görgüyü ifade ettiğini ve bunların insan, toplum ve çevrenin gelişmesi, bireylerin birbirleriyle iletişim kurabilmeleri için çok önemli ve gerekli olduğunu öğrenmelidirler (Çokun ve Çetin, 2007).

Öğrenmenin tamamen öğrencinin zihninde gerçekleştiği tezinden hareket eden Filozof Lipman'a (1976) göre, okul geleneksel görevi kabul edilen "bilgi aktarma" rolünü deşirmelidir. Lipman, öğrencileri sadece bilgilendirmenin yeterli olmadığını, onları neden-sonuç ilişkisi kurabilen ve karar alabilen bireyler olarak yetiştirmek gerektiğini; oysa geleneksel yaklaşımın öğrenciye sadece bilgi yüklediğini ileri sürmektedir.

Bunun yanında, Maclure and Davis'e göre (1991) öğrenmenin bilgilenme değil, bilgi üretme olduğu savunulmaktadır. Bu görüş, sınıftaki öğrenmenin, öğrencinin önceki öğrenmeleri üzerine kurulduğunu kabul etmektedir. Yine bu görüşte, öğrenmenin kavram değişimiyle ulaşılan bir bilgi üretme süreci olduğu kabul edilmektedir (Akt. Özden, 1998: 27).

Tablo 1:
Gelenekçi E itim Anlayı ı le Yapılandırmacı Görü ün Kar ıla tırılması

	Gelenekçi Görü	Yapılandırmacı Görü
SINIFTAK ETKİNLİK	Ö retici	Etkileşimli
Ö RETMENİN ROLÜ	Bilgi verici, daima uzman	Katılımcı, bazen öğrenci
Ö RENCİNİN ROLÜ	Dinleyici, daima öğrenci	Katılımcı, bazen uzman
DERS AKTARIMI	Bilgiler	İlişkiler
BİLGİ KAZANIMI	Hatırlama ve ezber, bilginin birikmesi	Sorgulama ve bulma, bilginin yeni bilgilere dönüşümü
BAŞARI GÖSTERGESİ	Miktar	Kalite
ÖLÇME	Normlara göre(Öğrenci başarılarının değerlendirilmesi, öğretimden ayrı bir süreçtir. Genellikle testler yoluyla, eğitim programının sonunda yapılır.)	Ölçütlere göre(Değerlendirme öğretim sürecinin bir parçasıdır. Öğretim sırasında öğretmen gözlemleri ile ve öğrenci çalışmalarının toplanması ile gerçekleştirilir.)
TEKNOLOJİ KULLANIMI	Tekrar ve uygulama	İletişim, katılım, bilgiye erişim

(<http://ttkb.meb.gov.tr>)

Geleneksel eğitim-öğretim sisteminde, sınıf denilince bireylerin aklına sıralara oturan öğrenciler ve onların önünde bireyler anlatan öğretmen gelir. Öğretmenin akla gelen ilk seviye ders anlatmasıdır. Öğrenme-öğretme sürecinin öğretmen belli bilgileri aktarması, öğrencilerin de bu bilgileri pasif bir şekilde almasından ibaret olduğuna inanılmaktadır (Açıkgöz, 2004,s.7).

Yapılandırmacı yaklaşım ise düşünme olanaklarının yanında, çerçeve sorular ve bunların irdelenmesi yoluyla öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almalarını da sağlar. Basit ve gerçek bilgilerin ötesinde, öğrencileri fikirler arasında bağlantılar kurmaya ve bu yolla kendi fikirlerini ortaya koymaya, yorumlamaya, yargılamaya ve savunmaya yönlendirir (Brooks ve Brooks, 1993; Akt. Titiz, 2005).

Geleneksel yaklaşımda, öğrenciye tek başına öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıyamayacağı mesajı verilmektedir. Bu yolla öğrenci tek başına iş yapabileceğine inanmamaktadır. Öğrenci bireysellik, yapıcı ve yaratıcı olma ve yapıcı eleştirel

dü ünçe gibi olumlu de erleri kazanamamaktadır. Geleneksel modele dayalı okullarda ö renci sınıfta tek ba ınadır. Sosyal etkile im çok sınırlıdır. Ö rencilere ba ımsız dü ünme, ba ımsız hareket etme fikri verilmedi inden toplumun istedi i nitelikte bireyler yeti tirilmemektedir (Açıköz, 2004,s.33-34).

Yapılandırmacı yakla ımda ise okulların öncelikli görevleri, yapılması gerekenleri, ciddî olarak belirlemek ve kaliteli olarak gerçekle tirmek; daha açık bir ifadeyle, ö rencilerin, sorumluluk duygulu olarak toplumun di er bireyleriyle ileti im kurabilmeleri ve sa lıklı davranı lar sergileyebilmeleri için gerekli bilgi ve görgüye sahip olmalarını sa lamaktır (Co kun ve Çetin, 2007).

Gelenekçi yakla ımda, ö rencilerin ders ba arılarını arttırmak üzerinde yo unla ılımı , ö rencileri girdikleri sınavlarda aldıkları sonuçlara göre de erlendirmek tarzında bir yol benimsenmi tir. Bu anlayı , derste kendilerine sunulan bilgileri ezberleyen ö rencilerin gerekti i zamanlarda ö rendikleri bilgileri günlük hayatta uygulamaya geçirememelerine neden olmaktadır.

Yapılandırmacı yakla ımda, ö renci kendisine sunulan bilgileri ezberleyerek, edilgen bir biçimde ö renmeye çalı mak yerine, ö renme-ö retme sürecine aktif olarak katılır, böylelikle kendisine sunulan uyarınları yorumlayarak bilincinde, anlamlandırır ve bilgiyi bizzat kendisi yapılandırır olur (Titiz, 2005).

Ça ımızda, ya am boyu ö renen bireyler olamay ımızın nedenlerinden birisi de geleneksel e itim-ö retim sistemine dayalı okullarda, ö retmenlerin kullandı ı ö retim yöntemleridir. Gelenekçi modelde, ö rencileri dü ündüren, ara tırmaya yönelten etkinlikler yapılmadı ı; bilgiyi kullanma, problem çözme, i birli i içinde ö renme gibi bilgiyi yapılandırma fırsatları verilmedi i için, ö renciler bilgileri ezberlemekte, yüzeysel bilgilerle hayata atılmaktadırlar.

Yapılandırmacı yakla ımda, ö rencilerin kendi dü üncelerini geli tirmeleri, ö rendiklerini ileriye dönük kullanabilmeleri, ö rencilerde merak olu turulup meraklarının diri tutulması, ö rencilerin nesnel bir bakı açısı kazanmalarına

yardımcı olunması, örendiklerini anlamlandırma sürecinde öğrenciye rehberlik edilmesi ve düşünme becerisi kazanması sağlanarak, yaşam boyu öğrenen bireyler olması imkânı verilir.

Yapılandırmacı sisteme dayanan eğitim yaklaşımının olumlu sonuçları olacağı görülmektedir. Bu sisteme göre yetiştirilen öğretmenlerin, tasarlanan sınıflarda okuyan öğrencilerin başarılı olacağı açıktır. Demokratik, katılımcı ve çok yönlü sınıflarda yetiştirilen öğrenci tipi çağımızın istediği insan tipidir.

Confrey, 1995; Derry, 1996; Ernest, 1995; Gergen, 1995; Marshall, 1996; Phillips, 1995; Prawat, 1996; Richards, 1995; Steffe, 1995; Von Glasersfeld, 1984, 1995a, 1995b'a göre yapılandırmacılık, tek başına ayrı bir teori değildir. Daha çok, farklı teorilerin farklı bir sentezi gibidir. Birçok dalı vardır ve son literatürde aşağıdaki dallar yer almaktadır: bilişsel yapılandırmacılık, sosyal yapılandırmacılık, Sosyokültürel yaklaşım, sembolik etkileşimcilik ve sosyal yapılandırmacılık. Bütün bu dalların ortak noktası bilginin kişiler veya sosyal topluluklar tarafından aktif olarak yapılandırılıp oluşturulduğudur. Bilginin kazanılması mecâzi olarak tarif edilir. Böylece yapılandırmacılık, bilginin pasif olarak kazanıldığı fikrini reddeder. Bu düşünce sistemlerinin arasındaki fark öğrenmede kişisel ve sosyal boyuta biçtikleri rolün farklı olmasıdır (Akt. Kaya, 2005: 35).

Atasoy'a göre (2002), Bilişsel yapılandırmacılar, kişilerin bilgiyi yapılandırması süreçlerine ve zihinsel modellere yoğunlaştıkları sosyal yapılandırmacılar daha çok sosyal, iletişimsel ve ilişkisel süreçler üzerinde yoğunlaşırlar (Akt. Kaya, 2005: 35).

Atasoy'a göre (2002), Sosyal yapılandırmacılık öğrenenin durum ve artlarla da ilgisini kurar. Öğrenimimiz durumlar ve nasıl öğrenimimizi, ne öğrenimimizi ve onu yeni durumlara nasıl aktaracağımızı etkiler. Durumcu teoristler; bilginin öğrenilirken kullanılması ve uygulanması gerektiğini çünkü bilgi gerçek hayatta uygulanarak kullanılacağı için bunun öğrenmeyi motive edeceğini savunurlar. Yapılandırmacı öğrenim yaklaşımının bütün öğrenim kademelerinde

uygulanabilmesine rağmen en iyi üniversite ö retiminde ve yeti kin e itiminde kullanılabilece ini savunanlar da vardır. Di er taraftan yapılandırmacı yakla ımın uygulanmasının ara tırma ve ö retimi bütünle tirece i ve bunun da ö retimin geli mesinde büyük bir etkisinin olaca ı da belirtilmektedir (Akt. Kaya, 2005: 35).

Özden (2005, 72–73) yapılandırmacı teori ile ilgili, sınıfta iyi bir ö renme-ö retme ortamının olu masına yardımcı olabilecek u önerileri sunar:

- 1) Ö rencileri kendi ba ına i yapabilmeye ve giri ken olmaya yüreklendirmek.
- 2) Ö renci görü lerinin dersi yönlendirmesini, ö retim yöntemlerini etkilemesini ve dersin içeri ini de i tirmesini sa lamak.
- 3) Ö rencinin kendi bakı açısını olu turmasını sa lamak.
- 4) Yoruma dayalı sorularla ö rencileri sorgulamaya te vik etmek ve soru sormalarının yolunu açmak.
- 5) Ö rencilerin kendi dü üncelerini geli tirmelerini sa lamak.
- 6) Ö renciye kendi görü ü içindeki tutarsızlıkları ortaya çıkarabilece i deneyimler sunmak.
- 7) Soruları cevaplamaları için ö renciye daha uzun süre tanımak.
- 8) Ö rendiklerini ileriye dönük kullanabilmeleri, do ada benzerlikler kurmaları için ö rencilere fırsat vermek.
- 9) Ö rencilerde merak olu turmak ve ö rencilerin merakını diri tutmak.

10)De i ik görü ler sunarak ö rencilerin geni bir bakı açısı kazanmalarına yardımcı olmak ve farklılıktaki güzellikleri yakalamalarını sa lamak.

11)Ö rendiklerini kendince anlamlandırma sürecinde ö renciye rehberlik etmek.

12)Ö rencinin dü ünme becerisi kazanmasını sa lamak.

13)Olayları yorumlarken basite indirgemek yerine, dünyanın karma ıklı nı göz önünde bulundurmak.

14)Ö renmeyi hayatın içinden örneklerle de gerçekte tirmek.

15)Hataları, ö rencinin dü zeltmesi için fırsat olarak kullanmak vb. faydaları bulunmaktadır.

2.1.2. Türkçe Dersi Ö retim Programının Temel Yakla ımı

Türkçe Dersi Ö retim Programı'nda ö rencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konu ma, okuma, yazma becerilerini geli tirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi do ru, güzel ve etkili kullanmaları hedeflenmektedir. Böylece ö renciler, dil sevgisi ve bilinci kazanarak ö renme sürecinde daha verimli olacak, kendilerini hayata ve gelece e hazırlayacak birikimi edineceklerdir.

Türkçe Dersi Ö retim Programı'yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, dü ünçe ve hayallerini anlatan; ele tirel ve yaratıcı dü ünen, sorumluluk üstlenen, giri imci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle ara tırma, sorgulama, ele tirme ve yorumlamayı alı kanlık hâline getiren, estetik zevk kazanımı ve millî de erlere duyarlı bireyler yeti tirilmesi amaçlanmı tır.

Türkçe Dersi Ö retim Programı'nda, kazanılan beceri ve bilgilerin daha verimli ve kalıcı olmasını sağlamak için çeşitli etkinliklere yer verilmiştir.

Türkçe Dersi Ö retim Programı'nda yaklaşım olarak, öğrenme sürecinde öğrencinin birikim ve deneyimlerinden hareketle sorunlara çözümler üretmesini, öğrenme-öretme etkinliklerinde öğrencinin gelişim düzeyinin dikkate alınmasını, dolayısıyla değerlendirilmede öğretim sürecindeki gelişimin de önemli olduğu benimsenmiştir. Bu yaklaşımın temel hedefi, öğrencinin öğretmen rehberliğinde; etkili iletişim kurması, grup çalışmalarına katılması, öğrendiklerini amaçlı bir biçimde kullanmasıdır. Türkçe öğretiminde daha verimli olabilmesi için, öğrencinin derse etkin olarak katılmasının sağlanması, motivasyonunun sürekli olarak desteklenmesi gerekir. (<http://ttkb.meb.gov.tr>)

2.2. Ders Kitapları

Ders kitabı, ilk defa Eski Mısır'da Milattan Önce (M.Ö.) 4000 yıllarında papirus rulesi üzerine yazılıp çizilmiştir; matematik, tıp ve düzlem geometri ile ilgili olarak ortaya çıkmıştır (Kaya, 2002). Ders kitabı, “bir dersin öğretilmesiyle ilgili olarak hazırlanan veya seçilen bir kitaptır”. Ouzkan'a (1993, 83) göre, “Belirli ölçülere göre incelendikten sonra belli bir okul, sınıf ve ders için öğretmen ve öğrencilere temel kaynak olarak önerilen bir kitaptır”. Ders kitapları, öğrenen bireylere eğitim konusunda bilgiler veren, öğrenen bireyleri belirlenen hedefler doğrultusunda yapılması gereken davranışlar için gerekli araçlar ve çalışmalarla yönlendiren bir araçtır (Seven, 2001:3). Aycan vd.'e (2001, Akt. Ceyhan ve Yiğit, 2004: 25) göre ise ders kitapları, öğretimde öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasına, vermek istediklerini daha sistematik olarak vermesine; öğrencinin de öğretmenin anlattıklarını istediği zaman ve yerde istediği tempoda tekrar etmesine olanak veren temel materyallerdir.

Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere bakıldığında, ders kitaplarının her zaman önemli bir eğitim aracı olduğu görülmektedir. Örneğin, Japon halkı, ders kitaplarını bir toprak parçası kadar değerli bulmaktadır. Önceleri Japon öğretmenler, okulda ders esnasında deprem olduğunda, öncelikle kurtarılması gerekenler arasında

kitapları da belirtmişlerdir. Bugün Japonya eğitimciler, ders kitaplarını öğretim için temel kaynak olarak göstermektedirler. Amerika Birleşik Devletleri'nde de ders kitaplarının önemli bir yeri vardır. Yapılan bir araştırmaya göre, öğrenciler sınıfta zamanlarının yaklaşık yüzde 80'ini ders kitapları ve ders kitaplarıyla ilgili etkinliklere harcamaktadır. Bu ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de ders kitapları temel bir bilgi kaynağı olarak görülmektedir (Kaya, 2002).

YÖK'ün (1999) yaptığı bir araştırmaya göre, ders kitaplarının ülkemizde sınıf içi öğretim için büyük ölçüde belirlendiği, bu nedenle de öğretmenlerin kendilerini ders kitabı kullanma konusunda mecbur hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Ceyhan ve Yiğit, 2004).

Ders kitaplarının öğretimdeki rolünü Seven (2001) şu şekilde özetlemektedir:

1. Öğretimin büyük bölümü kitapların içeriği ile belirlenmektedir.
2. Sınıf içi uygulamalarında, materyal olarak en çok ders kitapları kullanılmaktadır.
3. Okullardaki araç-gereç yoksunluğu, ders kitaplarının öğretim aracı olarak kullanılmasına neden olur.

Çokun ve Çetin'e (2007) göre, öğrenciler ders kitabıyla ilk olarak ilköğretimde tanışır. İlk öğretim çağı temel davranış ve becerilerin kazanılmasında kritik bir dönemdir. İlk öğretimde, temel davranış ve beceriler ders kitaplarındaki kelime ve kelime grupları vasıtasıyla kazandırılır. Bu bağlamda ders kitaplarının ilköğretimde büyük önem taşıdığı görülmektedir. İlk öğretim, okuma-yazma öğrencinin yanında, öğrencilerin davranışlarını geliştirmek ve olgunlaştırmak için başlangıç dönemidir. Toplumu ayakta tutan, gelişmesini sağlayan, toplumun fertlerinin birbirleriyle iletişim kurabilmeleridir. Burada iletişim kavramıyla ifade edilmek istenen, üretici iletişim, bir başka deyişle bilgi ve görgü aksettirici iletişimdir. Aile, çevre ve okul yoluyla bilgi ve görgü sahibi olan bireyler, kazandıkları bilgileri kullanarak, duygularını dengeleyebilen, nerede, ne zaman, niçin ve nasıl davranacağını belirleyebilen bireylerdir.

Okullarda ö retme-ö renme sürecinde ö retmenler birçok araç-gereç kullanmaktadırlar. Günümüzde teknolojinin geli mesiyle beraber bilgisayar, video, televizyon vb. teknolojik e itim araçları, e itimin etkin malzemeleri olarak kullanılabilirler; ancak bu teknolojik araç-gereçler ülkemizdeki tüm okullara yaygın olarak girememi tir (Kılıç ve Seven, 2005). Bu yüzden kullanımları sınırlıdır. Kitaplar ise e itimde ö rencilerin maddî yük altına girmeden kullanabilecekleri, temel araç gereçlerdendir. Bu sayede ö renciler, ders konularına ait bilgileri, sıralı ve do ru bir biçimde kendi kendilerine ö renebilirler.

Ö rencilere bilgi ve görgü kazandırmayı amaçlayan ders kitapları hazırlanırken biçim ve görüntü unsurlarına önem verilmesi gerekmektedir. İlkö retim ça ındaki ö renciler biçim ve görüntü ö elerinin ön plânda oldu u kitapları daha çok severler. Biçim görünümün içinde, kitabın kapa ı, renk deseni, tablo, resim, foto raf gibi tüm görüntü ö elerinin yer alması gerekmektedir (Küçükahmet, 2004: 29). Resim ve foto raflarla süslenmi rengârenk ders kitapları, ö rencinin dersi sevmesini sa lar.

Ders kitapları e itim-ö retim sürecinde yer alan görüntülü araçlar içerisinde en fazla kullanılan araçlarındandır (Demirel, 1999). Ders kitaplarında, konuyu somutla tırmamızı sa layacak foto raf, ekil, grafik, ema, harita vb. materyaller konu anlatımı ile birlikte bulunmaktadır. Okulda bazı teknolojik araç-gereçler olmasına ra men görüntülü materyalin sunulması amacıyla ders kitaplarının tercih edildi ine de rastlanılmaktadır. Tek bir görüntülü materyali, sınıfa sunmak amacıyla teknolojik araç-gereçlerin hazırlanması ö retmen için uzun süre alabilir. Bu tür durumlarda ö retmen, ders kitaplarındaki hazır resimleri kullanabilir. Di er taraftan ö renciler de ders kitapları sayesinde derste gördükleri görüntülü materyali diledikleri zaman evlerinde ya da herhangi bir yerde tekrar inceleme ve üzerinde i lem yapma imkânına sahip olabilirler (Kılıç ve Seven, 2005).

Co kun ve Çetin'e göre (2007) ders kitapları, ö retmenin üretici gücünü iyi kullanmasına, kazandırmayı hedefledi i davranı ı sistemli ve plânlı biçimde

sunmasına imkân sağlar. Öretmenlerin derslerde hedeflerine ulaşabilmeleri ve geleceği yönlendirebilmeleri için stratejiler belirlemesi gerekir. Yapılandırmacı yaklaşımda strateji, geçmiş ve mevcut durumu hem soyut hem de somut bakımlardan olumlu ve olumsuz taraflarıyla değerlendirerek, geleceği her açıdan olumlu biçimde yönlendirebilmek için tutulan yoldur. Stratejiler, genel amaçlar çerçevesinde belirlenir. Genel amaçlara ulaşabilmek, geleceği yönlendirebilmek için mevcut durum değerlendirilmeli, değerlendirmelerin ışığında çalışmalar yapılmalı, çalışmalar neticesinde hazırlananlar uygulamaya konmalıdır. Strateji olmadan, başarıya ulaşmak mümkün olmadığı gibi, eğitim-öğretim ortamının oluşturulması ve derslerde işlenecek konuların doğru seçimi de mümkün değildir. Yerleşim bölgeleri ve orada yaşayanların olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilmeden doğru strateji belirlenemez; bu durumda doğru eğitim-öğretim materyalleri de hazırlamak mümkün olmaz. Bu durumda, her yerleşim bölgesi ve o bölgelerde yaşayanlara göre stratejiler oluşturulmalı ve ders kitapları oluşturulan stratejiler çerçevesinde hazırlanmalıdır, çünkü farklı yerleşim bölgelerinde yaşayan insanlar, farklı davranışlar sergileyebilmektedirler. Bir yerleşim bölgesinde çevre kirliliği had safhadayken, başka bir yerleşim bölgesi çok temiz olabilir. Bir yerleşim bölgesindeki insanlar üretime katılmazken, diğer bir yerleşim bölgesindeki insanlar çok çalışkan olabilir. Stratejiler sayesinde her yerleşim bölgesinde yaşayanların, topluluk hâlinde duygularını ifade etme ve davranışlarını tespit edilebilir ve onlara uygun ders ve çalışma kitapları hazırlanabilir. Strateji olmadan yapılacak eğitim-öğretim, zamanı boşa harcamaktan başka bir şey değildir.

2.2.1. Ders Kitabının Seviyeleri

Ceyhan ve Yiğit'e (2004) göre kitaplar, eğitim hizmetlerinin vazgeçilmez araçları olarak insan kaynaklarının niteliğinin geliştirilmesinde öğretmenler, fizikî olanaklar ve eğitim programları kadar önemli bir yere sahiptirler. Bu nedenle, bir dersin temel materyali olan kitapların bilinçli bir şekilde hazırlanması ve kullanılması, gelecek kuşakların istenilen şekilde yetiştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Ceyhan ve Yi it (2004) ders kitaplarının i levlerini;

- Bilgi verme,
- Bilgileri dizgele tirme (sıraya koyma),
- Kendi kendine ö renme,
- E güdümlenme (konular arasında ili ki kurma),
- Ki ilik geli tirme olarak sıralamaktadır.

2.2.2. Ders Kitaplarının Sahip Olması Gereken Nitelikler

Küçükahmet'e (2004: 13, Akt. Özsoy, 2007) göre e itim-ö retim sürecinde, ders kitapları ö retim materyalleri olarak o kadar önemli bir yer tutar ki e itim programlarının veya ders programlarının yürürlükte olmadığı dönemlerde, ders kitaplarının derse ait program yerine kullanıldığı görülmü tür. Temel e itim araç-gereçlerinden olan ders kitaplarının bazı niteliklere sahip olması gerekmektedir. MEB, 2006 Ekim 2589 Sayılı Tebli ler Dergisi'ne göre ders kitapları a a ıdaki niteliklere sahip olmalıdır: Ders Kitapları;

- Ö rencileri; millî, ahlâki, insanî, manevî ve kültürel de erler bakımından besleyen; ö rencilere demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne kar ı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösteren ve bu de erlerle ilgili ders konularını sevdiren okuma metinlerini içerir.
- Türk Millî E itiminin genel amaçları ve temel ilkeleri ile kitabın hitap ettiği i e itim kurumunun amaçlarına uygun olur.
- Atatürk ilke ve inkılâpları ile ilgili konulara, ö retim programlarına ve kurulca alınan kararlara uygun olur.
- Demokrasi ve insan hakları ile kültürel ve evrensel de erleri kapsar.
- Bilginin nasıl üretilece ine ili kin vurgu yapar.
- Bili im teknolojisinin etkin ve verimli kullanımını te vik eder.
- Ö retim programının kazandırmayı amaçladığı de er, tutum ve yeterlikleri kapsar.

- Türk toplumunun sosyal, ahlâki, kültürel ve tarihî değerlerini geliştirerek yaşatır.
- Ön yargı ve kesin önermelerden uzak olarak konuyla ilgili farklı bakış açıları içerir.
- Kişisel, kurum ve kuruluşları yıpratıcı unsurları taşımaz.
- Her türlü etkinlikte, öğretmen rehberliğinde öğrenciyi merkeze alır.
- Konuların hazırlanması ve düzenlenmesinde öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulur (MEB, 2006: 1126).

2.2.3. Ders Kitabı Kullanılmasının Olumlu Yanları

Yeni hazırlanmış bir ders kitabı, doğru ve etkin kullanıldığında birçok yönden faydalı olur.

Seven ve Kılıç'a (2005) göre ders kitabı kullanmanın öğretmenler açısından faydaları şunlardır;

- Öğretmenlerin öğretim programının hedeflerini kazandırabilmesi için birçok etkinliği bütün olarak görmesini sağlar. Ders kitapları, öğretmenin konulara bütünüyle hâkim olmasını ve derslerin plânlı biçimde işlenmesine yardımcı olur.
- Öğretmenin farklı materyaller geliştirmeye hazırlanmasına rehberlik eder. Üretici bir öğretmen, geliştirdiği materyallerle ders içeriğini zenginleştirebilir.
- Öğretmene, hazır ölçme ve değerlendirme örnekleri verir. Bu, öğretmenin yeni etkinlikler hazırlamasını kolaylaştırır. Uyarlayıcı öğretmenler, kazandırılması hedeflenen davranışları içeren etkinlikler hazırlamalıdır. Öğretmenin hazırladığı etkinlikler öğrencilerin konuları bütünüyle öğrenmesini sağlar.

- Konuların eksik anlatılmasını engeller. Ö retmen, bazen ders i lerken kimi noktaları gözden kaçırabilir. Ö retmenin elinde ders kitabı olması, bu eksikleri fark etmesini sa lar. Ö retmenler, derse girmeden önce hazırlıklarını tamamlar ve gerekli plânlamayı yaparsa; derste konuların eksik anlatılması, kazanımların verilememesi vb. durumlar ortaya çıkmaz.
- Temalardaki okuma metinleri, ö renilecek konunun inceliklerini verebildi i gibi konuyla ilgili yan bilgileri de içerir. Ö retmenin ö renciye sunmak zorunda oldu u ek bilgiler için kaynak olu turur. Uyarlayıcı niteli e sahip olan ö retmenler, ders kitabındaki ek bilgilerin yanında kendi ara tırmaları sonucunda elde ettikleri bilgileri, sınıfa getirip ö rencileriyle payla ırlar.
- Bran ö retmenleri için, farklı ubelerde aynı programın bütünüyle uygulanmasını sa lar. Ö retmen, birden fazla ubeye derse girdi inde, konuları farklı sınıflarda aynı süreler içerisinde, ders kitabını kullanarak verimli biçimde anlatabilir.
- Ö renciye verilecek ödevlerde yardımcı bir kaynak olarak görülebilir. Ö retmen, ö rencilerden ders kitabındaki etkinlikleri ödev olarak yapmalarını isteyebilir; ama ö retmenler e itim-ö retim sürecinde yalnızca ders kitabındaki etkinliklere ba lı kalmamalıdır. Uyarlayıcı ö retmenler, özgün etkinler tasarlamalıdır. Uyarlayıcı ö retmenlerin hazırladı ı etkinlikler, bireylerin ö renme-ö retme süreçlerinde elde ettikleri kazanımları yalnızca dersle sınırlamamalı, günlük hayata aktarılabilmesini sa lamalıdır.

Kılıç ve Seven'e (2005) göre ders kitabı kullanmanın ö renciler açısından faydaları unlardır;

- Konu bütünlü ünü yakalamada, konular arasında ba kurmada ö rencinin elinde hazır materyal vardır. *Özellikle, bir konuyu ö renmeden di er konuda ö renmenin olamayaca ı derslerde (örne in, matematik dersi) ö rencilerin konular arasındaki ili kiği görüp, ba lantı kurmasına yardımcı olur.*
- Ö renci ö retmenden gerekli yardımı alamadı ında, kendi kendine ö renme fırsatı olur. Ö renci, okul dı ında da ö renme faaliyetine devam eder. Yardım almak istedi inde ders kitabına ba vurur. Ders kitabı, ö rencinin gerekti inde ba vurabildi i, yardım alabildi i, ö renmeyi destekleyen bir ö renme materyalidir. *Ö rencinin kendisinden gerekli yardımı alamadı ını fark eden uyarlayıcı ve üretici niteli e sahip bir ö retmen, ö renciyi kazanmak için farklı stratejiler olu turulmalı, hazırladı ı stratejiler çerçevesinde hareket etmelidir.*
- Ö renciye ö rendiklerini tekrar etme imkânı sunar. Ö renmede tekrarın önemli bir yeri vardır. Ö renci, ö rendiklerini unuttu unda veya peki tirmek istedi i zaman ders kitabına ba vurulabilir.
- Ö renci bazı görüntülü araçları, ders kitabında bir arada bulur. Harita, ema, ekil, grafik, resim vb. araçlar, bir arada konuyu somut ekilde anlatmak için kullanılabilir.
- Ö rencinin yeterli zaman ve imkâna kavu masına sa lar. Ö rencinin elinde ders kitabının olması, ahsî ayrılıkların meydana getirdi i ö renme eksiklerini giderilmesine imkân tanır. *Ö rencinin çe itli nedenlerle (hastalık, ölüm vb.) okula gelemedi i günlere ait konuları kendi kendine ö renmesini kolayla tırır.*

- Ö renci-ö renci etkile imine imkân verir. Ö renciler bilgiyi, sınıfta ve sınıf dı nda di er ö rencilerle beraber etkile im içinde, ders kitaplarından faydalanarak ö renebilirler. Okul dı nda ise üretici ö renciler, bilgiye birlikte hazırladıkları performans görevleri ve projeler yoluyla ula ırlar.
- Ders kitapları, ö renci merkezli olarak, onların ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlandı nda, ö renme iste ine ve ki ilik geli imine daha olumlu katkı sa layabilir (MEB, 2000).

Co kun ve Çetin'e (2007) göre, Türkçe ders kitaplarının, dinleme, konu ma, okuma ve yazma gibi dil becerilerini geli tirmeyle, davranı kazandırma, olgunla tırma biçiminde iki i levi göz önüne alındı nda, bunların hazırlamasıyla ilgili ara tırma ve çalı maların ne kadar önemli oldu u rahatlıkla anla ılabilir; ancak burada en önemlisi, ö retmen materyal uyumudur. Kaliteli ö retmen-kalitesiz materyal, kalitesiz ö retmen-kaliteli materyal, kalitesiz ö retmen-kalitesiz materyal, e itim-ö retimin istenilen düzeyde i leyememesine sebep olacaktır. Burada ideal olanı, elbette kaliteli ö retmen-kaliteli materyaldir; ancak bunun sa lanması da oldukça güçtür. Ülkemizde okullar için hazırlanan materyallerdeki eksiklik ve yanlışlıklar göz önüne alındı nda, uyarlayıcı güce sahip kaliteli ö retmenlere ihtiyaç bulunmaktadır ve asıl görev, bu ö retmenleri yeti tiren e itim fakülteleridir. Bunun için, e itim fakültelerinde görev yapmakta olan bilhassa alan derslerini veren ö retim elemanlarının, yapılandırmacı sistemi benimsemi ve kavramı olmaları gerekir. Görüldü ü gibi, bilgi ve görgü kazandırmakla görevli olan unsurlar, birbirleriyle düzenli bir ekilde iç içedir.

Sistemli bir ekilde yeti tirilen uyarlayıcı ö retmenler, ders kitaplarındaki eksiklikleri giderebilecek kabiliyette olacak, görev yaptıkları yerlerdeki ö rencilerin ve onların çevrelerinin olumlu ve olumsuz davranı larını gözlemleyerek belirleyecekleri stratejilerle gerçekle tirecekleri e itim-ö retimle, sınıflarındaki ö rencilerin geli imlerini sa layabileceklerdir. Her e itim malzemesi ve tarzı, her ö renciye, dolayısıyla ö rencinin içinden çıktı ı yerle im yerine uygun olmayaca ı

gerçe inden hareket edilirse, uyarlayıcı ve dengeleyici ö retmenlerin önemi kendili inden anla ılacaktır (Co kun ve Çetin, 2007).

2.2.4. Ders Kitabını Destekleyen Yardımcı Kitaplar

2.2.4.1. Ö renci Çalı ma Kitabı

Ders kitabı, hem ö rencilerin hem de ö retmenlerin kullandıkları bir araçtır. Ö rencinin kendi ba ına kullanabildi i bir ö renme aracıdır. Bununla beraber, ö rencilerin ders kitabını daha verimli kullanmaları ve gerekli davranı ları kazanmaları için yardımcı araçlara ihtiyaçları vardır. Yardımcı araçların içinde, en temel olanı ö renci çalı ma kitabıdır. Okuma, yazma, konu ma ve dilbilgisi ö renme alanlarına yönelik, uygulama gerektiren etkinlik ve çalı malar Ö renci çalı ma kitabında yer almaktadır. Ö renci çalı ma kitabı, ö rencinin ö renme etkinliklerini kendi kendine yapmasını sa lar; kazanımların kalıcı hale gelmesi için gereklidir. Her temanın sonunda, “Tema Sonu De erlendirme Çalı maları” o temada verilen kazanımları ölçme ve de erlendirmeye yöneliktir.

2.2.4.2. Ö retmen Kılavuz Kitabı

Her ders kitabının bir de ö retmen kılavuz kitabı olması gerekmektedir. Ö retmenlerin, ders kitabını ders öncesi hazırlık ve plânlama çalı malarında, sınıf içinde etkin ve verimli kullanabilmeleri için kılavuz kitap gereklidir. Ö retmen kılavuz kitapları, ö retmenin yaptıraca ı etkinlikleri, bunların sırasını ve nasıl yapılaca ını göstererek daha kısa sürede ö renciye rehberlik edilmesini sa lar. Kılavuz kitap sayesinde ö retmen, ö renciye kazandıracak ı davranı lar konusunda bilgi sahibi olur. Ö retmen kılavuz kitapları, dersin plânlı bir biçimde i lenmesine yardımcı olur.

Aksu'ya (1994) göre, Ö retmen Kılavuzu (ya da El Kitabı) ö retmenin her zaman yanında bulundurulacağı ve güç zamanlarında yardım alabildiği temel bir yapıtı olabilir. Bir ö retmen kılavuzunda her konu için şu alt bölümler bulunabilir:

1. Genel yöntembilim bilgileri,
2. Kitabın nasıl kullanılacağına ilişkin özel bilgiler,
3. Her üniteye ilişkin özel bilgiler
4. Ünite düzeyinde belli bazı kavramların açıklanması,
5. Fazladan bazı etkinlikler için ipuçları,
6. Asıl kitapta bulunmayan sorular,
7. Değerli etkinlikler için yol gösterme,
8. Farklı ek etkinlikler ve çözümleri,
9. Sınıftaki öğrenme etkinlikleri için öneriler,
10. Uygulamaya dönüştürmek için gösteri bilgileri,
11. Konuya yaklaşımda yararlı olabilecek değerli araçlar, gereçler ve teknikler için ek bilgi,
12. Bazı değerlendirme soruları,
13. Yararlanılabilecek diğer kaynaklar.

Ö retmen kılavuzları, ö retmenlere hem ders öncesi hazırlıklarında ders vermedeki sorunları için hem de ders sonu değerlendirmelerinde yardımcı olabilirler (Akt. Ceyhan ve Yiğit, 2004: 68–69).

Türkçe ders, kılavuz ve çalışma kitabının belli bir sistem dâhilinde hazırlanmadığı zaman, bilinçli ö retmenler yapması gerekenler konusunda zorlanmaktadır. Coşkun ve Çetin'e (2007) göre, bilinçli ö retmenle ifade edilmek istenen, dil ve davranış geliştirme duygu ve düşüncesine sahip ö retmendir; ancak ö retmenin sadece bu duygu ve düşüncelere sahip olması yetmemekte, ayrıca uyarlayıcı olması gerekmektedir. Gelişimi sağlayabilmesi için, ö retmenin elindeki materyal, derslerinde kullanabileceği ders, kılavuz ve çalışma kitaplarıdır. Kitaplardaki konular, öğrencinin maddî ve manevî gelişimine katkıda bulunacak güçte değilse, uyarlayıcı ö retmenlere ihtiyaç olacaktır bir gerçektir. Bu durumda uyarlayıcı

ö retmen, kitaptaki metinlerin içerikleri yöreyi ve insanları geli tirmeye uygun de ilse bile, metinde geçen bir kelime veya cümleden hareketle o yörenin maddî ve manevî geli imine katkıda bulunacak konulara geçebilmekte zorlanmayacaktır.

2.5. De er Kazandırmada Ders Kitaplarının Rolü

Ders kitapları, okuldaki e itim-ö retim faaliyetlerinin temel materyallerindendir. İkö retim müfredâtı yenilenince, ö rencilere metinleri okuyacakları ders kitabı ve kazanımları içeren etkinliklerin bulundu u çalı ma kitabı hazırlanırken, ö retmenler için de ders esnâsında kendilerine yardımcı olması amacıyla ö retmen kılavuz kitapları hazırlanmı tır. “Ö retmen Kılavuz Kitabı”, ö retmenlere derste bilgiyi nasıl yapılandıracaklarını ve bu esnada izleyecekleri yolu göstermesinin yanında, ö rencilere derste sahip olmaları gereken kazanımları da göstermektedir.

Co kun ve Çetin’e (2007) göre, Türkçe e itiminin ana amaçlardan ikisi tanesi çok önemlidir; bunlardan biri, dilin yapılarını kavratarak, ö rencilerin dil becerilerini geli tirmek; di eri, duygu ve dü ünce dünyalarını olgunla tırarak, onlara olumlu davranı lar kazandırmaktır. Türkçe derslerinde ders kitaplarındaki metinlerin seçimine dikkat edilmelidir. Ders kitabında ö rencilere dil becerisi kazandıracak, onların duygu ve dü ünce dünyalarını olgunla tırarak sosyal ve kültürel yönden geli imlerini sa layacak, en önemlisi olumlu davranı lar kazanmasını sa layacak metinlere yer verilmelidir. Türkçe ders kitaplarının, dinleme, konu ma, okuma ve yazma gibi dil becerilerini geli tirmeyle, davranı kazandırma, olgunla tırma biçiminde iki i levi göz önüne alındı nda, bunların hazırlanmasıyla ilgili ara tırma ve çalı maların ne kadar önemli oldu u rahatlıkla anla ılabilir.

Co kun ve Sargın’a (2007) göre, Türkçe derslerinin asıl amacı, ö rencilerin dille tanı masını, dostlu unu ya atarak ona â ık olmalarını, dilin gücünü, güzelli ini fark etmelerini, sebep-sonuç ili kisi kurarak yapıcı ele tirel dü ünebilmelerini, sorun çözebilmelerini, ara tırıcı, de erlendirici, yorumlayıcı, üretici bir ki ili e sahip olmalarını, i birli i yapabilmelerini ve özellikle güzel davranı lar kazanmalarını

sa lamak olmalıdır. Türkçe kitaplarının, sadece dil becerilerini geli tirmeye yönelik hazırlanmaları do ru de ildir, amaçlardan biri de davranı olu turma ve olgunla tırmaya yönelik olmalı ve kazanımlar bölümünde olu turulacak ve olgunla tırılacak davranı lar açık olarak belirtilmelidir. Türkçe ders kitabı, ö rencilerin niçinlerini, nelerini, nasıllarını, e erlerini harekete geçirecek ve kelimelerin, kelime gruplarının duygu ve dü ünçe dünyalarına girmelerini sa layacak ekilde hazırlanmalı; ö renciler, e itim-ö retim kurumlarında gerek okuma, gerek yazma, gerekse konu mada hem somut hem de soyut kelime ve kelime gruplarının derinli ine ve geni li ine duygu ve dü ünçe anlamlarını ifade edebilecek, anlamlı birliklerle bütünü olu turabilecek ekilde yeti tirilmelidirler. Türkçe ders kitapları ayrıca, ö rencilerin güzel davranı lar kazanabilmelerinde anlamlı rol oynayacak ekilde hazırlanmalıdır. Türkçe dersini okutan ö retmenler için yapılandırıcı yakla ım ilkeleri çerçevesinde hazırlanan kılavuz kitaptaki “Kazanımlar” bölümünde ö rencilere kazandırılması hedeflenen dil becerilerine yer verildi i gibi, onların olumlu davranı lar edinmesi sa layacak kazanımlara da mutlaka yer verilmelidir. Zira ö retmen kılavuz kitabının kazanımlar bölümünde sadece dil becerilerini geli tirmeye yönelik açıklamalarda bulunulursa, elbette ö retmen, ö rencilerine konu ma, okuma, yazma ve dinleme becerilerini daha iyi nasıl kazandırabilirim kaygısına dü ecek ve bunun yanında deneyimsizse, e itim-ö retimin ana amaçlarından biri olan “iyi bir vatanda yeti tirme ilkesi”ni muhtemelen aklına bile getirmeyecektir.

2.6. De erler

De er konusu, ekonomi, güzel sanatlar, sosyoloji, felsefe, e itim vb. alanlardaki ara tırmacıların ilgisini çekmi , birçok ara tırmaya konu olmu tur. Toplumların hayatlarında ve yapılarında meydana gelen de i im ve dönü ümler, toplumların kendisi olarak kalabilmesini zorla tırmaktadır. Bu yüzden, de i en ve geli en dünyada de erlerin e itimi önemli bir konu olarak görülmektedir Sosyal bilimciler ve felsefecilerden sonra de erler son yıllarda, e itim bilimcilerin de ara tırma konusu olmu tur (en, 2007).

Çalı mamızda, de er kavramının ekonomideki tanımından farklı olarak sosyoloji ve e itim bilimindeki tanımı esas alınmıştır. E itimin topluma dönük yönlerini, toplum üzerindeki etkilerini sosyoloji bilimi incelemektedir. Sosyolojik açıdan de er, kısaca “ki iye ve gruba faydası olan, istenilen ve be enilen ey” olarak tanımlanabilir. Buna göre de er, olgunun kendisinden ziyâde ona yüklenen anlamdır (Sezer, 2005).

De erler konusunda yapılan ara tırmalar, genellikle sosyal bilimciler tarafından yapılmıştır. Bunun sebebi de erlerin, insan davranı larının açıklanmasında ve sosyal hayatın ekillenmesinde önemli bir yere sahip olmasıdır (en, 2007).

Co kun ve Çetin’e (2007) göre, Yapılandırmacı yakla ım ilkelerinin ba ında, önceden sahip olunan bilgi ve görgüyle, daha sonra kazanılan bilgi ve görgüyü kar ıla tırabilmek ve eskiyle yeniyi ba da tırarak, ortaya çıkanı ya antı hâline getirmek yatar. Bu ya antı, dil becerilerini geli tirmekle ilgili olabilece i gibi, davranı geli tirmeyle ilgili de olabilir. Ya antı sonucu kazanılan davranı lara de er denir. Bunlara ula abilmek için, ö rencilerin gözlemleyen, gözlemlediklerini dü ünçe sistemi içinde yo uran, yo urduklarını dile getirerek kullanan ve de erlendirmeye açan ki ilikte yeti tirilmeleri gerekir. Türkçe e itiminde ana amaçlardan ikisi çok önemlidir; bunlardan biri, ö rencilere estetik anlayı kazandırarak, onların dil becerilerini geli tirmek; di eri, duygu ve dü ünçe dünyalarını olgunla tırarak, onlara olumlu davranı lar (*de er*) kazandırmaktır. Bu amaçlara ula abilmek ve gelece i yönlendirebilmek için stratejiler belirlemek gerekir. Yapılandırmacı yakla ımda strateji, geçmi ve mevcut durumu hem soyut hem de somut bakımlardan olumlu ve olumsuz taraflarıyla de erlendirerek, gelece i her açıdan olumlu biçimde yönlendirebilmek için tutulan yoldur. Stratejiler, genel amaçlar çerçevesinde belirlenir. Genel amaçlara ula abilmek, gelece i yönlendirebilmek için mevcut durum de erlendirilmeli, de erlendirmelerin ı ı ı altında çalı malar yapılmalı, çalı malar neticesinde hazırlananlar uygulamaya konmalıdır.

De erleri kavrayabilmek ve ne oldu unu anlayabilmek için öncelikle de erin tanımı üzerinde durmak gerekmektedir. De er, bir eyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir eyin de di i kar ılık (TDK, 2005) anlamına gelmektedir.

De erler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranı lar için bir ölçek olarak kullanılan olgulardır. Bilgin'e göre (1995) ilk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan de er kavramı, Lâtinçe "kıymetli olmak" veya "güçlü olmak" anlamlarına gelen "valere" kökünden türetilmi tir (Akt. Aydın, M.: 2003).

Theodorson, de eri "sosyal olguların önemlili i üzerindeki de erlendirmede, özel eylemleri ve amaçları yargılamada temel ölçü sa layan ve bir grubun üyelerinin güçlü duygusal ba larıyla olu mu soyut, genelle tirilmi davranı prensipleri"(Aydın, 2003: 122) olarak tanımlar.

Rokeach (1973), de eri özel bir davranı tarzını veya kar ıt bir duruma kar ılık ki isel veya sosyal tercihlerin durumunu gösteren inanç (s.5) olarak tanımlarken; Ba aran'a göre (1992) de er, bir nesne, i lem, fikir ve/veya eylemin örgüt içerisinde ta ıdı ı önemi belirleyen nitelik ve nicelik ve nesne, i lem, fikir ve/veya eylemin de erlendirilmesinde kullanılan araç olarak belirtilmektedir (Akt. Akbaba-Altun, S. ,2003: 7).

De er, belirli bir durumu bir di erine tercih etme e ilimidir. De erler, davranı lara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayı lardır. De erler, ayrıca bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir (Erdem, 2003: 56).

Yukarıdaki tanımlara baktı ımızda, de erlerin farklı yönleri öne çıkaran tanımları oldu u görülmektedir. Bu tanımlara göre de er için, insanı insan yapan özelliklerin tamamı diyebiliriz. De erlerin çe itli yönleri ve farklı tanımlarının olması, de erler konusunun bilim açısından ne kadar önemli ve ara tırılmaya muhtaç oldu unu göstermektedir.

Milletlerin hayatlarında geçirdi i olay, sıkıntı, sevinç, üzüntü vb. durumlar birbirlerinden farklılık arz etmektedir. Bu yüzden bir kültür içinde ya amak onun “millî” olma yönünü ortaya koyar.”Millî”, adı üstünde bir uur yani ”farkına varı ”, yeni deyimle bilinç demektir. Her milletin, kendine has millî kültürü ve de erleri vardır. Milletlerin de erleri, çe itli ve farklıdır. Milletlerin kültürleri, asırlar boyunca geli mi tir. Milletler birbirleriyle etkile im içinde olmu lar, birbirlerinden çok eyler ö renmi lerdir. Fakat ahsiyet sahibi milletlerin kendilerine ait kültürü vardır (Kaplan, 2001).

ahsiyet sahibi milletlerin dil, edebiyat, tarih, mûsikî vb. kültürel de erleri oldukça geli mi tir. Dil, bir milletin kültürel de erlerinin ba nda gelir. Bundan dolayı ona büyük ehemmiyet vermek gerekir. Aynı dili konu an insanlar “millet” denilen sosyal varlı ın temelini te kil ederler. Dil, duygu, dü ünceyi ve (*de erleri*) insana aktaran bir vasıta oldu u için, insan topluluklarını bir yı ın veya kitle olmaktan kurtararak aralarında ”duygu, dü ünce ve (*de er*) birli i” olan bir cemiyet, yani ”millet” hâline getirir (Kaplan, 2001: 10). nsanlar, dil vasıtasıyla gelecek nesillere kültürlerini a ılar, bu ekilde de erlerini sonsuza dek ya atırlar.

Türk milletinin fertleri, tarihi çok eskilere dayanan Türk kültürünü tanıyarak ve eski zamanların de erlerini ya ayarak olgunla abilir. Kaplan’a göre (2001) tarihî kültürün terbiyesini almayan yeninin (*yeni neslin*) vücuda getirdi i eserler çi , ham ve çirkin olur. Bundan dolayı, de er kültürden ba ımsız olarak dü ünülemez. Kültür ise payla ılan de erler, simgeler, ideolojiler, inançlar ve ya antıların bütünüdür (i man, 1994; Akbaba-Altun, 2001). Pehlivan-Aydın’a göre (2001) bireyin ya adı ı toplumun kültürü, sahip oldu u de erler, inançlar ve normlar, bireyin davranı larının etik standartlara uygunlu unu belirler (Akt. Akbaba-Altun, S., 2003: 8).

Gudmundsdottir’e göre (1991) de erler, kültürel bilgidir; kültürün ö eleri üzerine kurulur ve her zaman bir seçimi vurgular. Toplumdaki bireylerin o de erleri korumasına veya göz ardı etmesine paralel olarak de erler ya zamanla kaybolurlar ya da bir sonraki nesle aktarılarak yıllarca devam ettirilirlir. De erlerin yıllarca devam etmesi ve kalıcı olması, onların insanlar tarafından özümsemesine ve genel kabul görmesine ba lıdır. De erler, bize neyi yapmamız gerekti ini kesin olarak

söylemezler, ancak yapılacak olan do ru eyler için rehberlik ederler (Akt. Akbaba-Altun, S., 2003: 8). De erler bireyin dünyasını ilgilendiren olgular gibi görünse de yansımalarını toplum içinde görürüz. Bunun nedeni de erler, davranı a dönü en hâllerini en iyi toplum hayatında gösterirler. Krech'e (1983) göre, de erler ahsî olmaktan çok, toplulu un ortak malıdır. Toplumun davranı larımız üzerindeki etkisi, kendini açık biçimde göstermektedir (Akt. Aydın, M.: 2003).

De erler hakkında söylenenler u ekilde özetlenebilir:

1. nanı lar içeren ve dolayısıyla da a kınlıklar ta ıyan olgulardır. *De erlerin manevî yönü bulunmaktadır.*
2. Fertlerin yapıp ettiklerini rasyonelle tirip (mantıklı hâle getirip) kabullenmesine imkân verirler.
3. Genelde ilgi gösterilen, arzu edilen eylerdir. *nsanlar, de erleri severek ve isteyerek benimserler.*
4. Her alanla ilgilidirler; ama her alanın da kendine özgü de erleri vardır.
5. Farklı kaynak ve içeriklere sahip olsalar da bir biçimde sosyaldirler (*Toplum içinde ya anır, insanlar tarafından benimsenirler*)(Aydın, M.: 2003).

Toplumlar, birtakım ortak de erlere sahiptir. Toplumları sahip oldukları de erler manzûmesinden ayrı dü ünme mümkün de ildir. nsan toplulukları, de erlerini zamanla olgunla tırarak bugüne kadar ta ımı lardır. Bireylerin davranı larını, toplumdaki de erler manzûmesine göre ayarladıkları görülmektedir.

Toplumun de erleri, insan hayatından daha uzun bir dönemde olu mu tur. Bu yönüyle de bireye ba lı de ildir. Onun üstünde bulunmakta ve bir çerçeve dizgi olarak yerini almaktadır. Toplumda yapılacak sosyal, siyâsi veya ekonomik düzenlemelerde toplumun de erleri kesinlikle göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum göz ardı edilirse, yapılan de i liklerin herhangi bir anlam ta ımadı ı ve uygulanmasının mümkün olmadığı görülmür (Özensel, E.: 2003).

2.6.1. De erlerin Özellikleri

Toplumun yapısını oluşturan ekonomi, siyaset, aile, hukuk, eğitim, din gibi temel kurumların hepsi kendisine ait değerler içerir. Ancak nasıl bu kurumların birini diğerlerinden bağımsız düşünemiyorsak, değerleri de birbirinden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Değerler, kişilerin zihinlerindeki (cognitive) yapıların birer unsurudur. Değerler arasında üst düzeyde bir denge oluşumu, kişinin çevreye uyumunun zorunlu şartlarından biridir. Bu yüzden bireylerin toplumsal uyumları ve davranışları arasında bir tutarlılık söz konusu olabilmektedir. Aksi takdirde bireyler aynı konuda sürekli farklı tutum geliştiren farklı davranışlar sergileyebilirlerdi (Özensel, 2003: 228).

Ekonomi, siyaset, aile, hukuk, eğitim, din alanında meydana gelen değişimler, bireylerin kişilik yapılarının da değişmesine sebep olmaktadır. Değerlerde ortaya çıkan köklü değişiklikler, toplumun sahip olduğu özelliklerinin değişmesine neden olabilmektedir (Öz, 2007).

Özensel'e göre (2003) değerlerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Değerler iç içe geçmiş bir bütündür, bir değeri kendisiyle yakından ilgili başka bir değerden ayırmak zordur. *Canlıları sevme, hoş görülme olma, paylaşımcı olma, yardımsever olma vb. değerler birbirinden ayrı düşünülemez.*
- Değerler, duran değildir. Değişkenlik özelliği vardır. Değerlerdeki değişim birdenbire değil, zaman içerisinde oluşmaktadır. Değerlerdeki değişim olumsuzdan olumluya doğru veyahut olumludan olumsuzaya doğru olabilmektedir. *Merhametli olma, Türk toplumunun önemli değerlerindedir. Her mahallede köy ve bazarlarında sadaka takıları, yolunu kaybeden, yaralanan göçmen çocukları için kurulan vakıflar vb. sosyal olgular merhametli olma değerinin hayatımızdaki yerini açık şekilde göstermektedir. İnsan, geçmişte ve ref-i mahlûkat olarak*

görülür, bu yüzden merhamete ve sevgiye lâıyk kabûl edilirdi. Günümüzde ise ebeveynlere saygının azalması, de erlerin hayatımızdan çekilmeye başlaması, TV dizilerinin ve internet oyunlarının olumsuz etkileri vb. nedenlerle merhametli olma de erinin yava yava de imeye ve azalmaya başladığı görülmektedir.

- De erler, kalıtım yoluyla geçmez. De erler, bir sonraki kuşada sosyal rollerle öğrenilerek aktarılır. *nsan, de erleri ilk önce ailede anne, babasından daha sonra sokaktaki oyun arkadaşlarından ve okulda öğretmenlerinden öğrenir.*
- De erler; aileden, yakın çevreden, yazılı ve görüntülü materyallerden taklit ya da model alma yolu ile öğrenilir. *nsan, sosyal bir varlık olması nedeniyle de erleri ailesinden, bulunduğu çevreden, medyadan öğrenebilir.*
- De erler arasında da bir üstünlük ve öncelik münâsebeti vardır (Güngör, 1993: 23). *Kimi insanlar için ebeveynlere saygılı olmak en önemli de er olarak görülürken, kimileri için zorluklar karşısında yılmama en önemli de er olarak görülebilir.*
- De erlerin ortaya çıkmasında sosyal onay önemlidir. Sosyal olarak onaylananlar, zamanla davranış ölçütleri hâline gelerek de erleri oluşturmaktadır (Sarı, 2005: 75). *Hırsızlık ve rüvet yeme gibi olumsuz davranışlara yeteri kadar önem verilmez, hırsızlar ve rüvetçiler cezasız kalırlarsa, bu davranışlar yaygınlaşabilir ve toplum tarafından benimsenebilir.*

2.6.2. De erlerin levleri

De erlerin toplum ya amı içinde önemli özellikleri ve bu özelliklere ba lı olarak yerine getirdi i çe itli i levleri vardır. Özensel (2003: 231), de erlerin i levlerini Gökçe ve Fichter'den u ekilde aktarmı tır:

1. Sosyal de er, temel seçici oryantasyonun standardıdır. Yani bu ba lamda de erler, bilinçli ve amaçlı davranı nın genel ölçütüdür. Bu bakımdan de er, sosyal eylemde bulunan bir ki inin sosyal olarak kabullenilebilen olgu ve istekleri için temel atıf noktası görevini görmektedir. *De erler, bireylerin davranı ları üzerinde yönlendirici ve davranı ları temellendiren etkilere sahiptir.*

2. De erler, kültürel olarak ekillendirilmi tir ve aynı zamanda kültür üzerinde de yönlendirici olarak etki etmektedir. Bu bakımdan de erler, belli bir kültürün geli me süreci içinde ekil almaktadır. Bu da genel olarak sembol, moral ve estetik normlar, davranı ekilleri olarak belirginle ir. Bu açıdan de erler, kültürün esasını olu turmaktadır. *De erler, kültürün içerisinde yo rulmu tur. Toplum ya amında ise farklı semboller, âdetler, gelenek-görenekler ve davranı biçimleri olarak kendini göstermektedir.*

3. De erler, insanlarla özde le mi tir. Yani sosyalle me sürecinde de erler, ki iler tarafından ö renilmekte ve üstlenilmektedir. Kısaca, ki inin ahsiyet yapısına eklenmektedir. Bunun do al bir sonucu olarak de erler, ki inin ahsiyetinin bir parçası olarak görülmektedir.

4. De erler, sosyal bir boyuta sahiptirler. De erler, hem zihin (arzu ve eylem boyutunu belirten) hem de hissî-duygu yönünü belirten ifadelerdir.

Sosyal de erler, belli sosyal sonuçlara yol açarlar. Bu sosyal sonuçlar literatürde, sosyal de erlerin i levleri olarak adlandırılmaktadır. Fichter'den aktarılan bu i levler unlardır:

1. De erler, ki ilerinin ve birlikteliklerin sosyal de erinin yargılanmasında, hazır birer araç olarak kullanılır. Tabakala ma sistemini mümkün kılar. Bireyin çevresindekilerin gözünde nasıl oldu unu ve nerede durdu unu bilmesine yardım eder.

2. De erler; ki ilerinin dikkatini çeker ve ki ilerinin dikkatini yararlı ve önemli olarak görülen maddî kültür nesnelere üzerinde odaklar. Bu de erli nesne, her zaman birey veya grup içinde en iyi olmayabilir. Fakat o nesne için çaba gösterilmesine yol açtı ı da bir gerçektir.

3. Her toplumdaki ideal dü ünme ve davranma yollarına, de erler tarafından i aret edilir. De erler, sosyal olarak kabul edilebilir davranı nın âdeta emasını çizerler. Böylece ki iler de hareket ve dü üncelerini en iyi hangi yolda gösterebileceklerini kavrayabilirler.

4. De erler, ki ilerinin sosyal rollerini seçmesinde ve gerçeğe tirmesinde rehberlik ederler. İgi yaratırlar, cesaret verirler. Böylelikle de ki iler, çe itli rollerin gerekliliklerinin ve beklentilerinin, birtakım de erli hedefler do rultusunda i lemekte oldu unu kavramı olurlar.

5. De erler, sosyal kontrol araçlarıdır. Ki ileri toplumun kurallarına uymaya yöneltir, do ru eyleri yapmaya yüreklendirir. De erler ayrıca onaylanmayan davranı ları engeller, yasaklanmı davranı ların neler oldu una i aret eder.

6. De erler, dayanı ma araçları olarak da i levde bulunurlar. Ki iler aynı de eri ta ıyan ki ilerle birlikte olmak ister. Ortak de erler, sosyal dayanı mayı yaratan ve sürekli kılan en önemli faktörlerden biridir.

2.6.3. De er Ö retimi

E itim-ö retim faaliyetlerinde, son yıllarda toplumların yapılarında meydana gelen çözümler nedeniyle de er ö retimi konusu öne çıkmıştır. De i en dünya artlarında, toplumların zamanın yıkıcı etkilerinden kurtulması için de erlerine sıkı sıkı sarılması gerekmektedir.

De er ö retiminin hedefledi i nokta, bireylerin insanî davranış lar bakımından olgunlu a ulaşmasıdır. De er ö retimi, insanların kendi iç dünyalarını ve toplumun durumunu etkiler.

Bu tanımdan hareketle de er ö retiminin hedefini, ki inin hem kendisini hem de toplumdaki insanları mutlu etmesi olarak açıklayabiliriz. De er ö retimi, bireyde ahlâkî karakter olu turmayı amaçlamaktadır.

Aimé'e (1977) göre de er ö retiminde amaç, o de eri ö retmek de ildir, o de erin yapılmasına ilgi ve istek uyandırmaktır. De er ö retimi özellikle ilkö retimde bir bilim de il irâdeyi iyili e yöneltme sanatı olarak (Akt. Cebeci: 2005) ifade edilmiştir.

De er ö retiminde başarılı olabilmek için bireylerin ahsî ve sosyal tercihlerini bilmek ve de erlendirmek gerekmektedir. Bireylerin yapısında kolay olanı tercih etme, sıkıntıya gelememe, mutlu olmayı isteme, be enme ve be enilme, onaylanma, başarılı olma vs. gibi ahsî e ilimlerinin yanı sıra, sosyal olarak başarılı olmalarıyla yardımla ma, duygularını payla ma, onlardan etkilenme gibi e ilimleri de vardır. De er ö retiminde ki i hem ahsî e ilim ve isteklerine önem verilmeli hem de ait oldu u sosyal grubun ihtiyaç ve beklentilerine göre yeti tirilmelidir (Akt. Cebeci: 2005).

nsanlar toplu halde, bir arada ya amalarına ve huzur istemelerine rağmen toplumdaki di er bireylerin haklarını hiçe sayabilmekte ve birbirlerine zarar verebilmektedir. Hırsızlık, yalancılık, dolandırıcılık gibi bir takım ahlâk dı ı davranış lar bizzat kendileri de huzursuzlu a neden olmaktadır. Öyle ki bu ahlâk dı ı davranış ları sadece e itimi ihmal edilmiş insanlarda de il yüksek

ö renim yapımı önemli makamlara kadar yükselmiş kimselerde de görmek mümkündür. Bu anlamda ahlâk eğitimi, Ahlâk dışı davranışları yok etmeye ve onların yerine ahlâkî davranışları yerle tirmeye çalışmalıdır (Peker, Hüseyin, Samsun, 1991, s. 145).

Yukarıda yazılanlardan yola çıkarak, insanın hem iç dünyasında hem de çevresinde de er kazanmasında sosyal öğrenmenin etkili olduğu görülmektedir. Sosyal öğrenme konusunda, çocuk üzerinde eğitiminin sözlerinden çok davranışlarının etkili olduğu görülmektedir. Aynı şekilde ve taklit yoluyla öğrenme de er öğretiminde önemli olduğundan, öğretmen, davranışlarıyla, tutumlarıyla örnek insan olmalıdır. Eğer bunun tersi bir durum ortaya çıkarsa, çocuk davranışla uyum göstermeyen telkinleri kabul etmez, onlara gereken değeri vermez. Özellikle temel öğrenim döneminde bulunan çocuklarda örnek olmak çok önemlidir (Cebeci, 2005).

Buradan hareketle söylersek, okulda hem eğitim hem de öğretmen yapan öğretmenlerin iyi vatandaş, iyi insan yetiştirilmesinde model olma konusunda hassas olmaları gerekmektedir.

Değer öğretimi yapılırken davranışların kazandırılması konusunda disiplinin rolünü de ele almak gerekir. Durkheim, ahlâk eğitiminde disiplinin önemini belirterek; disiplinin neredeyse eğitimin doğal bir parçası haline dönüştürülmesi ahlâkî özelliğin içinde yalnızca bu unsurlar aracılığı ile çocukların arzularını dizginlemeyi, her türlü açlığını sınırlandırmayı ve böylece istenilmeyen davranışların kısıtlanabileceğini vurgulayarak ahlâkî sağlığın sağlanabileceğini belirtmiştir (Durkheim, 2004). Sözü edilen disiplinden sadece zorunlu durumlarda başvurulacak dayak, ceza gibi yöntemler anlaşılmalıdır. Burada bahsedilen ise davranışların ortaya çıkmasında etkili olan “irâde”nin yani iç disiplinin dış disiplin yoluyla eğitilmesi ve davranışın ortaya çıkarılmasıdır (Cebeci, 2005).

Değer öğretimi, kişiyi ahsî ve sosyal öğrenmeleri yoluyla elde ettiği kazanımları davranışa dönüştürme, insanın iç dünyasında bulunan iyi olma yeteneğini geliştirme, uygulama ve hayat boyunca sürdürme faaliyeti olarak ifade edilir.

2.6.4. De erler Sistemi

De erler sistemi, davranı larımızı temellendirdi imiz, kendisine göre ayarladı ımız ölçütlere denir.

Yapıp etme, tavır koyma, inanma, idele tirme vb. nitelikler yanında bir “de erler dünyasına ait olma” da insanın varlık artları arasında yer alır (Mengü o lu, Takiyettin, s.13). Hangi dönem insanına bakarsak bakalım, onun mutlaka bir de erler dünyasının oldu unun, dolayısıyla insanın bütün yapıp etmelerini bu de erlerin düzenledi inin ifadesidir ve bu insana özgü olan, insanı insan yapan niteliklerden birisidir (Uysal, 2003, s. 52.).

Bu konuda Cebeci'nin (2005: 17) Uysal'dan aktardı na göre, yapıp eden bir varlık olarak insanın bütün yapıp etmelerinin mutlaka bir “de er” ile ilgili oldu unu ve yine de erin yapıp etmelerimizi belirleyen, yöneten yönlendiren, onların temelinde yatan ilkeler oldu unu, bir “ de er” ile ili kisi olmayan hiçbir insan davranı nın olmayaca nı ifade ederek öyle devam etmektedir: “Örne in ben “do ru” olmaya çalı ıyorsam, bu do rulu u bir de er olarak görmemendir. Do rulu u bir de er olarak algılamam, beni do ru olmaya zorluyor. Dolayısıyla “do ru” olma çabamdaki temel etken, do rulu un bende bir “de er”olmasıdır. Keza, nâmuslu olmaya çalı ıyorsam, iyiliksever isem, “nâmus” ve “iyilik” kavramının benim için birer de er olmasındandır.

De erler sistemi, insanların sahip oldu u davranı ların genel bir bütünüdür. Hayatımızda de erleri ya amanın yararı hemen görülmeyebilir. Buna ra men, de erlerde ısrar etmenin ve onları ya amanın, geli memizin temel artlarından oldu u görülecektir. De erleri ya amak için, bizler millî kültürümüzü, günümüzün gerektirdi i biçimde örf-âdetlerimizle güçlendirmeliyiz. Bu ekilde, bizim olan de erler, ya antımızın bir boyutu hâline gelecek, dı arıdan millî bünyemize etki eden her de er bizim de erimiz olacaktır. nsanın davranı larını etkileyen en önemli kurumların ba nda aileden sonra okul gelmektedir. Davranı ve de erler, yeni nesillere okullarda e itim yoluyla kazandırılır.

2.7. E itim

Ya adı ımız ça da kalkınmı ve ilerlemi toplumların ürettikleriyle di er toplumları önüne geçti ini görmekteyiz. Bu durum, e itime verilen önemle ilintilidir. Ça da toplumlar bireylerin yeti tirilmesine, onların ça ın gerektirdi i niteliklerle donatılmasına önem verirler. Bu yolla da geleceklerine yatırım yaparlar. Gelece ine yatırım yapan toplumlar, aynı zamanda devlet olma özelliklerini ya atırlar.

Ya antılarında, kültürlerinde ve de er yargılarındaki farklılıklardan dolayı, her toplum farklı e itim anlayı na sahip olabilmektedir. Toplumlar kendilerine ait bir e itim anlayı nı benimsemi tir. Bu anlayı lar zamana ve ülkelere göre de i im göstermi tir. Günümüzde bütün alanlarda oldu u gibi e itim konusunda da farklı tanımlar bulunmaktadır.

Bu tanımlardan birkaçı öyle sıralanabilir:

- E itim, bireyde kendi ya antıları yoluyla davranı de i ikli i meydana getirme sürecidir. Buna göre e itim, bireyin do umundan ölümüne kadar süregelen bir süreçtir. Bu süreçte bireylere çe itli bilgi, beceri, tutum ve de erler kazandırılır. Bu ö renmeler bireyin davranı larında gözle görülebilen de i ikliklere neden olur.”(Erden, 2005: 15).
- Çevre ayarlaması yoluyla ki inin davranı larını istendik yönde de i tirme ve de erlendirme süreci.” (Sönmez, 2005: 37).
- E itim, yeni ku akların toplum ya amına hazırlanırken, gerekli bilgi, beceri, tutum ve anlayı lar elde etmelerine ve ki ilik geli tirmelerine yardımcı olma etkinli idir.” (Karlı, 2003: 9).

E itim kavramının tanımlarındaki çe itlilik göze çarpmaktadır. Her tanım farklı bir yönü ön plâna çıkarmakta, farklı bir yöne vurgu yapmaktadır.

- E itim, bireyde davranı de i ikli i olu turmaktadır. E itim görmü bireylerin toplum tarafından “iyi” olarak nitelendirilen davranı ları yerine getirmesi beklenir. E itim görmü bireyler, bu süreçte “iyi” davranı ların yanında eski ö renmelerinden kaynaklanan olumsuz davranı ları da de i tirir.
- E itim, ya am boyu devam eden bir süreçtir. Herhangi bir aksama e itimin niteli ini dü ürür. E itim, insano lunun tüm hayat evrelerini kapsayan bir ö renme faaliyetidir. E itimde gözlem yapmak, telkin ve takip etmek önemlidir. Bireyler, e itim faaliyetleri süresince gözlemlenmeli, olumlu davranı lar devamlı; ama bıktırmadan telkin edilmeli, yapılan telkinlerden sonra davranı lardaki de i imler ödüllendirilmeli, yanlı ö renmeler anında dü zeltilmeli ve kazanılan olumlu davranı ların birey tarafından yapılıp yapılmadı ı takip edilmelidir
- E itim, insanlı ın ilerlemesini, kalkınmasını sa lar. nsanın hem kendisi hem de do ayla olan mücadelesinde ba arılı olmasının anahtarıdır.

Gelece imizi güven içinde teslim edebilece imiz, ülkesini ve milletini seven, öz de erlerine sahip çıkan, onları ya atan bir neslin yeti mesi, iyi e itim almı ö retmenlerle mümkündür. nsanlar arasında saygı ortamı olu masını, ki iler hayattan zevk almasını sa layan, ki iliklerin olu masına yardımcı olan e itimin ne kadar önemli oldu u bilimsel bir gerçektir.

2.8. Ö retim

Ö renciler, e itim-ö retim sisteminde, ö retimin bilgiyi ifade etti ini bilmelilerdir (Co kun ve Çetin, 2007). Günümüzde e itimin öncelikli hedefi, ara tırma yapmaktan zevk duyan, sorgulayıcı bir bakı açısına sahip, ça ın gerektirdi i nitelikleri ta ıyan, üretken bir nesil yeti tirmektir.

nsano lu do adaki di er canlılardan birtakım özellikleriyle ayrılır. Dü ünmesi ve merak etmesi, onun e itilebilece ini, ö renebilece ini göstermektedir. Buradan hareketle ö retim:

“Ö retim bir amaçla, bir araç veya kimse tarafından belli bir ortamda ki iye bir ey ö retme veya ki inin bir ey ö renmesine olanak sa lama sürecidir” (Binba ıo lu, 1988, s.9).

“Ö retme faaliyetlerinin önceden saptanan hedefler do rultusunda, istenen davranı ların kazandırılması amacıyla düzenlendi i yerler genellikle e itim kurumlarıdır. Ö retim, okullarda yapılan plânlı, kontrollü örgütlenmi ö retme faaliyetleri”(Fidan, 2003, s.11) olarak tanımlanabilir.

E itim tanımında oldu u gibi ö retim tanımında da bir çe itlilik göze çarpmaktadır. Fakat tanımların birkaç ana noktayı vurguladı ı görülmektedir:

- Ö retim plânlı bir süreçtir.
- Ö retim, ö renciyi geli tirmek ve ona bilgiler kazandırmak için yapılır.

Kısacası ö retim bireylere bilgi, davranı ve de er kazandırma sürecidir. Ö retim, bireylerin ö renmeyi ö renmelerini sa lamaktadır. Ö retimin temel amaçları arasında, bireylere sahip oldukları yetenekleri tanıtmak, onları do ru bir ekilde kullanılmak, kapasitelerini geli tirmek bulunmaktadır.

Bireyler, ö retim yoluyla de erleri kazanır ve kendinden sonra gelecek olan nesillere yine ö reterek aktarır. De erler plânlı, ö renciyi geli tirme ve bilgi kazandırma süreci olan ö retim yoluyla gelecek nesillere aktarıldı ı vakit, hedeflenen birey modeline ula ılır.

2.9. Türkçe Dersi Ö retim Programının Hedefleri

Dil, insanlar arasında ileti imi sa layan ve bütün ö renme faaliyetlerinde anahtar rol oynayan do al bir araçtır. Dil edinimi ve e itimi belli bir süreç içinde geli ir. Bireylerin ö renmeye ve ö rendiklerini birle tirmeye olan do al e ilimi, uygun yöntem ve teknikler kullanıldı ında geli tirilebilir. nsanın kendisini ve çevresindeki olayları anlamaya çalı ırken kurdu u dü ünçe dünyası, kavramlar ve kavramlar arasındaki ili kilerle biçimlenir. nsan, kavramların bir dil bütünlü ü içinde kazandıkları de erlerle birlikte sosyalle ir ve dil yardımıyla ö renme, ö rendiklerini uygulama, yorumlama gibi birtakım dü ünme ve ifade etme faaliyetlerinde bulunur. Türkçe ö renimi, anlama, yorumlama, ileti im kurma becerilerinin geli mesine yönelik olan dinleme/izleme, konu ma, okuma, yazma temel dil becerileri ile dil bilgisinden olu ur. Sözü geçen temel dil becerileri birbiriyle etkile im hâlinde oldu undan bir bütünlük içinde ele alınmalıdır. (MEB: 2006)

Türkçe dersinin temel hedefi, ö rencilerin, dilin de i ik görünümelerini kavramalarını, dil aracılı ıyla kendilerini ifade edebilmelerini, farklı bilgi kaynaklarına ula rarak duygu, dü ünçe ve hayal dünyalarını zenginle tirmelerini sa lamaktır.

Türkçe Dersi Ö retim Programının hedefleriyle Türk Millî E itiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak ö rencilerin;

1. Dilimizin, millî birlik ve bütünlü ümüzün temel unsurlarından biri oldu unu benimsemeleri,
2. Duygu, dü ünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anla ılır biçimde ifade etmeleri,
3. Türkçeyi, konu ma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, do ru ve özenli kullanmaları,
4. Anlama, sıralama, ili ki kurma, sınıflama, sorgulama, ele tirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve de erlendirme becerilerini geli tirmeleri,
5. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alı kanlı ı ve zevki kazanmaları,
6. Okudu u, dinledi i ve izledi inden hareketle, söz varlı mını zenginle tirerek dil zevki ve bilincine ula maları; duygu, dü ünce ve hayal dünyalarını geli tirmeleri,
7. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, ele tirel ve do ru dü ünme yollarını ö renmeleri, bunları bir alı kanlık hâline getirmeleri,
8. Bilgiye ula mada kitle ileti im araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara kar ı ele tirel bakı açısı kazanmaları ve seçici olmaları,
9. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılı ıyla millî ve evrensel de erleri tanımaları,
10. Ho görülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,
11. Millî, manevî ve ahlâkî de erlere önem vermeleri ve bu de erlerle ilgili duygu ve dü üncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır (MEB: 2006).

Bu maddelere baktığımızda, Türkçe dersinin önemli bir ders olduğunu görmekteyiz. Türkçe dersinin önemini programa göre aşağıda açıklayabiliriz.

Ana dillerine gereken özeni göstermeyen, ya adıkları dönemlerde dillerinden uzaklaşıp, başka dilleri kullanan toplumların, devlet olarak çok uzun ömürlü olmadıklarını tarih göstermektedir.

Türkçe dersi, kültür aktarıcısı olan dil aracılığıyla bireylere değerlerin öğretilmesini sağlamaktadır. Kitle olarak gelişimin ve kültürel anlamda ilerlemenin temel şartı, Türkçeyi doğru kullanmak ve onun inceliklerini bilmektir.

Dünyada kendi dillerini koruyan ve ona sahip çıkan toplumların, ilerleme ve refah içinde olduklarını görmekteyiz. Bunun için birey olarak, geçmiş ile günümüz arasında kültür köprüsü olan dilimize sahip çıkmalıyız.

Türkçe aracılığıyla bireyler, kendi entelektüel dünyalarını oluşturabilir, dilimizin en seçkin edebî örneklerini okuyarak bilim, kültür ve sanat zevkine sahip olabilir ve böylelikle bu alanlarda yetkinliğe ve olgunluğa ulaşırlar.

Türkçeyi doğru ve güzel kullanan bireyler, yapıcı ve yaratıcı olur. Onların, araştırmacı ve sorgulayıcı olmayı öğrenmeleri, kitleliklerini geliştirme ve olgunlaşmada önemli bir kazanımdır.

Bilginin hızla iletişimi ve ilerlediği günümüzde, bilgiye ulaşmakta kitle iletişim araçlarının önemi yadsınmaz. Kitle iletişim araçları bilgiye ulaşmayı kolaylaştırır. Bununla birlikte, kitle iletişim araçlarının nicelik olarak artması, nitelikli ve doğru bilgiye ulaşmakta sıkıntılar doğurmaktadır. Bu sıkıntılardan kurtulmanın yolu, eleştirel bir bakış açısına sahip olup, dilin doğru, güzel örneklerinin kullanıldığı programları izleme/dinleme konusunda seçici olmaktır.

Bireylerin ya da bir dünyada kendisinden başka insanların da bulunduğunu, kendi özgürlüklerinin de sınırlı olduğunu bilmeleri gerekir. Çünkü dünyanın demokrasi ve hürriyet anlayışı bu temele dayanır.

Dil aracılığıyla öncelikle özdeşliklerimizi, ardından tüm dünya insanlığına ait olan evrensel değerleri öğreniriz. Özdeşliklerimize önem vermek, bizi geleceğe taşıır. Bunun yanında, bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerimizi güçlendirmek, toplumumuzun temelini koruyacaktır. Buna rağmen, yazılan kitaplarda, yapılan konuşmalarda yabancı kelimeler kullanmak biçiminde (*insanı daha bilgili yapıyor mu gibi*) bir tutum göze çarpmaktadır. Farklı olmak, entelektüel açıdan üstün olduğunu ispat etmek vb. nedenlerle insanlar bu yolu tercih etmektedirler. Bu tür davranışların aslında millî kompleksinden, (kendini küçük görmekten) kaynaklandığı görülmektedir. Dilimizde birçok kavramı karşılayacak yüzlerce kelime varken, bunların başka dillerdeki karşılıklarını kullanmak doğru bir tercih değildir.

Dil, insanların dünyaya bakışını ve olayları yorumlamasını sağlayan etkenlerdendir. Milletlerin dili, kültür ve değerlerini yansıtıyacak kadar güçlü olmazsa, başka milletlerin kültür ve değerlerinin esiri olunması mümkündür. Birey, okuduğu kitap, gazete, dergi vb. yazılı eserler, izlediği filmler, dinlediği müzikler, öğrendiği bilgiler, kullandığı kelimeler vasıtasıyla bir değerler sistemine sahip olur. Ana dilini öğrenmeden başka bir dille tanışan kimseler, (*ana dillerini öğrenemedikleri için*) tanıştıkları dilin duygu ve düşünce dünyasına girerler. Tanıştıkları dilin sahipleri gibi duyar, konuşur ve düşünürler. Bu nedenle “biz” olarak kalabilmenin yegâne aracı, Türkçemizi incelikleriyle öğrenmek, dilimizi yabancı dillerin etkisinden korumak ve Türkçeye yaraşır biçimde özenle kullanmaktır.

Türkçe Dersi Öğretim Programının Hedeflerinde belirtildiği gibi değerler, hayatımızın her alanında kendini etkili bir biçimde göstermektedir. Biz de araştırmamızda, Türk Millî Eğitim sisteminin genel amaçları ve ilköğretim kurumlarının amaçlarında belirtilen değerleri tespit ederek, Türkçe ders kitaplarında verilmek istenen değerlerle karşılaştık.

Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve ilköğretim kurumlarının amaçlarında tespit edilen değerler maddeler halinde aşağıya çıkarılmıştır.

1. Adaletle/Eğitilmiş Olma Değeri
2. Adaletli Olma Değeri
3. Akıllı Olma Değeri
4. Aile ve Demokrasi Bilincine Sahip Olma Değeri
5. Alçakgönüllü Olma Değeri
6. Aldığı Görevleri Yerine Getirme Değeri
7. Analitik Bir Düşünce Yapısına Sahip Olma Değeri
8. Araştırmacı Olma Değeri
9. Başsızlık Değeri
10. Bakalarına Saygılı Olma Değeri
11. Bakalarının Haklarına Saygı Duyma Değeri
12. Bayrağa Saygılı Olma Değeri
13. Bilginlere Değer Verme Değeri
14. Bilginlerin Eserlerine Önem Verme Değeri
15. Bilgiye Ulaşma Yollarını/Tekniklerini Öğrenme Değeri
16. Bilim ve Teknolojiyi Günlük Hayatta Kullanma Değeri
17. Bilimsel Düşünceye Önem Verme Değeri
18. Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözme Değeri
19. Bireysellik Duygusuna Önem Verme Değeri
20. Canlıları Sevmeye Değeri
21. Cesaretli Olma Değeri
22. Cömert Olma Değeri
23. Çalışkan Olma Değeri
24. Çalışma Bilincini Tanıma Değeri
25. Çevre Koruma Bilincine Sahip Olma Değeri
26. Doğayı Sevmeye/Koruma Değeri
27. Doğru Olma Değeri
28. Dostluğun/Arkadaşlığın Öneme Tanıma Değeri
29. Dürüst Olma Değeri

30. Ebeveyne ve Ya lılara Saygılı Olma De eri
31. Evrensel Kültür De erini Tanıyıp Benimseme De eri
32. Fedakâr Olma De eri
33. Geleneklere Saygı Duyma De eri
34. Giri imci Olma De eri
35. Grup Çalı malarına Önem Verme De eri
36. Güvenilir Olma De eri
37. Güzel Sanatlara De er Verme De eri
38. Ho görülü Olma De eri
39. steklerimizi Aile artlarına Göre Ayarlayabilme De eri
40. Kanunlara taat Etme De eri
41. Kendini Geli tirme Bilincine Sahip Olma De eri
42. Kendisi/Çevresiyle Barı ık Bir Birey Olma De eri
43. Kibar Olma De eri
44. Ki isel Araç-Gereçlerini Do ru Kullanma De eri
45. Kötü Alı kanlıklardan Kaçınma De eri
46. Merhametli Olma De eri
47. Meslek Sahibi Olmanın Önemini Kavrama De eri
48. Misafirperver Olma De eri
49. Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri
50. Otokontrol(kendini denetleyebilme-Sorgulayabilme)De eri
51. Ö renmeye Meraklı ve stekli Olma De eri
52. Payla ma De eri
53. Planlı Çalı ma Alı kanlı ına Sahip Olma De eri
54. Sabırlı Olma De eri
55. Sadakat Sahibi Olma De eri
56. Sa lı ın De erini Bilme De eri
57. Sahip Oldu u Hakları Kullanma De eri
58. Sahip Oldu u Hakların Bilincinde Olma De eri
59. Sanatçılara De er Verme De eri
60. Sorumluluk Sahibi Olma De eri
61. Sözünde Durma De eri

62. Tarihî Eserlerimizi Koruma/Sevme De eri
63. Temiz Olma De eri
64. Tutumlu Olma De eri
65. Türk Büyüklerine Saygı Duyma De eri
66. Ülkenin Ekonomik ve Sosyal Kalkınmasına Katkıda Bulunma De eri
67. Üretken Olma De eri
68. Vatansever Olma De eri
69. Vefalı Olma De eri
70. Yapıcı Ele tirel Dü ünceye Sahip Olma De eri
71. Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri
72. Yardımsever Olma De eri
73. Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri

Türk Millî E itim sistemi, bu de erleri benimsemi bireyler yeti tirme amacı gütmektedir. Ara tırmamızda, Millî E itim Bakanlığı ın ders kitabı olarak okutulmasına izin verdi i kitapların, Türk Millî E itimin amaç olarak benimsedi i ve ilkö retim kurumlarının amaçlarında belirtilen de erleri hangi oranda yansıttı ı tespit edilmeye çalı ılmı tır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde, ara tırmanın modeli, veri toplama araçları, verilerin nasıl toplandı ı ve nasıl analiz edildi i üzerinde durulmu tur.

3.1. Ara tırmanın Modeli

Ara tırmanın yöntemi; betimsel alan ara tırması yöntemidir. Ara tırmada, genel tarama yöntemi kullanılmı tır. İköretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitapları için hazırlanı oldu umuz De er nceleme Formundaki de erler ile Türkçe ders kitaplarındaki de erler kar ıla tırılmı tır.

3.2. Evren

Tezin evrenini, Millî E itim Bakanlığı tarafından 2006–2007 e itim-öretim yılında ülkemizde okutulan Türkçe ders kitapları olu turmaktadır.

3.3. Örneklem

Tezin örneklemine, Millî E itim Bakanlı ının 2006–2007 e itim-öretim yılında Mu la iline göndermi oldu u İköretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki 48 metin olu turmaktadır. (6. Sınıflarda 24, 7. Sınıflarda 24 olmak üzere toplam 48 metin bulunmaktadır.)

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler, 6 ve 7. Sınıflarda okutulan metinler ve metinlerde geçen de erlerdir. Bu de erleri tespit etmek için, Türk Millî E itiminin genel amaçlarıyla İköretimin amaçlarını belirleyen de erlerden hareketle bir De er nceleme Formu hazırlanı

ve bu formdaki de erlerle kitaplardaki tespit edilen de erler kar ıla tırılarak, kitapta bahsi geçmeyen de erler tespit edilmi tir.

3.5. Verilerin Analizi

Türk Millî E itiminin genel amaçlarıyla İkö retimin amaçları analiz edilerek, de erler bulunmu bunun yanında kar ıla tırma yapabilmek için kitaplardaki metinlerde geçen de erler analiz edilerek tespit edilmi tir. Bu analiz neticesinde, ortaya çıkan de erler, tekrar analize tâbi tutulmu ve kitaplarda geçmesi gerekti i halde, hiç geçmeyen de erler ortaya çıkarılmı tir. Verilerin analizi esnasında, elde edilen de erler grafikler hâlinde gösterilmı tir.

3.6. Süre ve Olanaklar

Ara tırma, tarafımızca 2006–2007 e itim-ö retim yılında yüksek lisans tez çalı ması için yapılmı tir. Ara tırmanın mâli yükümlülü ü tarafımızca kar ılanmı tir.

BÖLÜM IV

4. BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde, ilk önce kitaplarda aranan de erlerin tablosu verilmi , bu tabloda tespit edilen bulgularla ilgili yorumlar yapılmı tır. İkö retim 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarının incelenmesi sonucu elde edilen veriler aktarılmı ve bu verilerin yorumları yapılmı tır.

Ara tırmanın problem cümlesi ve alt problemleri do rultusunda elde edilen veriler, dört ana ba lık altında ele alınıp de erlendirilmi tır.

Bulgular ve yorum kısmı, sırasıyla u ba lıklardan olu maktadır:

- 4.1. İkö retim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki De erlerin Frekans ve Yüzdelerine li kin Bulgu ve Yorumlar
- 4.2. İkö retim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Do rudan Tespit Edilen De erler le Metnin Ba lamından Tespit Edilen De erlerin Frekans ve Yüzdelerine li kin Bulgu ve Yorumlar
- 4.3. İkö retim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bulgu ve Yorumlar
- 4.4. İkö retim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bulgu ve Yorumlar

4. 1. İkö retim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki De erlerin Frekans ve Yüzdelerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 2:

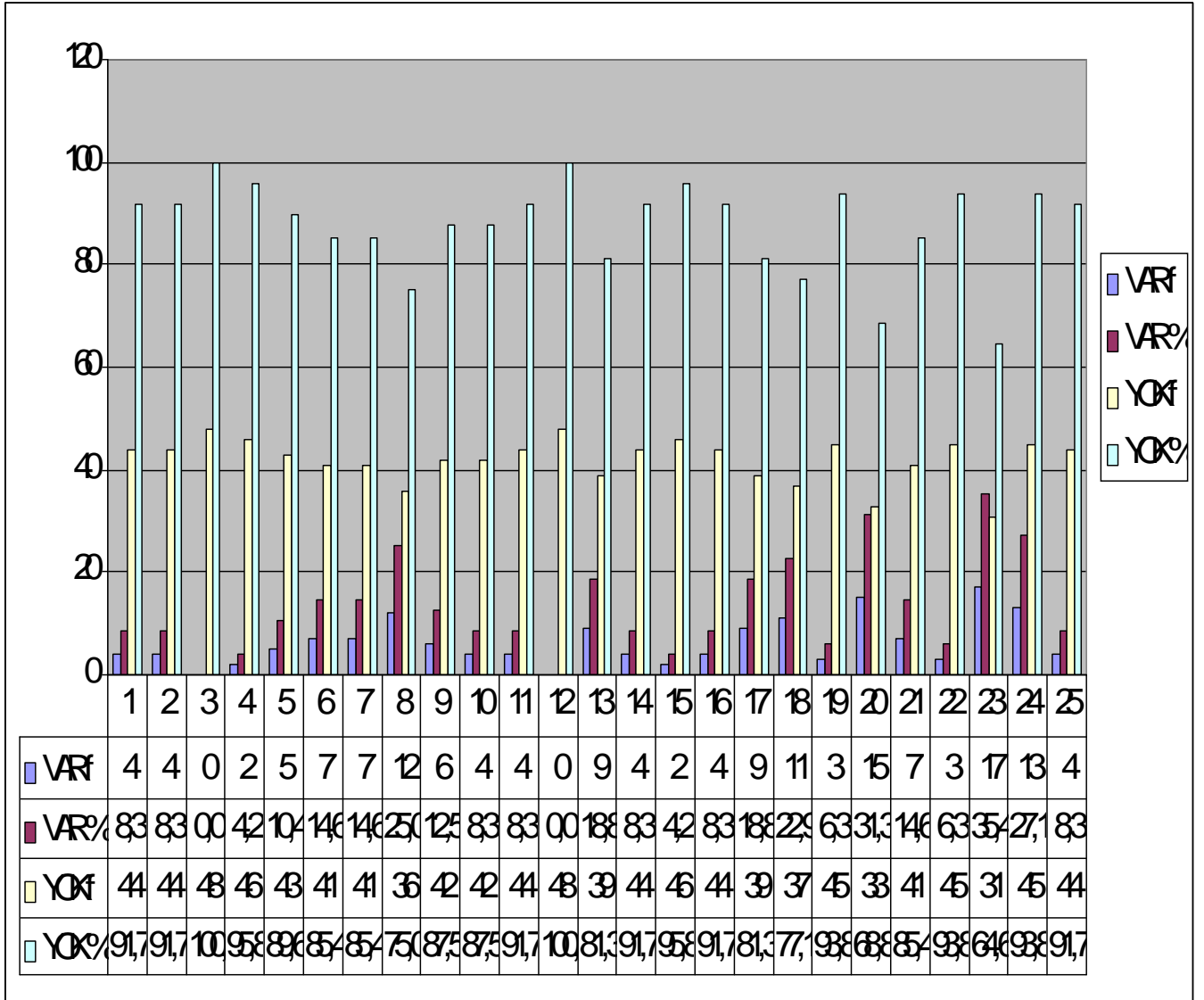
İkö retim 6 ve 7. sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki De erlerin Frekans ve Yüzde Oranları

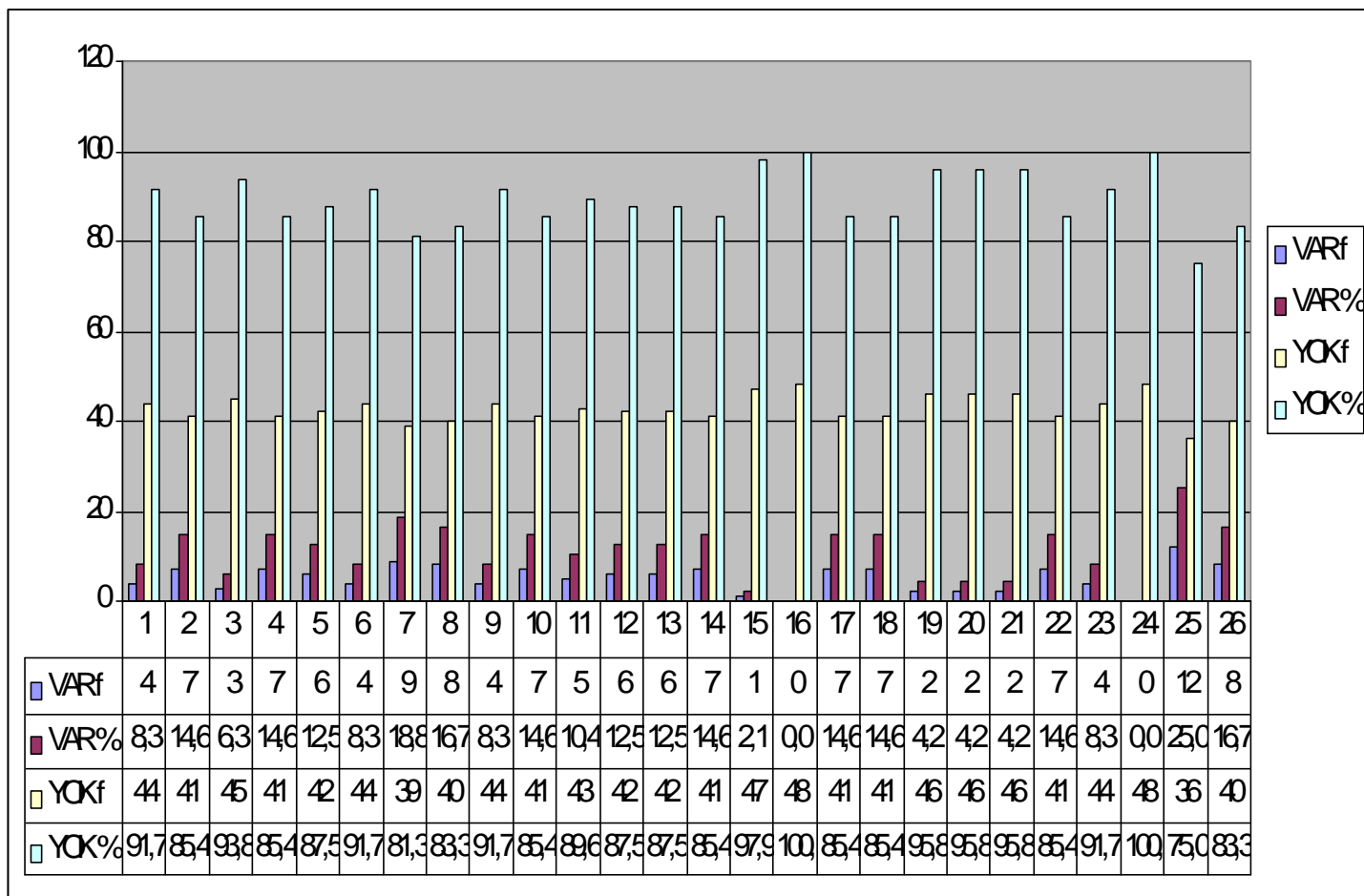
DE ERLER NCELEME FORMU	VAR		YOK		MET N TOPLAMI		
	f	%	f	%	f	%	
D1:	Adaletle/E itli e nanma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D2:	Adaletli Olma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D3:	A ırba lı Olma De eri	0	0,0	48	100,0	48	100.0
D4:	Aile ç i Demokrasi Bilincine Sahip Olma De eri	2	4,2	46	95,8	48	100.0
D5:	Alçakgönüllü Olma De eri	5	10,4	43	89,6	48	100.0
D6:	Aldı ı Görevleri Yerine Getirme De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D7:	Analitik Bir Dü ünçe Yapısına Sahip Olma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D8:	Ara tırmacı Olma De eri	12	25,0	36	75,0	48	100.0
D9:	Ba ımsızlık De eri	6	12,5	42	87,5	48	100.0
D10:	Ba kalarına Saygılı Olma De eri	4	8,3	42	87,5	48	100.0
D11:	Ba kalarının Haklarına Saygı Duyma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D12:	Bayra a Saygılı Olma De eri	0	0,0	48	100,0	48	100.0
D13:	Bilginlere De er Verme De eri	9	18,8	39	81,3	48	100.0
D14:	Bilginlerin Eserlerine Önem Verme De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D15:	Bilgiye Ula ma Yollarını/Tekniklerini Ö renme De eri	2	4,2	46	95,8	48	100.0
D16:	Bilim ve Teknolojiyi Günlük Hayatta Kullanma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D17:	Bilimsel Dü ünçeye Önem Verme De eri	9	18,8	39	81,3	48	100.0
D18:	Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözebilme De eri	11	22,9	37	77,1	48	100.0
D19:	Bireysellik Duygusuna Önem Verme De eri	3	6,3	45	93,8	48	100.0
D20:	Canlıları Sevme De eri	15	31,3	33	68,8	48	100.0
D21:	Cesaretli Olma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D22:	Cömert Olma De eri	3	6,3	45	93,8	48	100.0
D23:	Çalı kan Olma De eri	17	35,4	31	64,6	48	100.0
D24:	Çalı ma Bilincini Ta ıma De eri	13	27,1	35	93,8	48	100.0
D25:	Çevre Koruma Bilincine Sahip Olma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D26:	Do ayı Sevme/Koruma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D27:	Do ru Olma De eri	3	6,3	45	93,8	48	100.0

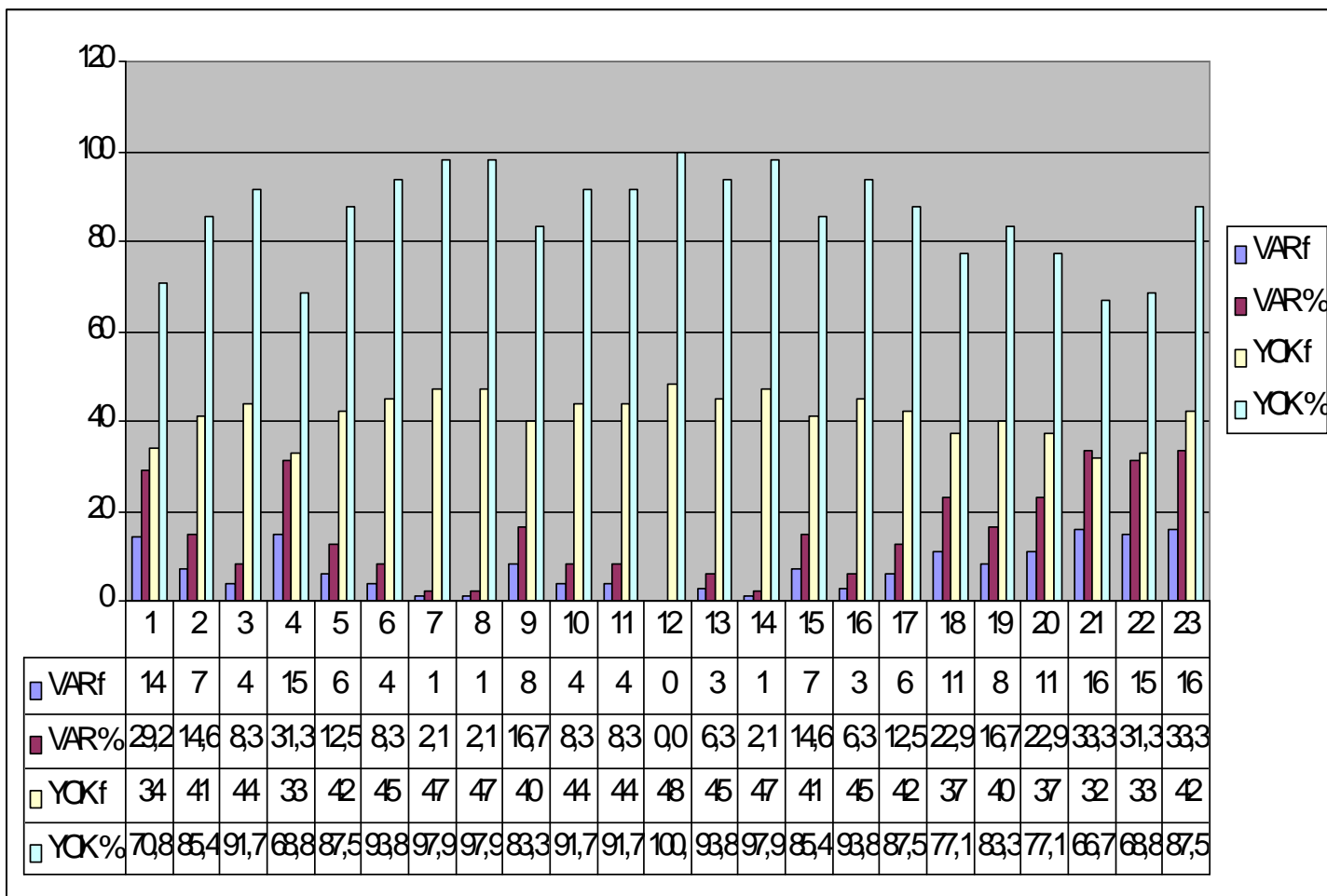
D28:	Dostlu un/Arkada lı nın Önemine nanma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D29:	Dürüst Olma De eri	6	12,5	42	87,5	48	100.0
D30:	Ebeveyne ve Ya lılara Saygılı Olma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D31:	Evrensel Kültür De erini Tanıyıp Benimseme De eri	9	18,8	39	81,3	48	100.0
D32:	Fedakâr Olma De eri	8	16,7	40	83,3	48	100.0
D33:	Geleneklere Saygı Duyma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D34:	Giri imci Olma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D35:	Grup Çalı malarına Önem Verme De eri	5	10,4	43	89,6	48	100.0
D36:	Güvenilir Olma De eri	6	12,5	42	87,5	48	100.0
D37:	Güzel Sanatlara De er Verme De eri	6	12,5	42	87,5	48	100.0
D38:	Ho görülü Olma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D39:	steklerimizi Aile artlarına Göre Ayarlayabilme De eri	1	2,1	47	97,9	48	100.0
D40:	Kanunlara taat Etme De eri	0	0,0	48	100,0	48	100.0
D41:	Kendini Geli tirme Bilincine Sahip Olma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D42:	Kendisi/Çevresiyle Barı ık Bir Birey Olma De eri	6	12,5	42	87,5	48	100.0
D43:	Kibar Olma De eri	2	4,2	46	95,8	48	100.0
D44:	Ki isel Araç-Gereçlerini Do ru Kullanma De eri	2	4,2	46	95,8	48	100.0
D45:	Kötü Alı kanlıklardan Kaçınma De eri	2	4,2	46	95,8	48	100.0
D46:	Merhametli Olma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D47:	Meslek Sahibi Olmanın Önemini Kavrama De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D48:	Misafirperver Olma De eri	0	0,0	48	100,0	48	100.0
D49:	Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri	12	25,0	36	75,0	48	100.0
D50:	Otokontrol(kendini denetleyebilme-Sorgulayabilme)De eri	8	16,7	40	83,3	48	100.0
D51:	Ö renmeye Meraklı ve stekli Olma De eri	14	29,2	34	70,8	48	100.0
D52:	Payla ma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D53:	Planlı Çalı ma Alı kanlı ına Sahip Olma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D54:	Sabırlı Olma De eri	15	31,3	33	68,8	48	100.0
D55:	Sadakat Sahibi Olma De eri	6	12,5	42	87,5	48	100.0
D56:	Sa lı ın De erini Bilme De eri	4	8,3	45	93,8	48	100.0
D57:	Sahip Oldu u Hakları Kullanma De eri	1	2,1	47	97,9	48	100.0
D58:	Sahip Oldu u Hakların Bilincinde Olma De eri	1	2,1	47	97,9	48	100.0
D59:	Sanatçılara De er Verme De eri	8	16,7	40	83,3	48	100.0
D60:	Sorumluluk Sahibi Olma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D61:	Sözünde Durma De eri	4	8,3	44	91,7	48	100.0
D62:	Tarihî Eserlerimizi Koruma/Sevme De eri	0	0,0	48	100,0	48	100.0
D63:	Temiz Olma De eri	4	6,2	44	93,8	48	100.0
D64:	Tutumlu Olma De eri	1	2,1	47	97,9	48	100.0

D65:	Türk Büyüklerine Saygı Duyma De eri	7	14,6	41	85,4	48	100.0
D66:	Ekonomik ve Sosyal Kalkınmaya Katkı De eri	3	6,3	45	93,8	48	100.0
D67:	Üretken Olma De eri	6	12,5	42	87,5	48	100.0
D68:	Vatansever Olma De eri	11	22,9	37	77,1	48	100.0
D69:	Vefalı Olma De eri	8	16,7	40	83,3	48	100.0
D70:	Yapıcı Ele tirel Dü ünçeye Sahip Olma De eri	11	22,9	37	77,1	48	100.0
D71:	Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri	16	33,3	32	66,7	48	100.0
D72:	Yardımsever Olma De eri	15	31,3	33	68,8	48	100.0
D73:	Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri	16	33,3	32	66,7	48	100.0

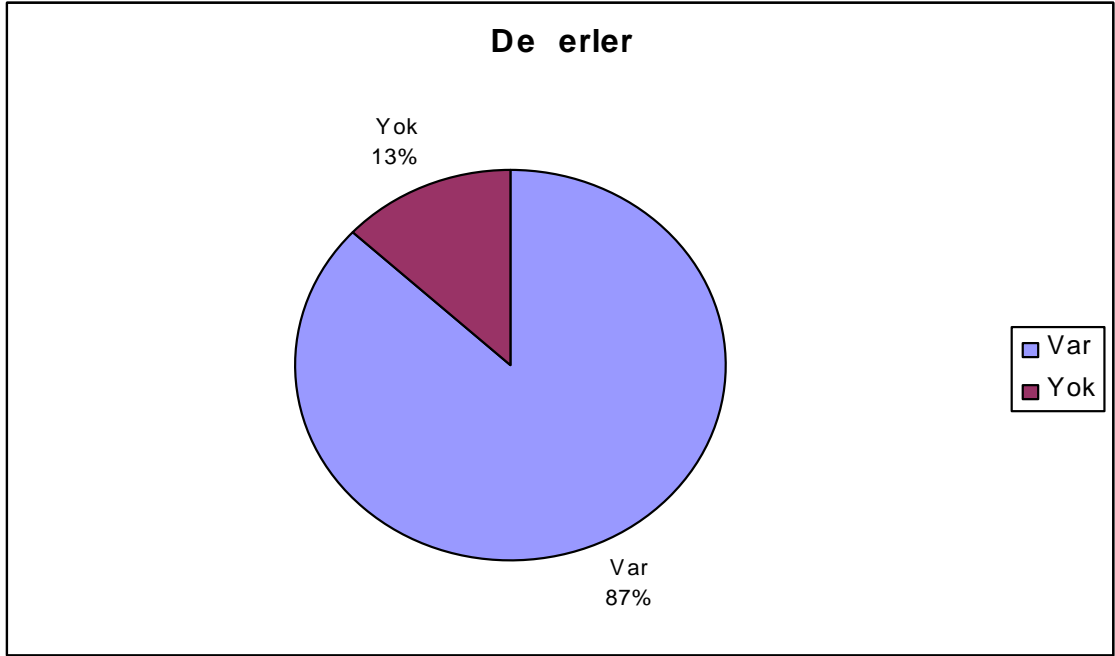
Grafik 1: İkö retim 6 ve 7. sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki De erlerin Frekans ve Yüzde Oranları

Grafik 2: İlköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Değerlerin Dağılım Oranı

İlköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında değerlerin dağılım durumuna baktığımızda, metinlerin %87'lik kısmında hedeflenen değerlerin var olduğu, %13'lük kısmında ise ulaşılmaması hedeflenen değerlerin yer almadığı tespit edilmiştir.

Yukarıdaki tablo ve grafiklerde, İlköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki toplam 48 metnin (Dinleme Metinleri de dâhil edilmiştir.) değerleri kapsama bakımından yüzde ve frekans hesaplamaları yapılmıştır. Tablodaki değerlerin bir bölümü doğrudan, bir bölümü de metnin başından tespit edilmiştir.

İlköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde doğrudan değer ifade eden cümleler, aşağıdaki değer başlıklarının altında gösterilmiştir.

4.1.1. Adalete/E itli e nanma De eri:

“(...)barı ı ve ho görüyü; iki cinsiyet grubu arasında e itli ini öngören bir ruhla yer almalarını güçle tirir.” (AKYÜZ, Emine: 12)

4.1.2. Adaletli Olma De eri:

“Çünkü Türk hâkimiyeti, Nemçe hâkimiyetinden daha adaletli, daha muntazamdı. Türk toprak a aları, Türk beyleri, eski feodallerden daha yumu ak daha adaletliyidiler.”(ÇET NER, Yılmaz: 93)

4.1.3. A ırba lı Olma De eri:

Yapılan tarama sonucunda bu de eri ifade eden bir cümle tespit edilmemi tir

4.1.4. Aile çi Demokrasi Bilincine Sahip Olma De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.5. Alçakgönüllü Olma De eri:

“(...)ba langıçta kuzu gibi sevimli, alçakgönüllüdür(...)”(MONTAIGNE: 74)

4.1.6. Aldı ı Görevleri Yerine Getirme De eri:

“Bu emrim bittabi (elbette) derhal ifa edilmi ti(yerine getirilmi ti).” (KILIÇ, Ali: 35),

“(...)onun buyru u en iyi biçimde yerine getirece ini söylüyor.”(ARIBURNU, Kemal) ,

“*Fakat nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş , i bitmiş ti.*” (KARAY, Refik Halid: 21).

4.1.7. Analitik Bir Düşünce Yapısına Sahip Olma Değeri:

Metinlerde tespit edilen değerler, metinlerin başlamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmuştur.

4.1.8. Araştırmacı Olma Değeri:

“*Çevresindeki varlıklara ve gerçeklere dikkat eden, onları merak eden araştıran ve en önemlisi de soru sormaktan korkmayan çocuklar(...)*” (ÖZER, Zuhâl),

“—Çok önemli bir konuda araştırmaya yapıyorum.

—Yaa, neyi araştırıyordun, o değil mi? “(ÖZAKMAN, Turgut: 59),

“*Bilgin, burada yazın beliren tundralarda araştırmaya gelmiş ti.*” (SEZER, Sennur-ÖZYALÇINER, Adnan),

“*Türk tarihi ile ilgili araştırmalar ve incelemeler yapıyor, edebiyat ve şiirle ilgileniyor.*” (KAPULU, Ahmet:28).

4.1.9. Başsızlık Değeri:

“*Başsızlık Savaşları, askerî ve siyasî alanda başsızlığı sağlamıştı. Kapitülasyonların kaldırılmasıyla ekonomik alanda başsızlık yolu açılmıştı.*” (MUMCU, Ahmet vd.: 33),

“*Amasya Genelgesi'nde vatanın bütünlüğünün ve milletin istiklâlinin tehlikede olduğunu söyledi.*” (AHN, Muhammed: 30) ,

“Yeti ecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekleri ö renimin sınırları ne olursa olsun önce ve her eyden önce Türkiye'nin ba imsızlı na, kendi benli ine, millî geleneklere dü man olan bütün unsurlara mücadele etmek gerekti i ö retilmelidir. Dünyada uluslararası duruma göre böyle bir mücadelenin gerektirdi i manevî unsurlara sahip olmayan ki iler ve bu nitelikte ki ilerden olu an toplumlara hayat ve ba imsızlık yoktur.”(TÜRKYILMAZ, rem: 90),

“Onun idealizmi, yüksek vasıf ve kabiliyetlerine inandı ı milletin sonsuz hürriyet ve ba imsızlık a kından kaynaklanıyordu.” (AH N, Muhammed: 30),

“Atatürk milletlerin do u u, süreklili i, ba imsızlı ı(...)”(MUMCU, Ahmet vd. : 32),

“Ülkesini yüksek istiklâlini(ba imsızlı ını) korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduru undan kurtarmalıdır.” (MUMCU, Ahmet vd.: 33).

4.1.10. Ba kalarına Saygılı Olma De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.11. Ba kalarının Haklarına Saygı Duyma De eri:

“(...)çocu un insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı duyarak (...)”(AKYÜZ, Emine: 13),

“(...)çocukların görü lerine saygı gösterilmelidir.” (AKYÜZ, Emine: 14),

“Böylece kendi haklarına de er verirken ba kaların haklarına da saygı duymaya ö renebilir.”(AKYÜZ, Emine: 15),

“Memo, i te tam da bu nedenle üçüncü uzatmaya giden bir maçta üstelik de rakip takımın dört uzununu birden faul limitini doldurarak oyunu dı ı kalmı olmasına rağmen, sadece sekiz dakika süre alıyor olsa dahi, halen antrenörünün kararına saygı duydu u söylenebiliyor.”(MINDIKO LU, Günseli: 79).

4.1.12. Bayra a Saygılı Olma De eri:

Yapılan tarama sonucunda bu de eri ifade eden bir cümle tespit edilmemi tir.

4.1.13. Bilginlere De er Verme De eri:

“—Hayır çocuklar... Graham Bel sesi elektrik aracılı ıyla ileterek aracı bulan ki idir.”(KÖKSAL, Ülker: 40),

“Graham Bel’i tanıyacaksınız. O gramofonu, telgrafı bulan ki idir. Uzaktaki insanları sesle yakla tıran bulucu.”(KÖKSAL, Ülker: 40),

“ ki kez evlenen ve bu evliliklerden be çocu u olan Edison, 18 Ekim 1931’de New Jersey’de öldü ama adı, dünyanın dört bir kö esinde ya ıyor ve dünya döndükçe de ya ayacaktır.”(ÜM T, Güner: 48),

“Günümüzde geceleri caddelerde dola abiliyor, arabamızla seyahat edebiliyor; sinema, tiyatro ve benzeri yerlere gidebiliyor; i yerleri ve fabrikalarda sabahlara kadar çalı abiliyor; evlerimizde rahatça oturup sohbet edebiliyor, okuyor, televizyon seyredabiliyorsak bunların hepsini Edison’a borçluyuz... Yine onun kurdu u endüstri sayesinde, bugün milyonlarca insan dolaylı ya da dolaysız olarak i bulabilmekte ve ya amını kazanmaktadır.”(ÜM T, Güner: 47),

“Edison bu buluyula 42 ya ında tüm dünyanın hayranlı ını bir kez daha kazanıyordu.” (ÜM T, Güner: 48),

“Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve arkadaşlarının başlattıkları “Yeni Lisan” hareketi, bu konuda büyük yararlar sağladı.” (MUMCU, Ahmet vd.: 33),

“O çağda ya ayan birçok dü üniür gibi Kopernik”(…)(ARONSON, Billy:49),

“Dü ünceleri pek uzaklara yayılmış ço u dü üniür gibi Batlamyus da do ru zamanda do ru yerde olma şansını yakalamı tı.” (ARONSON, Billy: 47),

“Graham Bell, telefonu, fonografi bulan kişidir. Telgrafı, gramofonu da o bulmu .” (KÖKSAL, Ülker: 39).

4.1.14. Bilginlerin Eserlerine Önem Verme De eri:

“Bugün büyük bir sanayi haline gelen sinema sayesinde milyonlarca insan ya amını kazanmakta, yine onun aracılığıyla öğrenmekte, eğitilmekte ve birbirlerini yakından tanıma olanağı bulmaktadır.” (ÜM T, Güner: 48),

“Batlamyus’un çalılarını İskenderiye’den bütün Roma İmparatorluğu’nu ayrıca Arapçaya çevrilip bütün Orta Doğu’da yayıldı. Burada Batlamyus’un çalılarını büyük ilgiyle karıştıran Müslümanlar, onun fikirlerini içeren kitabı “En Büyük” olarak nitelendiler.” (ARONSON, Billy: 48).

4.1.15. Bilgiye Ulaşma Yollarını/Tekniklerini Öğrenme De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin başından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.16. Bilim ve Teknolojiyi Günlük Hayatta Kullanma De eri:

“Evet, milletimizin siyasî, sosyal hayatında, milletimizin fikri terbiyesinde de rehberimiz ilim ve fen olacaktır.” (YANGIN, Banu vd.: 29),

“Konu masal da olsa, yine her zamanki gibi en uygun malzemelerden, en geli mi teknolojilerden yararlanmanızı bekliyorum.”(ARGILLI, Marcello, talyancadan çeviren:Aslı Özer).

4.1.17. Bilimsel Dü ünceye Önem Verme De eri:

“Atatürk’ün dü ünce dünyasının temeli akılcılık, bilimsellik, dayanı ma, barı çılık, ho görü, insan sevgisi ve evrenselliği.” (KAPULU, Ahmet: 29),

“Atatürk’e göre’’Akıl ve mantı ın çözümlenmeyece i mesele yoktur.’’ (KAPULU, Ahmet: 29),

“Ba nazlı a, bo inançlara, di er bir deyi le akıl dı ı dü üncelere kar ı çıkarak bugünkü ça da Türkiye’nin kurulmasını ve geli tirilmesini sa ladı. (KAPULU, Ahmet: 29),

“Benim manevî mirasım ilim ve akıldır. (KAPULU, Ahmet: 29),

“Benden sonra, beni benimsemek isteyenler bu temel eksen üzerinde akıl ve ilmin rehberli ini kabul ederlerse manevî mirasçım olurlar.”(KAPULU, Ahmet: 29),

“Haftalardır orada, o laboratuarda masal yapmak için bilimsel bir yol bulacaklarına inanarak çalı malarına devam ediyorlar.”(Marcello ARGILLI, talyancadan çeviren: Aslı Özer),

“Daha bilimsel yollardan giderek bulabilece imizi sanıyorum.”(Marcello ARGILLI, talyancadan çeviren: Aslı Özer),

“Ö rencilerin en e lenceli en bilimsel ve en yaratıcı yöntemi kullanarak çalı malarını istiyormu .”(Marcello ARGILLI, talyancadan çeviren: Aslı Özer),

“Ancak evrene bilimsel olarak bakıp(...)”(ARONSON, Billy: 50).

4.1.18. Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözme De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.19. Bireysellik Duygusuna Önem Verme De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.20. Canlıları Sevmeye De eri:

“Ö retmenimiz,” Herkes sizler denli ansılı de il, ailesi olmayan çocuklar da var. Onların en büyük gereksinimi sevgi(...)demi ti. (BARTOSCHEK, Nuray: 22),

“Gülümseyerek sevgiyle sarıldım ona...” (BARTOSCHEK, Nuray: 22),

“Anuk’un aya ının dibindeki yavru köpe i sevmekle yetindi.” (SEZER, Sennur-ÖZYALÇINER, Adnan),

“ nsanlı ı sevmek; sonsuza dek barı , barı , barı .” (Halim YA CIO LU: 87),

“Bizim kızlar post bıyıklı, siyah saçla Anadolu çocuklarını sevmi .” (ÇET NER, Yılmaz: 93),

“ nsanların birbirlerini tanımalarını, sevmelerini temin edecektir.” (YANGIN, Banu vd. :29),

“Öte yandan o,içinde köklü bir yeri olan insan sevgisini her ortamda -kimi zaman sözleriyle, kimi zaman davranı larıyla ortaya koymu tur.” (YANGIN, Banu vd.: 30),

“Hele kalbim; sevgi dolu. Sizi seviyorum.”(B R NC , Niyazi: 19),

“Böyle böyle isimler vermi im size. Kendimce tanımı , kendimce sevmi im.”
(B R NC , Niyazi: 18),

“Ancak birbirinize saygı ve sevginizin azaldı nı görmek, beni yaralar ve sürekli tedirgin eder.”(YÖRÜKO LU, Atalay: 51),

“(..).yeter ki beni ben olarak sevece inize olan inancım sarsılmasın.”(YÖRÜKO LU, Atalay: 54),

“Acımayla karı ık bir sevgiyle(...)”(GÜNDÜZ, Üzeyir),

“Kadın da onu seviyordu ama(...)”(ÇET NER, Yılmaz: 93).

4.1.21. Cesaretli Olma De eri:

“Ronny’nin cesareti ve iyi yüreklili i herkesi etkilemi ti.”(SEZER, Sennur-ÖZYALÇINER, Adnan),

“— lk asker kadınlar, diinyanın hangi ülkesinde ya amı tır?

Konuklar; bilgileri, yetkileri elverdi ince konu uyurlar. Bir ara bizi amazonlardan söz edince, Atatürk alıyor sözü;

—Amazonların yurdu Sinop’tur. Tarihsel ili kileri olan memleket ise Kırım’dır. Bu iki memleket de tarihten çok önceki yıllardan beri Türk memleketleridir. Türklerden ba ka hiçbir ulus,” asker-kadın” gelene ini sürdürmemi tir. Türk kadını her zaman cesurdur, gözü pektir. Kısacası erke inde var olan bütün iyi nitelikler, her Türk kadınında da vardır.”(KÜR, smet: 32).

4.1.22. Cömert Olma De eri:

“(..)*aile üyeleri birbirlerine destek olmak konusunda fazlasıyla cömertti.*”
(MINDIKO LU, Günseli: 79),

“*Senin bize cömertçe sundu un sevgiyi, imdi ben ‘yeni karde lerime sunmaya’ çalı ıyorum.*”(BARTOSCHEK, Nuray: 24),

”*Aman Kelo lan bu hamamı sana ba ı ladım.*”(AFAK, Ziya).

4.1.23. Çalı kan Olma De eri:

“*Zeki ve çalı kan olu uyla(...)*”(KAPULU, Ahmet: 28),

“*Atatürk; kahramanlık, vatan sevgisi, çalı kanlık(...)**de erlerin, Türklü ün yüksek vasıflarından oldu unu ifade etmi tir.*” (AH N, Muhammed: 30),

“*Milletimizin yüksek karakteri, çalı kanlı ı(...)*”(AH N, Muhammed: 31),

“*Bunun içindir ki milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalı kanlı ını(...)**besleyerek geli tirmek milli idealimizdir.*(KAPULU, Ahmet),

“*Gece gündüz çalı ırdım ilime(...)*”(ÇIRAKMAN, Â ık Hüseyin),

“—*De il ama gelmi kayı ımıza çalı mı bir kere.*”(ABASIYANIK, Sait Faik),

“*Edison, bulu unu geli tirebilmek için burada yıllarca çalı tı. Sonunda amacına ula tı...*”(ÜM T, Güner: 47),

“*Ne kadar dostça, ne kadar içten bir sevgi ile çalı ıyordu.*”(ABASIYANIK, Sait Faik),

“Ustalar bu oca ın ba ında günde 7–8 saat çalı ıyorlar.”(AMAN, Oya: 95),

“7–8 ay çalı tıktan sonra(...)”(AMAN, Oya: 95),

“Bir yıl çalı mı kalfanın yanında Mustafa Karademir.”(AMAN, Oya: 96),

“Onu, daha dayanaklı biçime dönü türebilmek için yıllarca çalı mak gerekiyordu.”(ÜM T, Güner: 47),

“Kadın da onu seviyordu ama erkek ne kadar çalı kan ve becerikli ise ötekisi ise o nispette tembeldi ve elinden hiçbir i gelmiyordu.”(ÇET NER, Yılmaz: 93),

“Daima var gücüyle çalı tı.”(ÜM T, Güner: 47),

“Ertesi gün çocuklar mikroskop, eritli hesap makinesi ve bilgisayar kullanarak yeniden çalı maya koyulmu lar. “(Marcello ARGILLI, talyancadan çeviren: Aslı Özer).

4.1.24. Çalı ma Bilincini Ta ıma De eri:

“ e gitme vakti geldi. “(MUSGRAVE, Ruth: 45),

“(...)çalı ma hırsı ve azmi, çevresindekilerin dikkatini daha çok çekti.” (ÜM T, Güner: 46),

“Bir konu üzerinde en iyi yöntemi kullanarak çalı ma alı kanlı ı edinmi bu çocuklar...”(Marcello ARGILLI, talyancadan çeviren: Aslı Özer),

“Hasan, okullarını ba aıyla bitirdi ini ve u anda Ankara’da bir bakanlıkta memur olarak çalı tı ını söyledi.” (BARTOSCHEK, Nuray: 24),

“Kendinizin ne kadar mühim, kıymetli oldu unuzu dü ünerek ona göre çalı ınız.”(YANGIN, Banu vd.: 31)

4.1.25. Çevre Koruma Bilincine Sahip Olma De eri:

“Bugün tüm dünyanın duyarlı oldu u çevre bilinci dü üncesinin temellerini atıyordu.”(TOK, Gökhan),

“Bu kitap, sonraları insanlı ın çevre bilinci edinmesinde ve do a korumacılı ında(...)”(TOK, Gökhan),

“Ya amı boyunca yazdı ı kitaplar ve çevreye kar ı duyarlılı ı, bize do a sevgisini ve çevreye kar ı duyarlı olmayı ö retti.”(TOK, Gökhan),

“Bütün çevreye zarar verdi ini gördü. “(TOK, Gökhan).

4.1.26. Do ayı Sevme/Koruma De eri:

“Rachel’in annesi de do aya dü kün biriydi. Carson, sonraki yıllarda do a sevgisini annesinden aldı ı ifade edecekti.” (TOK, Gökhan),

”Ya ayan dünyanın güzelliklerini korumaya çalı ıyorum.” diyecekti. (TOK, Gökhan),

“Do a sevgisinin yanında(...)”(TOK, Gökhan),

“(..).ku lara ve do aya hayrandı.” (TOK, Gökhan).

4.1.27. Do ru Olma De eri:

“Böylesine bir durumda dahi do ruları konu acak ki ili e sahip olmasının yanı sıra, aynı zamanda takımının iyili i ve çıkarı için do ru oldu una inandı ı eyleri söyleyebilecek yapacak kadar olgun ve sadık oldu unu da en güzel ekilde gösteriyor.”(MINDIKO LU, Günseli: 79).

4.1.28. Dostlu un/Arkada lı n Öneme nanma De eri:

“(...)anlayı , barı , ho görü, cinsler arası e itlik. Tüm insanlar arasında dostluk ruhu ile yeti tirilmesine(...)”(AKYÜZ, Emine: 14),

“Dostunuz olmu um.”(B R NC , Niyazi: 18),

“ çimdeki dostluklar, sevgiler, bir karıncalanmadır ba layıverir.”(ABASIYANIK, Sait Faik),

“Ya 130? 130 yıl beraber ya amı , dost olmu uz .”(ÇET NER, Yılmaz:93).

4.1.29. Dürüst Olma De eri:

“Yüzde yüz dürüst davranmadı mı görünce ürkmeyin. “(YÖRÜKO LU, Atalay: 53).

4.1.30. Ebeveyne ve Ya lılara Saygılı Olma De eri:

“Aslında ben sizleri oldu unuzdan daha iyi ve daha de erli görüyorum.” (YÖRÜKO LU, Atalay: 54)

4.1.31. Evrensel Kültür De erini Tanıyıp Benimseme De eri:

“Müzi imizin ve folklorumuzun evrensel bir de er ve nitelik kazanması için çaba göstermi tir.”(KAPULU, Ahmet).

4.1.32. Fedakâr Olma De eri:

“Okumamız için devletin ve ailenizin yaptığı fedakârlıklar; öğretmenlerinizin, profesörlerinizin, çektiği emekler neye yarar?” (YÜCEL, Hasan Ali)

4.1.33. Geleneklere Saygı Duyma De eri:

“Zübeyde Hanım, geleneklere bağlı, iyiliksever bir kadındır.” (KAPULU, Ahmet: 27)

4.1.34. Girişimci Olma De eri:

Metinlerde tespit edilen değerler, metinlerin başlamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmuştur.

4.1.35. Grup Çalışmalarına Önem Verme De eri:

Metinlerde tespit edilen değerler, metinlerin başlamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmuştur.

4.1.36. Güvenilir Olma De eri:

“Kitaplar, meraklarımızı gidermek için başvurabileceğimiz en değerli ve en güvenilir kaynaklardır.” (ÖZER, Zuhale),

“Bana güvendiğini belli edin.” (YÖRÜKOĞLU, Atalay: 53),

“Sözünüzü tutmayınca sizlere güvenim azalıyor.” (YÖRÜKOĞLU, Atalay: 51),

“Ronny, bu konuda yalnızca babasına güvendiğinden o gelinceye kadar geyi besleyecekti.” (SEZER, Sennur-ÖZYALÇINER, Adnan).

4.1.37. Güzel Sanatlara De er Verme De eri:

“Yüksek bir insan toplumu olan Türk milletinin tarihi bir özelli i de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir.”(KAPULU, Ahmet),

“Ulusumuzun ça da uygarlık düzeyine ulaşmasında en önemli araçlardan biri de güzel sanatlardır.”(KAPULU, Ahmet),

“Çekoslovakların musiki hazineleri de yeraltı servetleri kadar zengindi ve bunun içinde, eski Türk halk arkılarından motifler bulunuyordu.”(ÇETNER, Yılmaz: 93),

“Atatürk bilime ve akla oldu u kadar sanata da son derece de er vermiştir.”(YANGIN, Banu vd.: 29),

“(…)ilme ba lı nı, güzel sanatlar sevgisini, (...)besleyerek geli tirmek milli idealimizdir.”(KAPULU, Ahmet).

4.1.38. Ho görülü Olma De eri:

“Atatürk’ün dü ünçe dünyasının temeli akılcılık, bilimsellik, dayanı ma, barı çılık, ho görü(...)idi.”(KAPULU, Ahmet: 29),

“E itim, ki ilere geni bir dünya görü ü ve ho görü kazandırır. “(AKYÜZ, Emine:13),

“Ba ka bir anlatımla e itim sistemi iddetten arınmı , demokrasi ve ho görüyü geli tiren(...) ortamlar sa lamalıdır.”(AKYÜZ, Emine: 14),

“Bu kötü yönsemeleri ya n küçüklü üne ve i in önemsizli ine bakarak ho görmek tehlikeli bir e itim yoludur.”(MONTAIGNE: 74),

“Bizi buraya gönderen kumandan memleket menfaatleri bahis mevzusu (söz konusu) oldu u zaman altım mukabili (kar ılı ı) müsamaha (ho görü) gösterecek insanlardan de ildir.”(KILIÇ, Ali: 36).

4.1.39. steklerimizi Aile artlarına Göre Ayarlayabilme De eri:

“Yukarda sıraladı ım istekler size çok geldiye birço undan vazgeçebilirim”.(YÖRÜKO LU, Atalay: 54).

4.1.40. Kanunlara taat Etme De eri:

Yapılan tarama sonucunda bu de eri ifade eden bir cümle tespit edilmemi tir.

4.1.41. Kendini Geli tirme Bilincine Sahip Olma De eri:

“Bir insanın” kendi kendini” yeti tirmesinin mümkün oldu u savını en iyi biçimde kanıtlayarak bilimin doru una eri ti...”(ÜM T, Güner: 46)

4.1.42. Kendisi/Çevresiyle Barı ık Bir Birey Olma De eri:

“Çünkü terbiyede amaç kendini bilme ve kendini bilmek için geni leye, geni leye etrafını bilmedir.” (YÜCEL, Hasan Ali),

“Çocukların kendileriyle ve ba kalarıyla barı ık bireyler olarak yeti meleri sa lanır.” (AKYÜZ, Emine: 14).

4.1.43. Kibar Olma De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.44. Kişisel Araç-Gereçlerini Doğru Kullanma Değeri:

Metinlerde tespit edilen değerler, metinlerin başlamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmuştur.

4.1.45. Kötü Alışkanlıklardan Kaçınma Değeri:

Metinlerde tespit edilen değerler, metinlerin başlamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmuştur.

4.1.46. Merhametli Olma Değeri:

“(...) merhamete uzayan yollar, çileli...”(YALÇINOĞLU, Halim: 89)

4.1.47. Meslek Sahibi Olmanın Önemini Kavrama Değeri:

”Bana verebileceğiniz en güzel armağan, okulunuzu başarıyla bitirmek ve iyi bir meslek sahibi olmaktır. Çok para kazandıysanız zamanınızı çalırtırmama düüncenize gelince kolay elde edilen para hiçbir zaman insanın kendi çalıarak kazandığı para denli değerli değildir.”(...)dedim(BARTOSCHEK, Nuray: 23),

“Mustafa, askerlik mesleğini çok seviyordu.”(KAPULU, Ahmet: 28).

4.1.48. Misafirperver Olma Değeri:

Yapılan tarama sonucunda bu değer ifade eden bir cümle tespit edilmemiştir.

4.1.49. Okuma Alışkanlığını Kazanma Değeri:

“Kitaplar okuyor.”(KAPULU, Ahmet: 28),

“Daha sonraları annesinin arma an etti i kitapları bir solukta okuyup yenilerini istedi. “(ÜM T, Güner: 46),

“(..).yeni kitaplar alarak bunları gece gündüz okuyordu.” (ÜM T, Güner:46),

“Bu çocuklar ve gençler, “eski ö retmenleri” kadar okuyor ve dinliyorlar.”(YÜCEL, Hasan Ali),

“Mutlaka her gün gazete okuyun. “(YÜCEL, Hasan Ali),

“Elinize hangi gazete geçerse geçsin okuyun. Okuyun, çünkü sizin bilmeniz lazım gelen olaylardır ve onlar, hemen hepsinde vardır. “(YÜCEL, Hasan Ali),

“Kitap alın okuyun. “(YÜCEL, Hasan Ali),

“Hatta bo zamanlarınızda ya ınıza göre kitap okuyun. “(YÜCEL, Hasan Ali),

“Her halde okuyun, okuyun... Bir gün dört ö ün yemek yedi iniz halde ertesi gün nasıl karnınız acıkıyorsa okumaya daldıkça her gün birkaç ö ün kitapla ruhunuzu, zekânızı doyurursunuz. Manevi varlı ınız okumayla beslenir, büyür. Hatta aydınları en az okuyan milletlerden biri oldu unuzu her zaman hatırlınızda tutun.”(YÜCEL, Hasan Ali),

“Kitaplarım var. Okuyor, oynuyor, ya ıyor, ö reniyorum. “(B R NC , Niyazi: 19),

“Okumaya dü kün bu utangaç kız,(..)” (TOK, Gökhan),

“Bora çok kitap okudu u için prenseslere genellikle bir ey olmadı ını biliyor.” (ERDO AN, Fatih: 81).

4.1.50. Otokontrol(Kendini Denetleyebilme-Sorgulayabilme)De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.51. Ö renmeye Meraklı Ve stekli Olma De eri:

“Hasan da merakla kar ısına geçti.” (KARAY, Refik Halid: 19),

“Sonsuz bir ö renme tutkusu olan Edison, daha be ya ndayken kümese girmi ve kuluçkadaki tavu u kaldırarak kendi yatmı tı. Çünkü o, yumurtadan belirli bir süre de i meyen ısı altında civciv çıktı nı kavramı tı. Anlamak istedi i, insan vücudundun ısınsın da aynı i levi görüp göremeyece i idi...”(ÜM T, Güner: 46),

“Daha do rusu, bizim ö renme ve merak iste imizi durdurmamalıdır.”(ÖZER, Zuhâl),

“Prensesin nasıl kurtulaca nı merak ediyor.”(ERDO AN, Fatih: 82),

“Bir yandan da prensesin sonunu merak etti i için kitabın sayfalarına dönüyor yine.” (ERDO AN, Fatih: 82),

“Bora bunu çok merak ediyor.” (ERDO AN, Fatih: 81),

“Do rusu u dillere destan olan cenneti bizler de merak etmeye ba ladık.”(DAYIO LU, Gülten: 51),

“Ama en çok çocuklar bu sorunların yanıtlarını merak ederler.” (ÖZER, Zuhâl),

“Çevresindeki varlıklara ve gerçeklere dikkat eden, onları merak eden ara tıran ve en önemlisi de soru sormaktan korkmayan çocuklar(…)” (ÖZER, Zuhâl),

“Ama boncuk satmadan önce oca ına gidip i i ö renmek istiyor.” (AMAN, Oya: 97)

4.1.52. Payla ma De eri:

“Sevgi payla tıkça ço alır .” (BARTOSCHEK, Nuray: 21),

“Bunu bize götür, sonra ötekileri pay yap .” (ABASIYANIK, Sait Faik),

imdi, umduklarımdan birisi payına dü en balıktan birini(…)” (ABASIYANIK, Sait Faik),

“Bu sefer konu acaklarını, hatta paylarına dü enden en küçü ünü fırlatacak sandıklarından, biri konu tu.” (ABASIYANIK, Sait Faik),

“(…) dostların kar ılıklı sevgilerini nasıl payla tıklarını(…)” (BEYDEBA: 66),

“Bir sıkı ık durumda dostluk bölü üdür.” (BEYDEBA: 66),

“Farkında de ilsiniz ama hem dünyanızı hem de mutlulu unuzu payla ıyorum. Mutluluk nedir ki zaten, payla mak de il mi?” (B R NC , Niyazi: 19).

4.1.53. Planlı Çalışma Alışkanlığına Sahip Olma Değeri:

“Ülkeler, sağlıklı ve çağdaş bir eğitim aracılığı ile kalkınmanın gerektirdiği saygı ve nitelikte insan gücünü yetiştirirler. Böylece eğitimli insanlar tarafından ülke kaynakları daha etkili ve planlı bir biçimde değerlendirilir(...)”(AKYÜZ, Emine: 13).

4.1.54. Sabırlı Olma Değeri:

“Çok sabretti.” (KARAY, Refik Halid: 16),

“Genç insanlara sabırlı(olanlara)selâm olsun...” (ÖZAKMAN, Turgut: 59),

“Sadece sabır meselesiyim bu.” (Marcello ARGILLI, talyancadan çeviren: Aslı Özer),

“Sabırsızlıkla değil, sabırla bekliyorum. Çünkü sabretmeyi öğrendim. Benim durumdaki bir çocuk için sabır çok önemli. Sabretmesini bilmeyen bu duruma dayanamaz. Ben sabrediyorum ve dayanıyorum.” (B R NC , Niyazi: 19),

“Bazıysa kötü gözlerden korumak için sabırsızlanıyor.” (AMAN, Oya: 98).

4.1.55. Sadakat Sahibi Olma Değeri:

Metinlerde tespit edilen değerler, metinlerin başlamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmuştur.

4.1.56. Sağlığın Değerini Bilme Değeri:

“Gece yatağına yattığımız zaman üçümüz de senin sağlığının ve mutluluğun için dua ediyorduk.” (BARTOSCHEK, Nuray: 24),

“Sa lı im yerinde oldu u sürece çalı maktan ve üretmekten mutluluk duyarım.” (...)dedim.”(BARTOSCHEK, Nuray: 23),

“—A Süpermen evladım, bari giysin kurusaydı da öyle giyseysin, dedi, imdi ıslak giysiyle ü üteceksin, hasta olacaksın.”(ZGÜ, Muzaffer: 74),

“ nşanlar (...)sa lıklarına özen gösteremezler(...)”(AKYÜZ, Emine: 12).

4.1.57. Sahip Oldu u Hakları Kullanma De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.58. Sahip Oldu u Hakların Bilincinde Olma De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.59. Sanatçılara De er Verme De eri:

“Müzikle ve folklorla ilgilenen tüm sanatçıları ya amı boyunca korumu , kollamı ve desteklemi tir .”(KAPULU, Ahmet),

“Gelmi geçmi romancıların en büyü ü olan Balzac için (...)” (ÖZAKMAN, Turgut: 59),

“Dahi besteci Wagner, büyük ozan Baudelaire, ünlü hikâyeci Edgar Allen Poe(...)”(ÖZAKMAN, Turgut: 59),

“(..)Atatürk sanatın bütün dallarıyla ilgilenmi tir. Siz de bilirsiniz ki bir milletin sanatçıları güzel ve kalıcı eserler olu turabilirse bu, o milletin ba arısı sayılır. Güzel sanatlarda elde edilen ba arı, o milletin uygarlık seviyesini gösterir.

Bunun için Atatürk, herkesin sanatçı olamayacağını, sanatkârlı nın özel yetenek ve çalı ma istedi ini,”Sanatkâr, toplumda uzun mücadele ve gayretlerden sonra altında ı ı ı ilk hisseden insandır.” cümlesiyle belirtir.”(YANGIN, Banu vd.: 31),

“Osmanlı ordularıyla beraber Budin’e ve Rumeli’ne pek çok air, yazar, bestekâr ve di er kolda sanatkârlar geçmi ti.”(ÇETNER, Yılmaz: 93),

“Sen bizim en de erli sanatçımızsın!”(ARIBURNU, Kemal),

“Efendiler!... Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz, hatta cumhurba kanı olabilirsiniz. Fakat sanatçı olamazsınız.” (ARIBURNU, Kemal),

“yi oynarsan o zaman da gerçek bir sanatçı oldu una inanaca m.”(ARIBURNU, Kemal).

4.1.60. Sorumluluk Sahibi Olma De eri:

“Özgür bir toplumda etkin bir ya antıya sorumluluk üstlenecek biçimde hazırlanmasını istemektedir.”(AKYÜZ, Emine: 15),

“Ba ka bir anlatımla e itim sistemi iddetten arınmı , demokrasi ve ho görüyü geli tiren ö rencilere ya amlarını sorumlu yurtta lar olarak sürdürecekleri beceriler kazandıran ortamlar sa lamalıdır.”(AKYÜZ, Emine: 14).

4.1.61. Sözünde Durma De eri:

“Söz vermi tim kendi kendime.”(ABASIYANIK, Sait Faik),

“Bana yerli yersiz söz de vermeyin. Sözünüzü tutmayınca sizlere güvenim azalıyor.” (YÖRÜKO LU, Atalay: 51).

4.1.62. Tarihî Eserlerimizi Koruma/Sevme De eri:

Yapılan tarama sonucunda bu de eri ifade eden bir cümle tespit edilmemi tir.

4.1.63. Temiz Olma De eri:

“Mamasını devirdi inde Çöp Hindisi 3000 adlı robot, içeri süzülüyor ve aslanın etrafındaki çöpleri emiyor. Robotun ortalı ı temizlemesini izlerken(...)”(MUSGRAVE, Ruth: 45),

“(..).otomatik çama ır makinesinde bile yıkansa artık bu giysi temizlenmez.”(ZGÜ, Muzaffer: 73),

“Temiz bir sabah aydınlı na gözlerini açan ormanın içerisindeki uykulu hava(...) içeriye doluyor.”(GÜVEN, Kemal: 66),

“Tertemiz, oldukça düzenli bir ekilde dururlar.”(TEKEL , Melsa: 86).

4.1.64. Tutumlu Olma De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.65. Türk Büyüklerine Saygı Duyma De eri:

“Atatürk, tarihte büyük devletler kuran ve yüksek bir medeniyet geli tirmi olan Türk milletinin büyüklü üne inanan ve bununla gurur duyan bir insandı.”(AH N, Muhammed: 30),

“Cumhuriyet dönemi Türk tiyatrosunun kurucu ve Türk sinemasının da önde gelen isimlerinden biri olan Muhsin Ertu rul(...)”(ARIBURNU, Kemal),

“Mensubu oldu u Türk milletini sonsuz bir a kla seven Mustafa Kemal Atatürk(...)kendisini ona adamı tır.”(AH N, Muhammed: 30),

“Gelece e binlerce saygı,

Binlerce selam!

Yakup Kadri, Re at Nuri, Ömer Seyfettin, Abasıyanık, Dickens,(Dikins)lar

Mehmet Akif, Ahmet Ha im, Tecer, Tanpınar, Gökyay, Dıranas,

Da larca, Nayırlar...”(YA CIO LU, Halim: 89).

4.1.66. Ülkenin Ekonomik Ve Sosyal Kalkınmasına Katkıda Bulunma De eri:

“Geli mi , zengin, bütün ihtiyaçlara cevap verebilen bir dil, her alanda kalkınp ilerlemenin ön artlarından biridir.” (MUMCU, Ahmet vd.: 32).

4.1.67. Üretken Olma De eri:

“ nsanlar üretken biçimde çalı amazlar(...)”(AKYÜZ, Emine: 12).

4.1.68. Vatansever Olma De eri:

“Vatanın savunmasını her eyin üzerinde tuttu.”(AH N, Muhammed: 30),

“Vatanı için her eyini feda etmeye hazır oldu unu u sözle ifade etti: Yurt topra ı! Sana her ey feda olsun. Kutlu olan sensin. Hepimiz senin için fedaiyiz. Fakat sen Türk milletini ebedi hayatta ya atmak için feyizli kalacaksın.”(AH N, Muhammed: 30),

“Cennet yapar idim güzel yurdumu(...)”(ÇIRAKMAN, Â ık Hüseyin),

“Atatürk; kahramanlık, vatan sevgisi(...)de erlerin, Türklü ün yüksek vasıflarından oldu unu ifade etmi tir.”(AH N, Muhammed: 30).

4.1.69. Vefalı Olma De eri:

Metinlerde tespit edilen de erler, metinlerin ba lamından hareket edilerek yorum yoluyla bulunmu tur.

4.1.70. Yapıcı Ele tirel Dü ünçeye Sahip Olma De eri:

“(..)*e itim, ki ilerde yaratıcı ve ele tirel dü ünçe yetene ine geli tirir.*”(AKYÜZ, Emine: 13),

“*nsanı ça da ya amın sorunlarına kar ı hazırlıklı kılacak ele tirel ve yaratıcı dü ünçe tarzı.*”(AKYÜZ, Emine: 15),

“*Ama dikkat et rolünü iyi oynayamazsan seni bizzat ben ele tirece im.*”(ARIBURNU, Kemal),

“*Masal analiz etmelerini ele tirmelerini istiyorlarmı .*”(ARGILLI, Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer)

4.1.71. Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri:

“*Ne e, yaratıcı ruhlar için yeni bir âlemin güne idir.*”(YÜCEL, Hasan Ali: 64),

“*Bu becerileri kazanabilen çocuk, bu sayede her türlü sorun ve durum kar ısında kendili inden yaratıcı olabilir.*”(AKYÜZ, Emine: 15),

“*Sonra da çe it çe it, renk renk göz boncukları yaratmaya devam etmi ler.*”(AMAN, Oya: 96).

4.1.72. Yardımsever Olma De eri:

“Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komusunun yardımıyla(...)”(KARAY, Refik Halid: 16),

“Nuray anne, ben de büyüyünce senin gibi olacağım, ben de çocuklara yardım edeceğim” dediğinde mutlulukla ona sarıldım.”(BARTOSCHEK, Nuray: 22),

“ te onlara elinizi uzatmayı unutmayın.”(...)dedim.(BARTOSCHEK, Nuray: 23),

*“Her zaman yardım ederdi
A ustos böyle ine.”*(URAL, Yalvaç: 62),

“Genç insanlara, anlayışla yardımcı olanlara(...)selam olsun...””(ÖZAKMAN, Turgut: 59),

“Bu arada kurtulmasına yardımcı olmak için kimi dalları kırmaya başladım.”(SEZER, Sennur-ÖZYALÇINER, Adnan),

“Demek ki ben de önmenize yardım ediyorum.”(B R NC , Niyazi: 20),

“Bu hususta kadın da ona yardım edince kısa zamanda i e giri ti ve muvaffak da oldu.” (ÇETNER, Yılmaz: 92),

“Babamdan yardım istedim.””(TEKEL , Melsa: 85),

“Yazar, prensese yardım edecek bir prensesi yazmayı niye akıl edememi ?”
(ERDOĞAN, Fatih: 84).

4.1.73. Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri:

“Mensubu oldu u Türk milletini sonsuz bir a kla seven Mustafa Kemal Atatürk, milleti için her türlü zorlu a katlanmı ve kendini ona adamı tır.” (AH N, Muhammed: 30),

“Fakat o, ya amı boyunca hiç yulgnlık duymadı bundan(...)” (ÜM T, Güner: 47),

“Gerekli ham maddeyi de buldukları halde bir türlü masallar ortaya çıkmıyormu , ama yılmamı lar, yorulmamı lar.”(Marcello ARGILLI, talyancadan çeviren: Aslı Özer) bulguları elde edilmi tir.

De erler nceleme Formuna baktı ımızda , “Çalı kan Olma De eri” % 35,4, “Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri” %33,3,“Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri” %33,3,“Sabırlı Olma De eri”,“Canlıları Sevme De eri”,“Yardımsever Olma De eri” %31,3,“Ö renmeye Meraklı ve stekli Olma De eri”%29,2,“Çalı ma Bilincini Ta ıma De eri”%27,1,“Ara tırmacı Olma De eri” ve “Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri” %25,“Yapıcı Ele tirel Dü ünçeye Sahip Olma De eri”,“Vatansever Olma De eri”,“Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözebilme De eri” %22,9 ile en sık tekrarlanan de erler olarak tespit edilmi tir.

Yine aynı forma baktı ımızda “A ırba lı Olma De eri”,“Bayra a Saygılı Olma De eri”,“Kanunlara taat Etme De eri”,“Misafirperver Olma De eri”,“ Tarihî Eserlerimizi Koruma/Sevme De eri”ne incelenen kitaplarda yer verilmemi tir.

nceleme Formunda, yapılandırmacı yakla ımın istedi i nitelikte bireylerin yeti tirilmesine yönelik de erlere a ırlık verildi i görülmektedir. Formda bireyselli i vurgulayan, ki inin akademik ve sosyal geli imini hedefleyen, dü ünün, olgu ve olaylara yapıcı ele tiri getirebilen hem kendine hem de topluma faydalı olabilen bireylerle ilgili de erlerin öne çıktı ını görmekteyiz.

Tabloda, birey odaklı de erlere daha fazla yer ayrılmı tır. Bu de erlere sahip olan bireyler, ya adıkları ça da hem kendilerine yönelik hem de topluma yönelik ihtiyaçlarını kar ılayabilirler. Böylelikle modern zamanın ruhunu yakalayabilir ve ona uygun bir anlayı a sahip olabilirler. Modern de erler bireysel, akklı ve mantı ı öne çıkararak, dı dünyaya dönük de erlerdir. Yapılandırmacı model de bu esaslara dayanmaktadır. Bunun yanında, bireye modern de erleri ö retirken, insanı insan yapan geleneksel de erlere de gereken önem verilmelidir. Geleneksel de erler, soyut, sezgisel, ahlâkî ve mahremiyetçi bir karaktere sahiptir. Geleneksel de erler toplumun çimentosudur. Toplumu bir arada tutan, bireyleri birbirine ba layan önemli bir ba dır. De erler ile insanlar arasındaki ili ki kar ılıklıdır; de erler insanları, insanlar de erleri ya atr. (Aydın, M.: 2003) Modern de erlere sahip olan, ça ın istedi i bireyler olabilmek için geleneksel de erlerimizi unutmamalı, onları hem kendi ya antımızda uygulamalı hem de gelecek olan yeni nesle uygun biçimde aktarmalıyız.

De erler nceleme Formuna baktı ımızda, devletin ve toplumun siyasî gelece ini devam ettirmesini hedefleyen “Ba ımsızlık De eri”, “Geleneklere Saygı Duyma De eri”, “Bayra a Saygılı Olma De eri”, gibi de erlere ya çok az de inilmi ya da hiç de inilmemi tir. MEB ve Talim Terbiye Kurulunun, Türkçe ders kitaplarında, bu de erlerin daha yo un biçimde bulunması konusunda hassas olması gerekmektedir. Vatan, Bayrak, Ba ımsızlık gibi kavramların ne anlama geldi i üzerinde özenle durulmalıdır.

Vatan sevgine sahip olmayan, yalnızca kendini dü ünen, ülkesi için çalı mayan, üretmek yerine sürekli tüketen, verimsiz ve aynı zamanda geleneksel de erlerimizden uzak ekilde yeti en bir nesle sahip olan devletlerin gelece i tehlike altındadır.

Yeti mekte olan neslin, ülkesinin çıkarını kendi çıkarından yüce görmesi, vatan ve millet sevgisini her eyin üstünde tutması, gerekti i zaman vatani için canını ve malını vermeye hazır yani vatan ve millet sevgisiyle donanımı olması

gerekmektedir. Yalnızca bu anlayı a sahip oldu umuzda, Türkiye Cumhuriyeti ba ımsız olarak sonsuza dek ya ayabilecektir.

Yine aynı formda “Kanunlara taat Etme De eri”ne hiç yer verilmemi tir. Bu çok tehlike bir durumdur. Zira toplumda, insanlar arasındaki barı ve huzuru sa lamak için devlet tarafından kanunlar konmu tur. Bu kanunlar vasıtasıyla toplumda güven ortamı tesis edilir. MEB ve Talim Terbiye Kurulunun onayından geçen Türkçe ders kitaplarında, bu de ere önem verilmelidir. Geçti imiz yıllarda okullarda hiç alı ık olmadı ımız derecede iddet olayları görülmü , okulların e itim havası bozulmu tur. Bunun ba lıca nedenlerinden biri de, okullarda disiplin kurallarına uyulmaması ve disiplin kurumunun i lerli ini yitirmesidir. MEB ve Talim Terbiye Kurulunun onayından geçen ders kitaplarında, bu de ere gereken önem verilmemi tir. Bu yüzden, toplumun ve onun aynası olan okuldaki düzenin bozulmasını do al kar ılamak gerekmektedir.

Türkçe Sözlük (2005: 1401)’te Misafirperver, konuksever olarak tanımlanır. Bir yerde konaklayan ki i anlamına gelen misafir, toplumumuzda çok de erlidir. Misafire ikramda bulunmak, yedirip içirmek, ona konuk olarak gereken ilgiyi göstermek Türk toplumunun önemli vasıflarındandır. Bunu dilimizde misafirlikle ilgili deyimlerin, atasözlerinin ve kelimelerin fazlalı ından anlamaktayız. ”Misafir etmek”, ”misafir a ırlamak” vb. deyimlerden; Misafir umdu unu de il, buldu unu yer.” gibi atasözlerinden; “misafir”, “misafirhâne”, “misafir odası”, “misafirperverlik”, “Tanrı misafiri” vb. kelimelerden hareketle bu de erin önemli bir de er oldu unu anlıyoruz. Böyle önemli bir de ere, inceledi imiz kitaplarda rastlanmaması hem ö renciler hem de toplumumuz için büyük bir kayıptır.

”Tarihî Eserlerimizi Koruma/Sevme De eri” de aynı durumda bulunmaktadır. Türkçe Sözlük (2005: 1908)’te “tarihsel bir konuyu i leyen eser “ olarak tanımlanan tarihî eser, toplumların kültürel hafızasını meydana getirmektedir. Toplumların kültürel hafızası, toplumda ya ayan bireylerin ya antı ve anlayı ları üzerinde tesirlidir. Kitle ileti im araçlarında, neredeyse her gün tarih ve tarihî eserlerle ilgili

haberler görülmektedir. Bu haberler, ço unlukla tarihî eser kaçakçılı ı ya da ya ma gibi adî olaylarla ilgilidir.

Kuvvetli bir yurt sevgisinin, eski eser anlayı mın ve kültüre sahip çıkma bilincinin yerle mesinde sakıncalar görüldü ü takdirde kaçakçılık vs. kaçınılmazdır (Ortaylı, . :2006). Ders kitaplarında bu de ere yer verilmemesi, tarih bilincinin yeni nesle a ilanamaması gibi vahim bir neticeyi do uracaktır. Tarih bilincimiz ve eski eser bilincimizde gerçe e uygun derecede bir zenginle me, bir olgula ma olmadı ı takdirde bu sorunlar büyüyecektir. E er yurttar lar olarak bu zenginliklere sahip çıkarsak sorunlar azalacaktır (Ortaylı, . :2006).

De erler nceleme Formunu incelemeye devam etti imizde, “Aile çi Demokrasi Bilincine Sahip Olma De eri”ne çok az yer verildi i görülmü tür. Türk toplumunun temeli ailedir. Aile kurumu, toplumu güçlü kılan kurumlardandır. Aile, milletimizi ayakta tutan önemli bir de erimizdir. Ailede saygı, sevgi ve dayanı ma esastır. Bir konu üzerinde karar verilece i zaman, ailede fikrî açıdan yetkin bireylerinin fikrine ba vurulması, dü üncelerin özgürce ifade edilebilmesi, tartı labilmelisi ve alınan kararlara herkesin saygı duymayı ö renmesi gerekmektedir. Son dönemlerde bo anmaların artması, kız çocuklarının küçük ya ta evlendirilmesi, e itim haklarının ellerinden alınması vb. durumların sebebi, aile içi demokrasinin gerekti i ekilde i letilmemesidir.

Formda “Bilgiye Ula ma Yollarını/Tekniklerini Ö renme De eri” de çok az yer bulmu tur. Geleneksel e itim anlayı ı, ö retmenin hazır bilgileri ö renciye aktarması ve ö rencinin bunları ezberlemesine dayanıyordu. Yenilenen ilkö retim programlarıyla birlikte, e itimde var olan bu bakı açısı de i mi tir. Yapılandırmacı modelde özerk, özgür dü ünebilen ö rencilerin kendileri için gerekli olan bilgiyi seçmesi, bilgiyi kendi zihinsel faaliyetleriyle yapıcı ve yaratıcı süreçlerden geçirerek olu turması beklenir. Ö renciler bu yolu takip ederek bilgiyi ke feder ve zihinlerinde yapılandırır. Yapılandırmacılık, bu yönteme dayanmasına ra men, yapılandırmacı modele uygun olarak tasarlanan ders kitaplarında bu de ere de inilmemesi, ö rencilerin bilgiyi alma ve seçme konularında sorun ya amasına neden olmaktadır.

“steklerimizi Aile artlarına Göre Ayarlayabilme De eri” ve “Tutumlu Olma De eri” ekonomiyile yakından ilgilidir. Türk toplumu, bir tarım toplumudur. Vatandaşlarımızın büyük çoğunluğ u tarımla uğraşmakta, tarım faaliyetlerinden az bir gelir elde etmektedirler. Bu yüzden, gençlerimizin harcamalarına dikkat etmeleri gerekmektedir. Kapitalizm, etkisini toplumun üzerinde yoğun bir şekilde hissettirmektedir. Sürekli tüketen, harcayan bireyler, kaynaklarının hızla tükendiği günümüzde hem ülkeleri hem de dünya için büyük tehlike oluşturmaktadır. Ailelerinin imkânlarını düşünmeden, savurgan şekilde hayat süren bireyler yerine, ailesinin artlarına göre hareket eden, harcamalarında dikkatli, tutumlu bireylerin yetişmesi için kitaplarda bu de ere daha fazla yer verilmelidir.

Türkçe Sözlük (2005: 1179)’te kibar sözcüğü “davranış, düşünce ve duygu bakımından ince, nazik olan (kimse) “anlamına gelir. Eritim, insanların nitelikli davranış ve de er sahibi olmasını amaçlar. Bu davranış ve de erler, ailede ve okulda kazanılırlar. Bireyler, içinde bulunduğu çevrede davranış ve de erleri kazanamayabilir. Bu eksiklik okulda giderilebilir. Öğrenciler, okulda insan ilişkilerini, insanlara karşı nasıl davranılacağını ve ki iyi güzel insan yapan davranış ve de erleri öğrenirler. Kibar olmak ki iyi güzel insan yapan, çevresi tarafından sevilmesini sağlayan de erlerdendir. Kibar ve nazik bireyler, herkes tarafından sevilir, seçkin ve de erli olur.

“Kisisel Araç-Gereçlerini Doğru Kullanma De eri” önemlidir. ahsî değerlarımızı doğru kullanmalı, özenle korumalıyız. Özellikle, ilköğretim çağındaki çocuklara bu de erleri kazandırmak gereklidir. ahsî değerlerini doğru kullanan öğrenciler, onları gerektiği gibi korur, ailelerini gereksiz yere masrafa sokmazlar. Doğru kullanılan bir e yanın, gelecek yıl da i e yarayacağını öğrenirler.

“Kötü Alışkanlıklardan Kaçınma De eri” MEB’in temel amaçlarından biridir. Alkol, sigara, uyuşturucu vb. kötü alışkanlıklardan gençliğimizi korumalıyız. Zararlı maddelerin, insan sağlığı açısından oluşturduğu tehlikeyi gençlerimize göstermeli ve tanıtmalıyız. Kötü alışkanlıklar, insan sağlığını bozmanın yanında, maddî anlamda insanlara zarar vermekte, aile bütçesini zorlamaktadır. Öğrencilere ki ilik

kazandırmayı amaçlayan öğretmenler, zararlı alışkanlıkları öğrencilere tüm yönleriyle anlatmalı, öğrencilerin onlardan uzak durmalarını sağlamalıdır. Öğrencilere, davranışlarıyla örnek olan öğretmenlerin bu alışkanlıklardan uzak durması gerekir. Zira öğretmenin hayata geçiremediği davranışlarını öğrencilerden beklememesi gerekir. Kötü alışkanlıkların, insana faydalı olmadığını kavrayan öğrenci, onlardan uzak duracaktır. Ders kitaplarında zararlı alışkanlıkların neler olduğunu, onlardan uzak durmanın gerekliliğini anlatan metinlere daha çok yer verilmelidir.

Demokratik eğitim, toplumda bilinçli olunması gerektiğini ve yapıcı-yaratıcı eleştirel düşünce birlikteliğini vurgular. Demokratik eğitimin temeli de “Sahip Olduğu Hakları Kullanma Değeri” ve “Sahip Olduğu Hakların Bilincinde Olma Değeri”ne dayanır. Hukukî yollardan hakkını arayabilen, sahip olduğu hakları kullanan ve tüm insanların aynı haklara sahip olduğu bilincini taşıyan etkin bireyler, demokratik toplumun oluşmasında büyük rol oynarlar. Öğrencilere, temel insani hakları öğretmeliyiz. Öğrencilerin sahip oldukları hakların farkına varmalarını sağlamalıyız. Sahip oldukları hakları kullanmalarına imkân tanıyacak özgür ortamlar oluşturmalıyız. Ders kitaplarında, bu değere gerektiği kadar yer verildiğinde, demokratik anlayışa sahip, katılımcı, açık görüşlü bireylerin yetiştirilmesi mümkün olacaktır.

4.2. İkö retim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Do rudan Tespit Edilen De erler le Metnin Ba lamından Tespit Edilen De erlerin Frekans ve Yüzdelerine li kin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3:

İkö retim 6 ve 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Do rudan Tespit Edilen De erler le Metnin Ba lamından Tespit Edilen De erlerin Frekans ve Yüzde Oranları

		D.T.E.D		B.T.E.D		MET N TOPLAMI	
		f	%	f	%	f	%
DE ERLER NCELEME FORMU							
D1:	Adaletle/E itli e nanma De eri	1	2,1	3	6,3	48	100
D2:	Adaletli Olma De eri	1	2,1	3	6,3	48	100
D3:	A ırba lı Olma De eri	0	0,0	0	0,0	48	100
D4:	Aile çi Demokrasi Bilincine Sahip Olma De eri	0	0,0	2	4,2	48	100
D5:	Alçakgönüllü Olma De eri	1	2,1	4	8,3	48	100
D6:	Aldı ı Görevleri Yerine Getirme De eri	3	6,3	4	8,3	48	100
D7:	Analitik Bir Dü ünçe Yapısına Sahip Olma De eri	0	0,0	7	14,6	48	100
D8:	Ara tırmacı Olma De eri	4	8,3	8	16,7	48	100
D9:	Ba ımsızlık De eri	6	12,5	0	0,0	48	100
D10:	Ba kalarına Saygılı Olma De eri	0	0,0	4	8,3	48	100
D11:	Ba kalarının Haklarına Saygı Duyma De eri	4	8,3	0	0,0	48	100
D12:	Bayra a Saygılı Olma De eri	0	0,0	0	0,0	48	100
D13:	Bilginlere De er Verme De eri	9	18,8	0	0,0	48	100
D14:	Bilginlerin Eserlerine Önem Verme De eri	2	4,2	2	4,2	48	100
D15:	Bilgiye Ula ma Yollarını/Tekniklerini Ö renme De eri	0	0,0	2	4,2	48	100
D16:	Bilim ve Teknolojiyi Günlük Hayatta Kullanma De eri	2	4,2	2	4,2	48	100
D17:	Bilimsel Dü ünçeye Önem Verme De eri	9	18,8	0	0,0	48	100
D18:	Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözebilme D.	0	0,0	11	22,9	48	100
D19:	Bireysellik Duygusuna Önem Verme De eri	0	0,0	3	6,3	48	100
D20:	Canlıları Sevme De eri	13	27,1	2	4,2	48	100
D21:	Cesaretli Olma De eri	2	4,2	5	10,4	48	100
D22:	Cömert Olma De eri	3	6,3	0	0,0	48	100
D23:	Çalı kan Olma De eri	15	31,3	2	4,2	48	100
D24:	Çalı ma Bilincini Ta ıma De eri	5	10,4	8	16,7	48	100

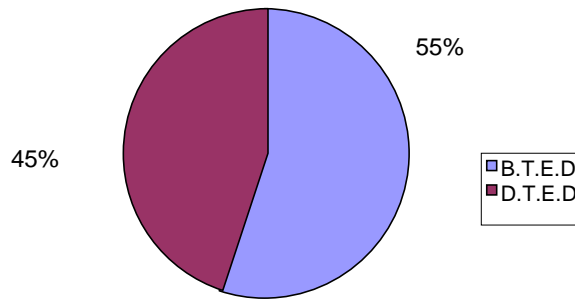
D25:	Çevre Koruma Bilincine Sahip Olma De eri	4	8,3	0	0,0	48	100
D26:	Do ayı Sevme/Koruma De eri	4	8,3	3	6,3	48	100
D27:	Do ru Olma De eri	1	2,1	2	4,2	48	100
D28:	Dostlu un/Arkada lı ın Önemine nanma De eri	4	8,3	3	6,3	48	100
D29:	Dürüst Olma De eri	1	2,1	5	10,4	48	100
D30:	Ebeveyne ve Ya lılara Saygılı Olma De eri	1	2,1	3	6,3	48	100
D31:	Evrensel Kültür De erini Tanıyıp Benimseme De eri	1	2,1	8	16,7	48	100
D32:	Fedakâr Olma De eri	1	2,1	7	14,6	48	100
D33:	Geleneklere Saygı Duyma De eri	1	2,1	3	6,3	48	100
D34:	Giri imci Olma De eri	0	0,0	7	14,6	48	100
D35:	Grup Çalı malarına Önem Verme De eri	0	0,0	5	10,4	48	100
D36:	Güvenilir Olma De eri	4	8,3	2	4,2	48	100
D37:	Güzel Sanatlara De er Verme De eri	5	10,4	1	2,1	48	100
D38:	Ho görülü Olma De eri	5	10,4	2	4,2	48	100
D39:	steklerimizi Aile artlarına Göre Ayarlayabilme De eri	1	2,1	0	0,0	48	100
D40:	Kanunlara taat Etme De eri	0	0,0	0	0,0	48	100
D41:	Kendini Geli tirme Bilincine Sahip Olma De eri	1	2,1	6	12,5	48	100
D42:	Kendisi/Çevresiyle Barı ık Bir Birey Olma De eri	2	4,2	4	8,3	48	100
D43:	Kibar Olma De eri	0	0,0	2	4,2	48	100
D44:	Ki isel Araç-Gereçlerini Do ru Kullanma De eri	0	0,0	2	4,2	48	100
D45:	Kötü Alı kanlıklardan Kaçınma De eri	0	0,0	2	4,2	48	100
D46:	Merhametli Olma De eri	1	2,1	6	12,5	48	100
D47:	Meslek Sahibi Olmanın Önemini Kavrama De eri	2	4,2	2	4,2	48	100
D48:	Misafirperver Olma De eri	0	0,0	0	0,0	48	100
D49:	Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri	12	25,0	0	0,0	48	100
D50:	Otokontrol(kendini denetleyebilme-Sorgulayabilme D.)	0	0,0	8	16,7	48	100
D51:	Ö renmeye Meraklı ve stekli Olma De eri	10	20,8	4	8,3	48	100
D52:	Payla ma De eri	7	14,6	0	0,0	48	100
D53:	Planlı Çalı ma Alı kanlı ına Sahip Olma De eri	1	2,1	3	6,3	48	100
D54:	Sabırlı Olma De eri	5	10,4	10	20,8	48	100
D55:	Sadakat Sahibi Olma De eri	0	0,0	6	12,5	48	100
D56:	Sa lı ın De erini Bilme De eri	4	8,3	0	0,0	48	100
D57:	Sahip Oldu u Hakları Kullanma De eri	0	0,0	1	2,1	48	100
D58:	Sahip Oldu u Hakların Bilincinde Olma De eri	0	0,0	1	2,1	48	100
D59:	Sanatçılara De er Verme De eri	8	16,7	0	0,0	48	100
D60:	Sorumluluk Sahibi Olma De eri	2	4,2	2	4,2	48	100
D61:	Sözünde Durma De eri	2	4,2	2	4,2	48	100

D62:	Tarihî Eserlerimizi Koruma/Sevme De eri	0	0,0	0	0,0	48	100
D63:	Temiz Olma De eri	4	8,3	0	0,0	48	100
D64:	Tutumlu Olma De eri	0	0,0	1	2,1	48	100
D65:	Türk Büyüklerine Saygı Duyma De eri	4	8,3	3	6,3	48	100
D66:	Ekonomik ve Sosyal Kalkınmaya Katkı De eri	1	2,1	2	4,2	48	100
D67:	Üretken Olma De eri	1	2,1	5	10,4	48	100
D68:	Vatansever Olma De eri	4	8,3	7	14,6	48	100
D69:	Vefalı Olma De eri	0	0,0	8	16,7	48	100
D70:	Yapıcı Ele tirel Dü ünçeye Sahip Olma De eri	4	8,3	7	14,6	48	100
D71:	Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri	3	6,3	13	27,1	48	100
D72:	Yardımsever Olma De eri	10	20,8	5	10,4	48	100
D73:	Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri	3	6,3	13	27,1	48	100

Tablo 3'e baktı ımızda metnin ba lamından tespit edilen de erlerin toplam 518.8, ortalama 14.0, do rudan tespit edilen de erlerin ise 422.9, ortalama 5.8 oldu u bulunmu tur.

Grafik 3

Metinlerde Tespit Edilen De er Türlerinin Oranı

Grafik 3. inceledi inde ders kitaplarında metnin ba lamından tespit edilen de erlerin %55, do rudan tespit edilen de erlerin ise %45 oranında yer aldı ı görülmü tür.

Yapılandırıcı modelde, öğrenme ezberlemeye değil öğrenenin bilgiyi transfer etmesine, var olan bilgiyi yeniden yorumlamasına ve yeni bilgiyi oluşturmasına dayanır. Öğrenen, öğrenilmiş bir bilgi ile yeni öğrenilen bilgiyi uyumlu hâle getirerek yapılandırdığı bilgiyi, yaşam problemlerini çözmeye uygulamaya koyar (Perkins, 1999: 8).

Yapılandırmacılıkta öğrenen sadece dinlemek, okumak ve rutin çalışmak yerine tartışma, fikirleri savunma, hipotez kurma, sorgulama ve fikirleri paylaşma gibi yollarla öğrenmesini gerçekleştirir. Bireylerin karılıklı etkileşimi önemlidir. Bilgi ve anlama, sadece bireysel olarak değil, sınıf ortamında diğer bireylerle diyalog kurarak, tartışıp fikirleri paylaşarak oluşturulur. Öğrenenler bilgiyi olduğu gibi kabul etmezler, bilgiyi yaratır ya da keşfederler. Öğrenen için temel olan “etkin” rolüdür; uygulama ile genellikle sosyal ve yaratıcı roller de beraberinde gelir (Akt. Perkins, 1999: 7).

Bu bilgilerden yola çıkarak yapılandırmacı yaklaşım;

- Bilgiyi araştırma, yorumlama ve analiz etme,
- Bilgiyi ve düşünme sürecini geliştirme, yeni fikir ve kavramların oluşturulması ile anlamı geliştirme,
- Geçmişle bağlantılarla yeni bağlantıları bütünleştirme (Marlowe ve Page 1998: 10) temellerine dayanır.

MEB ve Talim Terbiye Kurulunun onayından geçen Türkçe ders kitaplarındaki değişimlerin dağılımı konusunu incelediğimizde, metnin başlangıcından tespit edilen değişimler %55 olarak bulunmuştur. Türkçe ders kitaplarındaki bu durum, yapılandırmacı modelin felsefesiyle birebir örtüşmektedir. Bireylerin ders kitaplarındaki davranış ve değişimleri, doğrudan aktarmak yerine sezdirerek, zihni süreçlerinin ürünü olarak, öğretmen rehberliğinde öğrenmesi sağlanacaktır.

Bu yaklaşım, Türkçe ders kitaplarında metinler yoluyla değişimlerin kazandırılması ve programın temel anlayışına uygun olması bakımından olumlu görülmektedir.

4.3. İkö retim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde, Türkçe ders kitaplarındaki tema isimleri, metnin ismi ve metinlerin yazarlarının isimleri daha sonra İkö retim 6.Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin incelenmesiyle elde edilen bulgular yazılı ve yorumlara geçilmiştir.

Tema: Sevgi
Metnin Adı: Türkiyem
air: Adil Turan

“Türkiye, do du um,

Türkiye, do ydu um;

Türkiye, konu um yurt!

Sevgim, inancım, özlemim!”(TURAN, Adil:15)(*Vatansever Olma De eri*)

Tema: Sevgi
Metnin Adı: Eskici
Yazar: Refik Halit Karay

“Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komusunun yardımıyla(...)”(KARAY, Refik Halid: 16)(*Yardımsever olma de eri*),

“Çok sabretti.”(KARAY, Refik Halid: 16)(*Sabırlı olma de eri*),

“Hasan da merakla kar ısına geçti.”(KARAY, Refik Halid: 19)(*Ö renmeye meraklı ve istekli olma de eri*),

“Fakat nihâyet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, i bitmiş ti.”(KARAY, Refik Halid: 21)(*Aldı ı görevi yerine getirme de eri*)

Tema: Sevgi
Metnin Adı: Sevgi Paylaşıkça Çok Alır
Yazar: Nuray BARTOSCHEK (Bartoçek)

“Nuray anne, ben de büyüyünce senin gibi olacağım, başkalarına yardım edeceğim” dediğinde mutlulukla ona sarıldım.”(BARTOSCHEK, Nuray: 22) (**Yardımsaver Olma De eri**),

Öretmenimiz “Herkes sizler denli anslı de il, ailesi olmayan çocuklar da var. Onların en büyük gereksinimi sevgi(...)demi ti.”(BARTOSCHEK, Nuray: 22)(**Canlıları sevme de eri**),

“Gülümseyerek sevgiyle sarıldım ona...”(BARTOSCHEK, Nuray: 22) (**Canlıları sevme de eri**),

“Bana verebileceğiniz en güzel armağan, okulunuzu başarıyla bitirmek ve iyi bir meslek sahibi olmaktır. Çok para kazandıysanız zamanınızı çalırtmama düüncenize gelince kolay elde edilen para hiçbir zaman insanın kendi çalıarak kazandı ı para denli de erli de ildir (...)dedim.”(BARTOSCHEK, Nuray: 23) (**Meslek Sahibi Olmanın Önemini Kavrama De eri**),

“Sahlım yerinde olduysürece çalı maktan ve üretmekten mutluluk duyarım (...)dedim.”(BARTOSCHEK, Nuray: 23)(**Sahlımın De erini Bilme De eri**),

“ te onlara elinizi uzatmayı unutmayın.(...)dedim.”(BARTOSCHEK, Nuray: 23) (**Yardımsaver Olma De eri**),

“Hasan, okullarını başarıyla bitirdiğini ve u anda Ankara’da bir bakanlıkta memur olarak çalı tını söyledi.”(BARTOSCHEK, Nuray: 24) (**Çalı ma Bilincini Ta uma De eri**),

“Gece yata a yatt ımız zaman üçümüz de senin sa lı ının ve mutlu un için dua ediyorduk.” (BARTOSCHEK, Nuray: 24) (*Sa lı un De erini Bilme De eri*),

“Senin bize cömertçe sundu un sevgiyi, imdi ben ‘yeni karde lerime sunmaya’ çalı ıyorum.” (BARTOSCHEK, Nuray: 24) (*Cömert Olma De eri*).

Tema: Sevgi
Metnin Adı: Kelo lan le Sihirli Ku (Dinleme Metni)
Yazar: Ziya AFAK

“Aman Kelo lan bu hamamı sana ba ı ladım.”(AFAK, Ziya) (*Cömert Olma De eri*).

Tema: Atatürkçülük
Metnin Adı: Atatürk
Yazar: Ahmet KAPULU

“Zübeyde Hanım, geleneklere ba lı, iyiliksever bir kadındır.”(KAPULU, Ahmet: 27) (*Geleneklere Saygı Duyma De eri*),

“Mustafa, askerlik mesle ini çok seviyordu.”(KAPULU, Ahmet: 28)(*Meslek Sahibi Olmanın Önemini Kavrama De eri*),

“Zeki ve çalı kan olu uyla(...)”(KAPULU, Ahmet: 28) (*Çalı kan Olma De eri*),

“Kitaplar okuyor.”(KAPULU, Ahmet: 28) (*Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri*),

“Atatürk’ün dü ünce dünyasının temeli akılcılık, bilimsellik, dayanı ma, barı çılık, ho görü, insan sevgisi ve evrenselliği.”(KAPULU, Ahmet: 29) (**Bilimsel Dü ünceye Önem Verme De eri**),

“Atatürk’e göre ”Akıl ve mantı n çözümlenmeyece i mesele yoktur.” (KAPULU, Ahmet: 29) (**Bilimsel Dü ünceye Önem Verme De eri**),

“Ba nazlı a, bo inançlara, di er bir deyi le akıl dı ı dü üncelere kar ı çıkarak bugünkü ça da Türkiye’nin kurulmasını ve geli tirilmesini sa ladı.” (KAPULU, Ahmet: 29) (**Bilimsel Dü ünceye Önem Verme De eri**)

“Benim manevî mirasım ilim ve akıldır.”(KAPULU, Ahmet: 29) (**Bilimsel Dü ünceye Önem Verme De eri**),

“Benden sonra, beni benimsemek isteyenler bu temel eksen üzerinde akıl ve ilmin rehberli ini kabul ederlerse manevi mirasçım olurlar.”(KAPULU, Ahmet: 29) (**Bilimsel Dü ünceye Önem Verme De eri**).

Tema: Atatürkçülük
Metnin Adı: Atatürk’ün Ki ili i ve Özellikleri
Yazar: Yard. Doç. Dr. Muhammed AH N

“Amasya Genelgesi’nde vatanın bütünlü ünün ve milletin istiklalinin tehlikede oldu unu söyledi.”(AH N, Muhammed: 30) (**Ba ımsızlık De eri**),

“Vatanın savunmasını her eyin üzerinde tuttu.” (AH N, Muhammed: 30) (**Vatansever Olma De eri**),

“Vatanı için her eyini feda etmeye hazır oldu unu u sözle ifade etti: Yurt topra ı! Sana her ey feda olsun. Kutlu olan sensin. Hepimiz senin için fedaiyiz. Fakat sen Türk milletini ebedi hayatta ya atmak için feyizli kalacaksın.”(AH N, Muhammed: 30) (**Vatansever Olma De eri**),

“Mensubu oldu u Türk milletini sonsuz bir a kla seven Mustafa Kemal Atatürk(...)kendisini ona adamı tır.”(AH N, Muhammed: 30) (**Türk Büyüklerine Saygı Duyma De eri**),

“Onun idealizmi, yüksek vasıf ve kabiliyetlerine inandı ı milletin sonsuz hürriyet ve ba ımsızlık a kından kaynaklanıyordu.”(AH N, Muhammed: 30) (**Ba ımsızlık De eri**),

“Vatanı kurtaran, hür ve ba ımsız Türkiye idealini gerçeğe tiren Mustafa Kemal(...)”(AH N, Muhammed: 30) (**Ba ımsızlık De eri**),

“Atatürk, tarihte büyük devletler kuran ve yüksek bir medeniyet geli tirmi olan Türk milletinin büyüklü üne inanan ve bununla gurur duyan bir insandı.” (AH N, Muhammed: 30) (**Türk Büyüklerine Saygı Duyma De eri**)

“Atatürk; kahramanlık, vatan sevgisi(...)de erlerinin, Türklü ün yüksek vasıflarından oldu unu ifade etmi tir.”(AH N, Muhammed: 30) (**Vatansever Olma De eri**),

“Atatürk; kahramanlık, vatan sevgisi, çalı kanlık(...)de erlerinin, Türklü ün yüksek vasıflarından oldu unu ifade etmi tir.”(AH N, Muhammed: 30) (**Çalı kan Olma De eri**),

“Milletimizin yüksek karakteri, çalı kanlı ı”(…)(AH N, Muhammed: 31) (**Çalı kan Olma De eri**).

Tema: Atatürkçülük
Metnin Adı: Kadın Ulusun Temelidir
Yazar: Yard. Doç. Dr. Muhammed AH N

“- lk asker kadınlar, dünyanın hangi ülkesinde ya amı tır?

Konuklar; bilgileri, yetkileri elverdi ince konu uyolarlar. Bir ara bizi amazonlardan söz edince, Atatürk alıyor sözü;

—Amazonların yurdu Sinop'tur. Tarihsel ilikleri olan memleket ise Kırım'dır. Bu iki memleket de tarihten çok önceki yıllardan beri Türk memleketleridir. Türklerden ba ka hiçbir ulus,” asker-kadın” gelene ini sürdürmemi tir. Türk kadını her zaman cesurdur, gözü pektir. Kısacası erke inde var olan bütün iyi nitelikler, her Türk kadınında da vardır.”(KÜR, smet: 32) (**Cesaretli Olma De eri**).

Tema: Atatürkçülük
Metnin Adı: TÜRK MÜZ VE TÜRK FORKLORU
Yazar: Ahmet KAPULU

“Ulusumuzun ça da uygarlık düzeyine ulaşmasında en önemli araçlardan biri de güzel sanatlardır.”(KAPULU, Ahmet) (**Güzel Sanatlara De er Verme De eri**),

“Yüksek bir insan toplumu olan Türk milletinin tarihi bir özelli i de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir.”(KAPULU, Ahmet) (**Güzel Sanatlara De er Verme De eri**),

“Bunun içindir ki milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalı kanlı mı(...).besleyerek geli tirmek milli idealimizdir.”(KAPULU, Ahmet) (**Çalı kan Olma De eri**),

“(...)ilme ba lı ını, güzel sanatlar sevgisini (...)besleyerek geli tirmek milli idealimizdir.”(KAPULU, Ahmet) (**Güzel Sanatlara De er Verme De eri**),

“Müzi imizin ve folklorumuzun evrensel bir de er ve nitelik kazanması için çaba göstermi tir.”(KAPULU, Ahmet) (**Evrensel Kültür De erini Tanıyıp Benimseme De eri**),

“Müzikle ve folklorla ilgilenen tüm sanatçıları ya amı boyunca korumu , kollamı ve desteklemi tir .”(KAPULU, Ahmet) (**Sanatçılara De er Verme De eri**).

Tema: Bilim ve Teknoloji
Metnin Adı: Alo... Graham Bel
Yazar: Ülker KÖKSAL

“—Hayır çocuklar... Graham Bel sesi elektrik aracılı ıyla ileterek aracı bulan ki idir.”(KÖKSAL, Ülker: 40) (**Bilginlere De er Verme De eri**),

“Graham Bel’i tanıyacaksınız. O gramofonu, telgraftı bulan ki idir. Uzaktaki insanları sesle yakla tıran bulucu.”(KÖKSAL, Ülker: 40) (**Bilginlere De er Verme De eri**),

“Graham Bel, telefonu, fonograftı bulan ki idir. Telgraftı, gramofonu da o bulmu .” (KÖKSAL, Ülker: 39) (**Bilginlere De er Verme De eri**).

Tema: Bilim ve Teknoloji
Metnin Adı: Gelece in Dünyası
Yazar: Ruth MUSGRAVE (Rut Masgreyv)

“Mamasını devirdi inde Çöp Hindisi 3000 adlı robot, içeri süzülüyor ve aslanın etrafındaki çöpleri emiyor. Robotun ortalı ı temizlemesini izlerken(...)”(MUSGRAVE, Ruth: 45) (**Temiz Olma De eri**),

“ e gitme vakti geldi.”(MUSGRAVE, Ruth: 45) (**Çalı ma Bilincini Ta uma De eri**).

Tema: Bilim ve Teknoloji
Metnin Adı: Edison
Yazar: Güner ÜM T

“Bir insanın” kendi kendini” yeti tirmesinin mümkün oldu u savını en iyi biçimde kanıtlayarak bilimin doru una eri ti...”(ÜM T, Güner: 46)

(**Kendini Geli tirme Bilincine Sahip Olma De eri**),

“Sonsuz bir ö renme tutkusu olan Edison, daha be ya ndayken kümese girmi ve kuluçkadaki tavu u kaldırarak kendi yatmı tı. Çünkü o, yumurtadan belirli bir süre de i meyen ısı altında civciv çıktı nı kavramı tı. Anlamak istedi i, insan vücudundun ısınsın da aynı i levi görüp göremeyece i idi...”(ÜM T, Güner: 46) (**Ö renmeye Meraklı Ve stekli Olma De eri**),

“Daha sonraları annesinin arma an etti i kitapları bir solukta okuyup yenilerini istedi.” (ÜM T, Güner: 46) (**Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri**),

“(...)yeni kitaplar alarak bunları gece gündüz okuyordu.”(ÜM T, Güner: 46) (**Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri**),

“(...)çalı ma hırsı ve azmi, çevresindekilerin dikkatini daha çok çekti.”(ÜM T, Güner: 46) (**Çalı ma Bilincini Ta uma De eri**),

“Fakat o, ya amı boyunca hiç yılgınlık duymadı bundan...”(ÜM T, Güner: 47) (**Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri**),

“Onu, daha dayanaklı biçime dönü türebilmek için yıllarca çalı mak gerekiyordu.” (ÜM T, Güner: 47) (**Çalı kan Olma De eri**),

“Edison, bulu unu geli tirebilmek için burada yıllarca çalı tı. Sonunda amacına ula tı...”(ÜM T, Güner: 47) (**Çalı kan Olma De eri**),

“Günümüzde geceleri caddelerde dola abiliyor, arabamızla seyahat edebiliyor; sinema, tiyatro ve benzeri yerlere gidebiliyor; i yerleri ve fabrikalarda sabahlara kadar çalı abiliyor; evlerimizde rahatça oturup sohbet edebiliyor, okuyor, televizyon seyredabiliyorsak bunların hepsini Edison’a borçluyuz... Yine onun kurdu u endüstri sayesinde, bugün milyonlarca insan dolaylı ya da dolaysız olarak i bulabilmekte ve ya amını kazanmaktadır.”(ÜM T, Güner: 47) (**Bilginlere De er Verme De eri**),

“Edison bu bulu uyla 42 ya nda tüm dünyanın hayranlı nı bir kez daha kazanıyordu.”(ÜM T, Güner: 47) (**Bilginlere De er Verme De eri**),

“Bugün büyük bir sanayi haline gelen sinema sayesinde milyonlarca insan ya amını kazanmakta, yine onun aracılı ıyla e lenmekte, e itilmekte ve birbirlerini yakından tanıma olana ı bulmaktadır.”(ÜM T, Güner: 48) (**Bilginlerin Eserlerine Önem Verme De eri**),

“ ki kez evlenen ve bu evliliklerden be çocu u olan Edison,18 Ekim 1931’de New Jersey’de öldü ama adı, dünyanın dört bir kö esinde ya ıyor ve dünya döndükçe de ya ayacaktır.”(ÜM T, Güner: 48) (**Bilginlere De er Verme De eri**).

Tema: Ki isel Geli im
Metnin Adı: Pulsuz Dilekçe
Yazar: Atalay YÖRÜKO LU

“Bana yerli yersiz söz de vermeyin, Sözüünüzü tutmayınca sizlere güvenim azalıyor.”(YÖRÜKO LU, Atalay: 51) (**Sözünde Durma De eri**),

“Bana yerli yersiz söz de vermeyin, Sözüünüzü tutmayınca sizlere güvenim azalıyor.”(YÖRÜKO LU, Atalay: 51) (**Güvenilir Olma De eri**),

“Ancak birbirinize saygı ve sevginizin azaldı ını görmek, beni yaralar ve sürekli tedirgin eder.”(YÖRÜKO LU, Atalay: 51) (*Canlıları Sevme De eri*),

“Bana güvendi inizi belli edin.”(YÖRÜKO LU, Atalay: 53) (*Güvenilir Olma De eri*),

“Yüzde yüz dürüst davranmadı ını görünce ürkemeyin.”(YÖRÜKO LU, Atalay: 53) (*Dürüst Olma De eri*),

“Aslında ben sizleri oldu unuzdan daha iyi ve daha de erli görüyorum.”(YÖRÜKO LU, Atalay: 54) (*Ebeveyne Ve Ya lılara Saygılı Olma De eri*),

“Yukarda sıraladı ım istekler size çok geldiye birço undan vazgeçebilirim(...)”(YÖRÜKO LU, Atalay: 54) (*steklerimizi Aile artlarına Göre Ayarlayabilme De eri*).

Tema: Ki isel Geli im
Metnin Adı: Ah u Gençler
Yazar: Turgut ÖZAKMAN

“Genç insanlara(...)*anlayı la yardımcı olanlara selam olsun...*”(ÖZAKMAN, Turgut: 59) (*Yardımsever Olma De eri*),

“Genç insanlara *sabırlı(olanlara)selam olsun...*”(ÖZAKMAN, Turgut: 59) (*Sabırlı Olma De eri*),

“—Çok önemli bir konuda *ara tırma yapıyorum*

—*Yaa, neyi ara tırıyordun, o lum?*”(ÖZAKMAN, Turgut: 59) (*Ara tırmacı Olma De eri*),

“Dâhi besteci Wagner, büyük ozan Baudelaire, ünlü hikâyeci Edgar Alan Poe(…)”(ÖZAKMAN, Turgut: 59) (*Sanatçılara De er Verme De eri*),

“Gelmi geçmi romancıların en büyü ü olan Balzac için (...)”
(ÖZAKMAN, Turgut: 59) (*Sanatçılara De er Verme De eri*).

Tema: Ki isel Geli im
Metnin Adı: La Fonten Orman Mahkemesinde
Yazar: Yalvaç URAL

“Her zaman yardım ederdi
A ustos böce ine.”(URAL, Yalvaç: 62) (*Yardımsever Olma De eri*).

Tema: Ki isel Geli im
Metnin Adı: İnsanlık Mektebi(Dinleme Metni)
Yazar: Â ık Hüseyin ÇIRAKMAN

“Gece gündüz çalı ırdım ilime(...)”(ÇIRAKMAN, Â ık Hüseyin) (*Çalı kan Olma De eri*),

“Cennet yapar idim güzel yurdumu(…)”(ÇIRAKMAN, Â ık Hüseyin)
(*Vatansever Olma De eri*).

Tema: Do a Ve Evren
Metnin Adı: Ormanda Sabah
Yazar: Kemal GÜVEN

“Temiz bir sabah aydınlı na gözlerini açan ormanın içerisindeki uykulu hava(...) içeriye doluyor.”(GÜVEN, Kemal: 66) (*Temiz Olma De eri*).

Tema: Do a Ve Evren
Konunun Adı: Süpermen stanbul'a Dü tü
Yazar: Muzaffer ZGÜ

“(...)*otomatik çama ır makinesinde bile yıkansa artık bu giysi temizlenmez.*”(ZGÜ, Muzaffer: 73) (**Temiz Olma De eri**),

“—*A Süpermen evladım, bari giysin kurusaydı da öyle giyseydin, dedi, imdi ıslak giysiyle ü üteceksin, hasta olacaksın.*”(ZGÜ, Muzaffer: 74) (**Sa lı n De erini Bilme De eri**).

Tema: Do a Ve Evren
Metnin Adı: Zerdali A acı
Yazar: Cahit KÜLEB

Metinde do rudan de er ifade eden bir cümleye rastlanmamı tır; ancak metnin ba lamından hareket edilerek, Otokontrol(kendini denetleyebilme-Sorgulayabilme), Sabırlı Olma, Ö renmeye Meraklı ve stekli Olma De eri'ne ula ılmı tır. Cahit KÜLEB 'nin bu iirinde, söz sanatlarından ki ile tirme kullanılmı tır. air, dizelerde zerdali a acının ahsında insanlara seslenmektedir. Zerdali a acı, bir semboldür. iirde, insanların ya antılarına dikkat etmeleri gerekti i ifade ediliyor. Hayatta rahat ya amak için dikkatli olunması, sa lıklı bir ömür sürmek için duygu, dü ünçe ve arzuları kontrol etmenin gerekli oldu u anlatılıyor.

Metinde geçen:

*Sallansın dalların çocuklar gibi,
Bakma güne ıtsın varsın,
Küçük zerdali a acım,
Sonra donarsın.*

*Zemheride bahar mı olur?
Ak amları seyret anlarsın.
Sakın erkenden çiçek açma,
Küçük zerdali a acım.*

dizelerinde air, zerdali a acına iklim ko ullarına dikkat etmesi gerekti ini söylüyor. Farklı iklim ko ullarının kendisine zarar verebilece i için, erkenden çiçek açmamasını ö ütlüyor. Burada kurallara uymanın gereklili i ifade ediliyor. air, a aca havaların düzelinceye kadar sabretmesi, havalar düzelmeden çiçek açmaması gerekti ini söylüyor. Biz, bu dizelerden a acın kendisini kontrol etmesi gerekti ini ve olaylar kar ısında sabretmesinin gerekli oldu unu anlıyoruz.

*Havalar güzel gidiyor,
Sen de çiçek açtın erkenden,
Küçük zerdali a acım,
Aklın ermeden.*

*Bak kurt gibi kalın yapılı,
Görmü geçirmi a açlara.
Küçük zerdali a acım
Pi man olursun sonra.*

air, bu dizelerde zerdali a acına uyarıda bulunuyor. Havalar güzel oldu u için, zerdali a acının çiçek açmaya istekli oldu unu gören air, a aca dikkatli olması gerekti ini, çünkü havaların aldatıcı olabilece ini söylüyor. air, her eyi çabucak ö renmek isteyen, acemi zerdali a acına, etrafındaki deneyimli, ya lı kalın a açlara bakmasını, onlardan dersler çıkarmasını öneriyor. air, erkenden çiçek açan zerdali a acına, artlar olgunla madan, mevsimi gelmeden ö renmeye meraklı ve istekli olmasının kendisine zararları olabilece ini dile getiriliyor.

Tema: Do a Ve Evren
Konunun Adı: Çocuk le Geyik(Dinleme Metni)
Yazar: Sennur SEZER-Adnan ÖZYALÇINER

“Bilgin, burada yazın beliren tundralarda ara tırma yapmaya gelmi ti.”
(SEZER, Sennur-ÖZYALÇINER, Adnan) (*Ara tırmacı Olma De eri*),

“Bu arada kurtulmasına yardımcı olmak için kimi dalları kırmaya
ba ladı.”(SEZER, Sennur-ÖZYALÇINER, Adnan) (*Yardıms sever Olma De eri*),

“Ronny, bu konuda yalnızca babasına güvendi inden o gelinceye kadar
geyi i besleyecekti.”(SEZER, Sennur-ÖZYALÇINER, Adnan) (*Güvenilir Olma
De eri*),

“Anuk’un aya ının dibindeki yavru köpe i sevmekle yetindi.”(SEZER,
Sennur-ÖZYALÇINER, Adnan) (*Canlıları Sevme De eri*),

“Ronny’nin cesareti ve iyi yüreklili i herkesi etkilemi ti.”(SEZER, Sennur-
ÖZYALÇINER, Adnan) (*Cesaretli Olma De eri*).

Tema: Okuma Kültürü
Konunun Adı: Prensi Olmayan Masal Kitabı
Yazar: Fatih ERDO AN

“Bora çok kitap okudu u için prenseslere genellikle bir ey olmadı ını
biliyor.”(ERDO AN, Fatih: 81) (*Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri*),

“Bora bunu çok merak ediyor.”(ERDO AN, Fatih: 81) (*Ö renmeye Meraklı
Ve stekli Olma De eri*),

“Bir yandan da prensesin sonunu merak etti i için kitabın sayfalarına dönüyor yine.”(ERDO AN, Fatih: 82) (**Ö renmeye Meraklı Ve stekli Olma De eri**),

“Prensese nasıl kurtulacağını merak ediyor.”(ERDO AN, Fatih: 82) (**Ö renmeye Meraklı Ve stekli Olma De eri**),

“Yazar prensese yardım edecek bir prensesi yazmayı niye akıl edememi ?” (ERDO AN, Fatih: 84) (**Yardımsever Olma De eri**).

Tema: Okuma Kültürü
Metnin Adı: Özgün Bir Konu Aranıyor
Yazar: Melsa TEKEL

“Babamdan yardım istedim.”(TEKEL , Melsa: 85) (**Yardımsever Olma De eri**),

“Tertemiz, oldukça düzenli bir ekilde dururlar.”(TEKEL , Melsa: 86) (**Temiz Olma De eri**).

Tema: Okuma Kültürü
Metnin Adı: Masal Adam(Dinleme Metni)
Yazar: Marcello ARGILLI

“Masal analiz etmelerini ele tirmelerini istiyorlarmı .”(ARGILLI Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer) (**Yapıcı Ele tirel Dü ünceye Sahip Olma De eri**),

“Ö rencilerin en e lenceli en bilimsel ve en yaratıcı yöntemi kullanarak çalı malarını istiyormu .”(ARGILLI Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer) (**Bilimsel Dü ünceye Önem Verme De eri**),

“Konu masal da olsa, yine her zamanki gibi en uygun malzemelerden, en geli mi teknolojilerden yararlanmanızı bekliyorum.”(ARGILLI Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer) (*Bilim Ve Teknolojiyi Günlük Hayatta Kullanma De eri*),

“Daha bilimsel yollardan giderek bulabilece imizi sanıyorum.”(ARGILLI Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer) (*Bilimsel Dü ünçeye Önem Verme De eri*),

“Ertesi gün çocuklar mikroskop, eritli hesap makinesi ve bilgisayar kullanarak yeniden çalı maya koyulmu lar.”(ARGILLI Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer) (*Çalı kan Olma De eri*),

“Bir konu üzerinde en iyi yöntemi kullanarak çalı ma alı kanlı ı edinmi bu çocuklar...”(ARGILLI Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer) (*Çalı ma Bilincini Ta uma De eri*),

“Gerekli ham maddeyi de buldukları halde bir türlü masallar ortaya çıkmıyormu , ama yılmamı lar, yorulmamı lar.”(ARGILLI Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer) (*Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri*),

“Sadece sabır meselesiy mi bu.”(ARGILLI Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer) (*Sabırlı Olma De eri*),

“Haftalardır orada, o laboratuarda masal yapmak için bilimsel bir yol bulacaklarına inanarak çalı malarına devam ediyorlar.”(ARGILLI Marcello, talyancadan çeviren: Aslı Özer) (*Bilimsel Dü ünçeye Önem Verme De eri*).

Tema: Okuma Kültürü
Metnin Adı: Kitaplarımın Cumhuriyetinde
Yazar: Halim YA CIO LU

“ insanlı ı sevmek; sonsuza dek barı , barı , barı .”

(YA CIO LU, Halim: 87) (*Canlıları Sevme De eri*),

“Gelece e binlerce saygı,

Binlerce selam!

Yakup Kadri, Re at Nuri, Ömer Seyfettin, Abasıyanık, Dickens,(Dikins)lar

Mehmet Akif, Ahmet Ha im, Tecer, Tanpınar, Gökyay, Dıranas,

Da larca, Nayırlar...”(YA CIO LU, Halim: 89) (*Türk Büyüklerine Saygı*

Duyma De eri),

“(...)merhamete uzayan yollar, çileli...”

(YA CIO LU, Halim: 89) (*Merhametli Olma De eri*) bulguları İköretim 6.Sınıf Türkçe ders kitabında do rudan tespit edilmiştir.

İköretim 6.Sınıf Türkçe ders kitabında, Yardımsever Olma De eri, Çalı kan Olma De eri (8), Bilginlere De er Verme De eri (6), Vatansever Olma De eri (5), Çalı ma Bilincini Ta ıma De eri (4), Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri (4), Sabırlı Olma De eri (3) en fazla geçen de erlerdir.

- Kitapta i lenen yardımsever olma de erinin; güç durumunda kalan ki ilere yardım etme, yardıma muhtaç olanlara, gençlerin tecrübe kazanmalarına yardımcı olma, kendine yapılan yardımları unutmadan, ba kalarına ko ulsuz yardım etme, ihtiyaç duyuldu unda gerekli ki ilerden yardım alma yönleri vurgulanmıştır.
- Çalı kan olma de erinin; ba arı kazanmak için çalı ma ve bunu sürekli hâle getirme, sürekli çalı manın ba arıyı getirmesi, ba arıyı

elde etmek için gerekli materyallerin kullanması, Türklü ün ayırıcı özelliklerinden biri olması yönlerine de inilmi tir.

- Bilginlere de er verme de erinin; bilim adamlarının tanıtılması ve bulularının hayatımızı kolaylaştırması ve eserleriyle isimlerin sonsuza dek yaşaması yönlerine de inilmi tir.
- Vatansever olma de erinin; kişinin özyurdunu her şeyden çok sevmesi, vatanını koruma konusunda hiçbir fedakârlıktan kaçınmaması, yurdunu kalkındırmak için çaba göstermesi, Türklü ün ayırıcı özelliklerinden biri olması yönleri vurgulanmıştır.
- Çalışma bilincini taşıma de erinin; mesai saatlerine uyma, işini zamanında yapma, zorlu işleri için çalışmayı âdet haline getirme, sorunları çözmek için uygun yöntemler kullanma, çalışarak hak elde etme, çalışarak kimseye muhtaç olmadan kazanma, hayatını kazanmak için çalışmanın gerekli olduğunu inanma yönlerine de inilmi tir.
- Okuma alışkanlığı kazanma de erinin; entelektüel derinliği arttırmak için okuma, kitap okumayı bir alışkanlık haline getirme, hayatta başarılı olmak için okumayı sürekli hale getirme, okuma sayesinde metinlerdeki olaylar üzerine öngörülerde bulunabilme yönlerine vurgu yapılmıştır.
- Sabırlı olma de erinin ise, zorluklara tahammül edebilme, hayat tecrübesi az olanlara dayanabilme, yol gösterme, sonuç elde etmek için çalışarak bekleme yönlerine de inilmi tir.

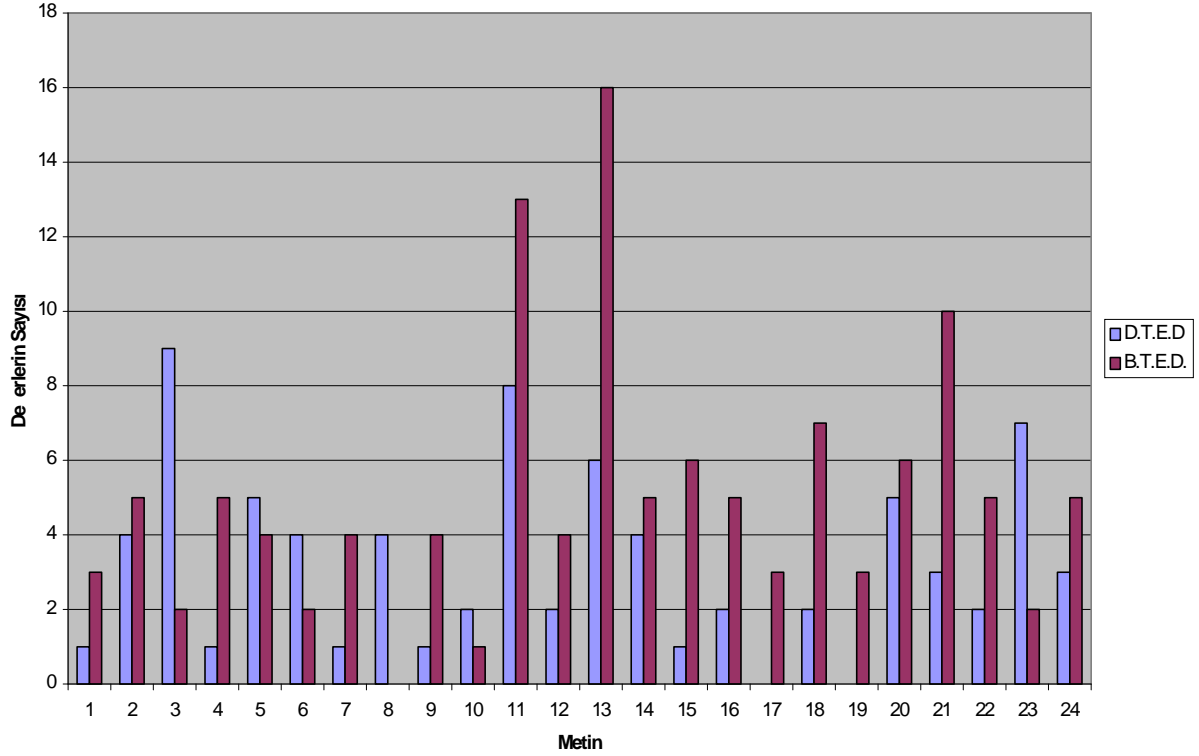
Bu değerler, hem insanın iç dünyasına yönelik olmaları hem de toplumsal açıdan diğer insanlara yararlı olmaları nedenleriyle önem taşımaktadır.

İlköğretim 6.Sınıf Türkçe ders kitabındaki metin isimleri aşağıda sıralanmıştır.

1. Türkiyem
2. Eskici
3. Sevgi Paylaşımın Çoğalması
4. Keloğlan ile Sihirli Kupa
5. Atatürk
6. Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri
7. Kadın Ulusun Temelidir
8. Türk Müziği ve Türk Folkloru
9. Alo... Graham Bell
10. Geleceğin Dünyası
11. Edison
12. Çocuklar Doğduğundan Bilim Adamıdır
13. Pulsuz Dilekçe
14. Ahşap Gençler
15. La Fonten Orman Mahkemesinde
16. İnsanlık Mektebi
17. Ormanda Sabah
18. Süpermen İstanbul'a Düştü
19. Zerdali Ağacı
20. Çocuk ile Geyik
21. Prensi Olmayan Masal Kitabı
22. Özgün Bir Konu Aranıyor
23. Masal Adam
24. Kitaplarının Cumhuriyetinde

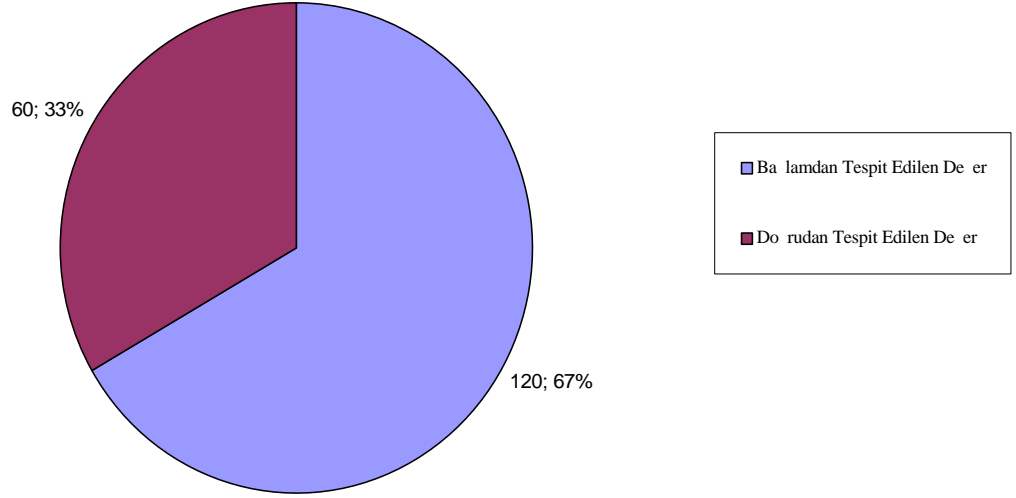
Grafik 4.

6.Sınıf Ders Kitaplarında De er Türlerinin Sayısal Durumu

İkö retim 6.Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinleri inceledi imizde, metnin ba lamından tespit edilen de erlerin toplam 120, metinde do rudan tespit edilen de erlerin ise toplam 60 oldu u görülmü tür.

İköretim 6.Sınıf Türkçe Ders Kitabında De er Türlerinin Oranı

Kitaptaki metinlerde ba lamdan tespit edilen de erlerin (%67), do rudan tespit edilen de erlere (%33) göre yüksek oranda olması, metinlerin yapılandırıcı modelin ilkeleriyle uyumlu oldu unu göstermektedir.

4. 4. İkö retim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde, Türkçe ders kitabındaki tema ismi, metin ismi ve metin yazarının ismi daha sonra İkö retim 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin incelenmesiyle do rudan elde edilen bulgular yazılı ve yorumlara geçilmiştir.

Tema: Hak ve Özgürlükler
Metnin Adı: Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin İlkelerinde Çocu nun Eğitim Hakkı
Yazar: Emine AKYÜZ

“ İnsanlar üretken biçimde çalışmazlar, sorumluluklarına özen gösteremezler(...)”(AKYÜZ, Emine: 12) (*Üretken Olma De eri*),

“ İnsanlar(...) sorumluluklarına özen gösteremezler(...)”(AKYÜZ, Emine: 12) (*Sorumlu Olma De erini Bilme De eri*),

“(...) eğitim, ki ilerde yaratıcı ve eleştirel düşünce yeteneğine getirir.” (AKYÜZ, Emine: 13) (*Yapıcı Eleştirel Düşünceye Sahip Olma De eri*),

“Eğitim, ki ilere geniş bir dünya görüşü ve hoş görüşü kazandırır.”(AKYÜZ, Emine: 13) (*Hoşgörülü Olma De eri*),

“Ülkeler, sorumlu ve çağdaş bir eğitim aracılığı ile kalkınmanın gerektirdiği saygı ve nitelikte insan gücünü yetiştirirler. Böylece eğitimli insanlar tarafından ülke kaynakları daha etkili ve planlı bir biçimde değerlendirilir(...)”(AKYÜZ, Emine: 13) (*Planlı Çalışma Alanında Sorumlu Olma De eri*),

“(...) anlayış, barış, hoş görüş, cinsler arası dostluk. Tüm insanlar arasında dostluk ruhu ile yetiştirilmesine(...)”(AKYÜZ, Emine: 14) (*Dostlukun/Arkadaşlığının Öneminde eri*),

“Özgür bir toplumda etkin bir ya antıya sorumluluk üstlenecek biçimde hazırlanmasını istemektedir.”(AKYÜZ, Emine: 15) (**Sorumluluk Sahibi Olma De eri**),

“Ba ka bir anlatımla e itim sistemi (...)ö rencilere ya amlarını sorumlu yurtta lar olarak sürdürecekleri beceriler kazandıran ortamlar sa lamalıdır.”(AKYÜZ, Emine: 14) (**Sorumluluk Sahibi Olma De eri**),

“Ba ka bir anlatımla e itim sistemi iddetten arınmı , demokrasi ve ho görüyü geli tiren(...) ortamlar sa lamalıdır.”(AKYÜZ, Emine: 14) (**Ho görülü Olma De eri**),

“Çocukların kendileriyle ve ba kalariyla barı ık bireyler olarak yeti meleri sa lanır.”(AKYÜZ, Emine: 14) (**Kendisi/Çevresiyle Barı ık Bir Birey Olma De eri**),

“ nsanı ça da ya amın sorunlarına kar ı hazırlıklı kılacak ele tirel ve yaratıcı dü ünçe tarzı.”(AKYÜZ, Emine: 15) (**Yapıcı Ele tirel Dü ünçeye Sahip Olma De eri**),

“Bu becerileri kazanabilen çocuk, bu sayede her türlü sorun ve durum kar ısında kendili inden yaratıcı olabilir.”(AKYÜZ, Emine: 15) (**Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri**).

Tema: Hak ve Özgürlükler
Metnin Adı: Hiro imalı Masahi Nii
Yazar: Oktay AKBAL

Metinde do rudan de er ifade eden bir kelime ya da kelime grubuna rastlanmamı tır; ancak metnin ba lamından hareket edilerek, Adaletli Olma, Canlıları Sevme, Çalı kan Olma, Çalı ma Bilincini Ta ıma, Çevre Koruma Bilincine

Sahip Olma, Do ayı Sevme/Koruma, Evrensel Kültür De erini Tanıyıp Benimseme, Merhametli Olma, Otokontrol(kendini denetleyebilme-Sorgulayabilme),Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri'ne ula ılmı tır.

Kâ ittan bir ku de ildi Hiro ima'nun üstünde uçan. Çelikten bir devdi. Hosokawa'nın kâ ittan yaptı ı 673 turna ku una hiç benzemiyordu. Ne bilsin Hosokawa onu? Hiro ima'nun bombalanmasından dört yıl sonra do mu . Gene de kurtaramadı kendini 6 A ustos 1945 sabahının etkisinden... On altısındaydı, kurtulmaz bir derdin eline dü tü ünde. Tarıfsız ıstırap çekiyordu. Annesi dört kö e kâ itlardan bin tane turna ku u yaparsa acılarının dinece ini söylemi ti. Hosokowa ba ladı turna ku larını yapmaya. Günler günleri kovaladı, kâ ittan ku lar yan yana sıralandı. Acıları dinmi miydi? Bilen yok ama bir umut, bir dü sarmı tı kıızı. Ya amak iste i, acıları hafifletiyordu belki de. 673 tane turna ku u yapabilirdi genç kız. 674'üncüünün sırtına binerek uçtu gitti dünyamızdan.

Bu paragraftan, Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri ve Merhametli Olma De erine ula abiliriz. Atom bombası atıldıktan sonra, Hosokowa acılar çekmeye ba lıyor. Kızın acılarına çare bulunamıyor. Annesi de kızının içinde bulundu u zor durumdan kurtulabilmesi için (öz evladına besledi i derin merhamet hissi nedeniyle) ondan bin tane turna ku u yapmasını istiyor. Hosokowa, içinde bulundu u güç duruma aldırmadan, 673 tane turna ku u yapıyor.

Bertrand Russel (Bertran Rasıl) der ki: "Hiro ima ve Nagazaki' ye atılan iki atom bombasından dünya hiç de umulan dersi almamı gibi görünüyor. Bu i in kurbanları, anılarında söyledikleri gibi gerçekten de deh et içindedirler ve yeni nükleer felaketlere engel olmak için bir yol bulunaca ı umudunu ta ımaktadırlar.

Bertrand Russel, insanların Hiro ima ve Nagazaki'ye atılan iki atom bombasından umulan dersi almadıklarını söylüyor. nsanlar, yeryüzünde ya ayan akıl sahibi tek varlıktır. Kendimiz için, neyin iyi, neyin kötü oldu unu bilebiliriz. Varlı ımızı tehdit eden, bize zararlı olan her eyden uzak durmak gerekir.

Atom bombası, insanlı a zarar vermi tir. nsanlar, bugün hâla Japonya’da atom bombasının acı izlerini belleklerinde ve vücutlarında hissetmektedir. Ya anan acılar ve kayıplar nedeniyle kendimizi sorgulamalı, yeni Hiro ima ve Nagazaki’lere izin vermemeliyiz.

“Dünyanın en güçlü ülkeleri, atom bombası yerine bundan bin beter hidrojen bombasını kullanmaya, iki kent yerine kendilerini de içine alan birçok ülkenin hakkını yeryüzünden silip süpürmeye karar verdiler.”

Dünyada bizden ba ka ya ayan varlıklarında oldu unu bilmemiz gerekir. Kendi hakkımızı korurken, ba ka ülkelerin hakkını da korumalıyız. Bu, ancak yeryüzünde adaletli olma, davranma yoluyla ba arılabilir.

Rüyasız, umutsuz kalan Miyeko, “Ne kimse duysun istemiyorum ne kimse okusun. Bu küçücük kalbime gömmek istiyorum her eyi.” demi . Acılar, ya ayanlar içindir yalnız. Bir acıya, bir ıstıraba seyirci kalanlar o acıyı, o ıstırabı anlayamazlar. Bir Miyeko’nun, bir Hosokawa’nın “dram” ları ne sözle ne yazıyla anlatılabilir! Böyle eyler “duyulur” ancak. Bir Hiro ima bombardımanında çeyrek milyon insanın yok olması, radyasyon etkisinin yıllarca sürüp gitmesi aklın sınırlarını a an bir eydir. nsanın yetenekleri yetmez böyle bir eyi kavramaya. Belirli bir acıyı, belirli bir ıstırabı anlayabiliriz biz. Daha önceki deneylerimize, anularımızda yer alan izlenimlerimize ya da atalarımızdan bize gelen gizli ilintilere dayanan bir eydir bunlar. Ama Hiro ima gerçe ini anlayabilmek zor. Anlayabilsek bunun gerçe ine, anlamına varabilsek yeni yeni Hiro imaları yaratmak yolunda ilerler miydik?

Hiro ima ve Nagazaki’ye atılan atom bombası nedeniyle, uzun yıllar adı geçen yerlerde bitki örtüsünün ortaya çıkmaması, do al ya amın bulunmaması nedeniyle Do ayı Sevme/Koruma De eri’nin hayâti bir önem ta ıdı ını metinden çıkarabiliyoruz. *Hiro ima bombardımanında çeyrek milyon insanın yok olması*, bu insanların acılarının hâla taze olması, *Bir Miyeko’nun, bir Hosokawa’nın “dram”-larının ne sözle ne yazıyla anlatılabilmesi*, acıların sadece onu ya ayanlar tarafından

dile getirilebilmesi yazarın oradaki insanları ve tüm canlıları yürekte sevdini gösteriyor.

Hiro imalı Masahi Nii satmış malını mülkünü, binmiş arabasına dünyayı dolaıyor, Hiro imalı olayına ait sergiler açıyor, konu malar yapıyor. Atom tehlikesini olanca derinlikle duyurmak istiyor dünya insanlarına.

Paragraftan Hiro imalı Masahi Nii'nin Çalı kan Olma De eri ve Çalı ma Bilincini Ta ima De erine sahip oldu unu çıkarabiliriz. Evrensel bir dünya görüşü içerisinde sorumluluk sahibi olan, Hiro imalı Masahi Nii, kötü amaçlı nükleer çalı maların, insanlığı getirecek zararların bilincinde olması nedeniyle, dünya insanlarını bu tehlikeden haberdâr etmek için var gücüyle çalı maktadır.

Tema: Hak ve Özgürlükler
Metnin Adı: Hayal Çocuk
Yazar: Niyazi B R NC

“Böyle böyle isimler vermiş size. Kendimce tanımı, kendimce sevmişim.”(B R NC, Niyazi: 18) (*Canlıları Sevme De eri*),

“Dostunuz olmuştum.”(B R NC, Niyazi: 18) (*Dostluğun/Arkadaşlığının Önemine nanma De eri*),

“Hele kalbim; sevgi dolu. Sizi seviyorum.”(B R NC, Niyazi: 19) (*Canlıları Sevme De eri*),

“Kitaplarım var. Okuyor, oynuyor, ya da reniyor.”(B R NC, Niyazi: 19) (*Okuma Alışkanlığı Kazanma De eri*),

“Sabırsızlıkla değil, sabırla bekliyorum. Çünkü sabretmeyi öğrendim. Benim durumdaki bir çocuk için sabır çok önemli. Sabretmesini bilmeyen bu duruma

dayanamaz. Ben sabrediyorum ve dayanıyorum.”(B R NC , Niyazi: 19) (Sabırlı Olma De eri),

“Farkında de ilsiniz ama hem dünyanızı hem de mutlulu unuzu payla ıyorum. Mutluluk nedir ki zaten, payla mak de il mi?”(B R NC , Niyazi: 19) (Payla ma De eri),

“Demek ki ben dü ünmenize yardım ediyorum.”(B R NC , Niyazi: 20) (Yardımsever Olma De eri).

Tema: Hak ve Özgürlükler
Metnin Adı: Haritada Bir Nokta(Dinleme Metni)
Yazar: Sait Faik ABASIYANIK

“ çimdeki dostluklar, sevgiler, bir karıncalanmadır ba layıverir.”(ABASIYANIK, Sait Faik) (Dostlu un/Arkada lı nın Önemine nanma De eri),

“Ne kadar dostça, ne kadar içten bir sevgi ile çalı ıyordu.”(ABASIYANIK, Sait Faik) (Çalı kan Olma De eri),

“Bunu bize götür, sonra ötekileri pay yap.”(ABASIYANIK, Sait Faik) (Payla ma De eri),

“ imdi, umduklarımın birisi payına dü en balıktan birini(...)”(ABASIYANIK, Sait Faik) (Payla ma De eri),

“Bu sefer konu acaklarını, hatta paylarına dü enden en küçü ünü fırlatacak sandıklarımın, biri konu tu.”(ABASIYANIK, Sait Faik) (Payla ma De eri),

“-De il ama gelmi kayı ımuza çalı mı bir kere.”(ABASIYANIK, Sait Faik)
(*Çalı kan Olma De eri*),

“Söz vermi tim kendi kendime.”(ABASIYANIK, Sait Faik) (*Sözünde Durma De eri*).

Tema: Atatürkçülük
Metnin Adı: Atatürk'ü Tanımak
Yazarlar: Yrd. Doç Dr. Banu YANGIN vd.

“ nstanların birbirlerini tanımalarını, sevmelerini temin edecektir.”(YANGIN, Banu vd. : 29) (*Canlıları Sevme De eri*),

“Atatürk bilime ve akla oldu u kadar sanata da son derece de er vermi tir.”(YANGIN, Banu vd. : 29) (*Güzel Sanatlara De er Verme De eri*),

“(..).Atatürk sanatın bütün dallarıyla ilgilenmi tir. Siz de bilirsiniz ki bir milletin sanatçıları güzel ve kalıcı eserler olu turabilirse bu, o milletin ba arısı sayılır. Güzel sanatlarda elde edilen ba arı, o milletin uygarlık seviyesini gösterir. Bunun için Atatürk, herkesin sanatçı olamayaca ını, sanatkârlı ın özel yetenek ve çalı ma istedi ini,”Sanatkâr, toplumda uzun mücadele ve gayretlerden sonra altında ı ı ı ilk hisseden insandır.”cümlesiyle belirtir.”(YANGIN,Banu vd.: 31) (*Sanatçılara De er Verme De eri*),

“Öte yandan o,içinde köklü bir yeri olan insan sevgisini her ortamda -kimi zaman sözleriyle, kimi zaman davranı larıyla ortaya koymu tur.”(YANGIN, Banu vd.: 30) (*Canlıları Sevme De eri*),

“Kendinizin ne kadar mühim, kıymetli oldu unuzu dü ünerek ona göre çalı ınız.”(YANGIN, Banu vd. : 31) (*Çalı ma Bilincini Ta ıma De eri*).

Tema: Atatürkçülük
Konunun Adı: Atatürk'ün Türk Diline Verdi i Önem
Yazar: Ahmet MUMCU vd.

“Geli mi , zengin, bütün ihtiyaçlara cevap verebilen bir dil, her alanda kalkınıp ilerlemenin ön artlarından biridir.”(MUMCU, Ahmet vd. : 32)
(**Ülkenin Ekonomik Ve Sosyal Kalkınmasına Katkıda Bulunma De eri**),

“Atatürk milletlerin do u u, süreklili i, ba ımsızlı ı(…)”(MUMCU, Ahmet vd. : 32) (**Ba ımsızlık De eri**),

“Ba ımsızlık Sava ı, askeri ve siyasi alanda ba ımsızlı ı sa lanmı tı. Kapitülasyonların kaldırılmasıyla ekonomik alanda ba ımsızlık yolu açmı tı.”
(MUMCU, Ahmet vd. : 33) (**Ba ımsızlık De eri**),

“Ülkesini yüksek istiklâlini(ba ımsızlı ını) korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduru undan kurtarmalıdır.”(MUMCU, Ahmet vd. : 33) (**Ba ımsızlık De eri**).

Tema: Atatürkçülük
Metnin Adı: Atatürk'ü Altınla Satın Almak isteyen Mare al
Yazar: Ali KILIÇ

“Bizi buraya gönderen kumandan memleket menfaatleri bahis mevzusu (söz konusu) oldu u zaman altım mukâbili (kar ılı ı) müsamaha (ho görü) gösterecek insanlardan de ildir.”(KILIÇ, Ali: 36) (**Ho görülü Olma De eri**).

Tema: Atatürkçülük
Metnin Adı: Muhsin Ertu rul(Dinleme Metni)
Yazar: Kemal ARIBURNU

“Cumhuriyet dönemi Türk tiyatrosunun kurucu ve Türk sinemasının da önde gelen isimlerinden biri olan Muhsin Ertu rul(…)”(ARIBURNU, Kemal) (**Türk Büyüklerine Saygı Duyma De eri**),

“Efendiler!... Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz, hatta cumhurba kanı olabilirsiniz. Fakat sanatçı olamazsınız.”(ARIBURNU, Kemal) (**Sanatçılara De er Verme De eri**),

“Ama dikkat et rolünü iyi oynayamazsan seni bizzat ben ele tirece im.” (ARIBURNU, Kemal) (**Yapıcı Ele tırel Dü ünçeye Sahip Olma De eri**),

“yi oynarsan o zaman da gerçek bir sanatçı oldu una inanaca im.”(ARIBURNU, Kemal) (**Sanatçılara De er Verme De eri**),

“Sen bizim en de erli sanatçımızsın!”(ARIBURNU, Kemal) (**Sanatçılara De er Verme De eri**).

Tema: Do a ve Evren
Metnin Adı: Yukarıda Ne Var Ne Yok?
Yazar: Billy ARONSON

“Batlamyus’un çalı maları skenderiye’den bütüin Roma mparatorlu u’nu ayrıca Arapçaya çevrilip bütüin Orta Do u’ yayıldı. Burada Batlamyus’un çalı malarını büyük ilgiyle kar ılayan Müslümanlar, onun fikirlerini içeren kitabı “En Büyük” olarak nitelediler.”(ARONSON, Billy: 48) (**Bilginlerin Eserlerine Önem Verme De eri**),

“Ancak evrene bilimsel olarak bakıp(...)”(ARONSON, Billy: 50)(*Bilimsel Dü ünceye Önem Verme De eri*).

Tema: Do a ve Evren
Metnin Adı: Renkler
Yazar: Korhan KOÇAK

Metinde do rudan de er ifade eden bir kelime veya kelime grubuna rastlanmamı tır; ancak metnin ba lamından hareket edilerek, Ara tırmacı Olma ve Do ayı Sevme/Koruma De eri tespit edilmi tir.

*Kahverengi, adı üstünde,
Kahvedir.
A açlar kahverengidir aynı zamanda
Ve ah ap kahverengidir, toprak.
Ama asla anlaılmaz kahverengi
Ve kendisi de anlaamaz.
Çünkü medeniyet kahverengidir
Ve çamur da onun kadar.*

*Sarıdır bazı çiçekler
Ki en güzelleri bence
Sonbaharda yapraklar.
Ve kızgın ö len güne i altındaki
Çöl sarıdır.
Ama en önemlisi,
Güne in kendisi,
Mutluluk kadar
Sarıdır.*

*Kırmızı her şeyden önce
Kanın rengidir.
Ve kan bana hayatı hatırlatır,
Hayatsa ölümü.
Sevemedim gitti u kırmızıyı.*

*Ye il bir ba kadır.
Çimen kadar uysal,
Yaprak kadar güzel,
Yosun kadar yumu ak
Ve koparınca da görürsün ki
Bir papatyanın sapı kadar
Narin ve kırılğan.*

*Beyaz barı kadar buluttur,
Huzur kadar pamuk.
Bo bir sayfa kadar bo
Ve beyaz so uktur tipi kadar.
Bazen de co kuludur,
Dalgalar kadar kıyılara vuran.*

*Gri, sadece adıyla bile
Kasvete sürükleyebilir beni
Ya mur bulutları gibi.
Ve arka sokaklar kirli
Ve beton rengi
A lamaklıdır gri.*

Siyah karanlıktır sadece.

Karanlık ıksızlıktır.

ıksız olmaksâ

Hiçbir ey olmasa bile

Özgür olmaktadır bence.

Mavi tüm renkler arasında

En sevdi imdir benim.

Saında göremezsin,

Solunda da.

Ama baını kaldırınca yukarı,

Masmavidir gökyüzü

Ve altında deniz varsa

Gökten de mavi

Hayat güzeldir i te.

Renklerin tamamını çevremizde görmek istiyorsak, doayı sevmeli ve korumalıyız. Renkler, insan hayatı için gereklidir, hayatımızı ııklandırır. Renklerin olmadığı bir yerde, insanın iç dünyası kasvete bo ulur. Bunu engellemek için, doanın tüm renklerine sahip çıkmak, onları korumak gerekir. Çünkü renklerini yitirmi bir ya am, insano lu için yükten ba ka bir ey de ildir. Doadaki harikulâdelikleri kefetmek, doanın sırlarına vâkıf olabilmek için ara tırmacı bir akla ihtiyaç vardır.

Tema: Do a ve Evren
Metnin Adı: Hamilton Adası
Yazar: Gülten DAYIO LU

“Do rusu u dillere destan olan cenneti bizler de merak etmeye ba ladık.”
(DAYIO LU, Gülten: 51) (*Ö renmeye Meraklı Ve stekli Olma De eri*).

Tema: Do a ve Evren
Metnin Adı: Çevre Dostu Bir Bilimci(Dinleme Metni)
Yazar: Gökhan TOK

“Bugün tüm dünyanın duyarlı oldu u çevre bilinci dü üncenin temellerini atıyordu.”(TOK, Gökhan) (**Çevre Koruma Bilincine Sahip Olma De eri**),

“Rachel’in annesi de do aya dü kün biriydi. Carson, sonraki yıllarda do a sevgisini annesinden aldı ı ifade edecekti.” (TOK, Gökhan) (**Do ayı Sevmeye/Koruma De eri**),

“Do a sevgisinin yanında(...)”(TOK, Gökhan) (**Do ayı Sevmeye/Koruma De eri**),

“Okumaya dü kün bu utangaç kız(...)”(TOK, Gökhan) (**Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri**),

“Ku lara ve do aya hayrandı.”(TOK, Gökhan) (**Do ayı Sevmeye/Koruma De eri**),

“Bütün çevreye zarar verdi ini gördü.”(TOK, Gökhan) (**Çevre Koruma Bilincine Sahip Olma De eri**).

Tema: Duygular ve Hayaller
Metnin Adı: Çocukluk
Yazar: Cevdet Kudret SOLOK

Metinde do rudan de er ifade eden bir kelime veya kelime grubuna rastlanmamı tır; ancak metnin ba lamından hareket edilerek, Ara tırmacı Olma, Bireysellik Duygusuna Önem Verme, Ba ımsızlık, Evrensel Kültür De erini Tanıyıp

Benimseme, Otokontrol(kendini denetleyebilme-Sorgulayabilme),Ö renmeye
Meraklı ve meraklı Olma, Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri'ne ulaşımıdır.

Ne oldu çocuklu um?

Kö elerinde nefes nefes ko tu um

Odalar?

Ortalarında tahta at ko turdu um

Geni sofalar?

Sofalarda gizli yuvalarım,gizli yerlerim?...

Hani benim kur un askerlerim?

Bir oda içinde kurdu um ehir,

Geçti im nehir?..

Hani benim hayallerim, emellerim,

Suya girince balık sandı um ellerim?

Bir le ende deniz gören ben,

Bir le ende Çin'e varan yelken?

Beni ufuklardan ufuklara götüren,

çine binmeden bindi im tren?...

Hani benim sevgilerim, kinlerim,

Yüzünde yüzümü gösteren potinlerim?

çine girmeden girdi im ev gibi

Yüzünü görmeden gördü üm misafir?...

Ah! Ne beyazdı yelkenim,

Ne güzeldi evlerim benim,

Ne ufaktı potinlerim,

Ne minikti ellerim benim!

*Nerdesin çocuklu um,
 Küçükli üm nerdesin?...
 Bir metrede bin metre ko an tahta atım,
 Bir metrede bir dünya gören saltanatım,
 Her zaman her yeri alan kur un askerim,
 Evlerim, potinlerim*

*Nerdesiniz?
 Bana imdi bir uzak
 Bir uzak yerdesiniz!
 Nerdesiniz?*

*Elimde ne ev kaldı,
 Ne evin yeri kaldı,
 Sırtımda kuma de il,
 Bir ince deri kaldı
 Aya imdan potinler
 Gitti, izleri kaldı.*

air, birinci bentte ara tırmacı bir bakı la çocuklu unda içinde nefes nefes ko tu u odaların, ortasında tahta at ko turdu u geni sofaların ne oldu unu kendi kendine soruyor. Bu soruların cevaplarını merak ediyor.

airin i lerini tek ba ına yapması, yanında bulunan herhangi bir arkada ından, anne veya babasının yardımından bahsetmemesi, bireysellik duygusunu kazandı ını, tek ba ına i yapabilme becerisine sahip, ba ımsızlı a önem veren bir birey oldu unu göstermektedir.

iirde dizelerde sorulan sorulardan hareketle, airin kendisine eskiden ne oldu unu, zamanla nasıl bir de i im geçirdi ini ö renmek için meraklı ve istekli oldu unu görmekteyiz.

*Nerdesiniz?
Bana imdi bir uzak
Bir uzak yerdesiniz!
Nerdesiniz?*

*Elimde ne ev kaldı,
Ne evin yeri kaldı,
Sırtımda kuma de il,
Bir ince deri kaldı
Aya imdan potinler
Gitti, izleri kaldı.*

İrin bu bölümlerinden İrin kendisini sorguladı mı, geçmi le İndiyi kar ıla tırdı mı anlıyoruz. İir, artık gerçekleri görmü , çocukluk devrinin geçti ini anlamı tır.

*Hani benim hayallerim, emellerim,
Suya girince balık sandı im ellerim?
Bir le ende deniz gören ben,
Bir le ende Çin'e varan yelken?
Beni ufuklardan ufuklara götüren,
çine binmeden bindi im tren?...*

*Nerdesin çocuklu um,
Küçükli üm nerdesin?..
Bir metrede bin metre ko an tahta atım,
Bir metrede bir dünya gören saltanatım,
Her zaman her yeri alan kur un askerim,
Evlerim, potinlerim*

Bu bölümden Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri'ne ula abiliriz. Çocukların hayal dünyasının sınır tanımadı ı, bu dizelerde açık biçimde görülmektedir.

Tema: Duygular ve Hayaller
Metnin Adı: Ne e
Yazar: Hasan Ali YÜCEL

“*Ne e, yaratıcı ruhlar için yeni bir âlemin güne idir.*”(YÜCEL, Hasan Ali: 64) (*Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri*).

Tema: Duygular ve Hayaller
Metnin Adı: Dostlu un De eri
Yazar: BEYDEBA

“(...)*dostların kar ılıklı sevgilerini nasıl payla tıklarını(...)*”(BEYDEBA: 66) (*Payla ma De eri*),

“*Bir sıkı ık durumda dostluk bölü üdür.*”(BEYDEBA: 66) (*Payla ma De eri*).

Tema: Duygular ve Hayaller
Metnin Adı: Dedemin Pili Bitmesin(Dinleme Metni)
Yazar: Üzeyir GÜNDÜZ

“*Acımayla karı ık bir sevgiyle(...)*”(GÜNDÜZ, Üzeyir) (*Canlıları Sevme De eri*)

Tema: Alı kanlıklar
Metnin Adı: Alı kanlık
Yazar: MONTAIGNE

“*Bu kötü yönsemeleri ya ın küçüklü üne ve i in önemsizli ine bakarak ho görmek tehlikeli bir e itim yoludur.*”(MONTAIGNE: 74) (*Ho görülü Olma De eri*),

“(...)*ba langıçta kuzu gibi sevimli, alçakgönüllüdür(...)*”(MONTAIGNE: 74) (*Alçakgönüllü Olma De eri*).

Tema: Alı kanlıklar
Metnin Adı: MEHMET OKUR
Yazar: Günseli MINDIKO LU

“Memo, i te tam da bu nedenle üçüncü uzatmaya giden bir maçta üstelik de rakip takımın dört uzununu birden faul limitini doldurarak oyunu kalmı olmasına rağmen, sadece sekiz dakika süre alıyor olsa dahi, halen antrenörünün kararına saygı duydu u söylenebiliyor.”(MINDIKO LU, Günseli:79)

(Ba kalarının Haklarına Saygı Duyma De eri),

“Böylesine bir durumda dahi do ruları konu olacak ki ili e sahip olmasının yanı sıra, aynı zamanda takımının iyili i ve çıkarı için do ru oldu una inandı ı eyleri (...)en güzel ekilde gösteriyor.”(MINDIKO LU, Günseli: 79)

(Do ru Olma De eri).

Tema: Alı kanlıklar
Metnin Adı: Balıkçıl
Yazar: La FONTAINE

Metinde do rudan de er ifade eden bir kelime ya da kelime grubuna rastlanmamı tır; ancak metnin ba lamından hareket edilerek, Alçakgönüllü Olma, Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözebilme, Otokontrol(kendini denetleyebilme-Sorgulayabilme), Sabırlı Olma De eri metinde tespit edilen de erlerdir.

*Bir gün bacakları üstünde balıkçıl
Uzun boynuna takılmı upuzun bir gaga,
Dola ıyordu bir su kıyısında.
Su en güzel günlerdeki gibi pırl pırl.
Güzel turna karde fır dönüyordu içinde
O nefis yayın karde le birlikte.
Balıkçıla o kadar yakla ıyorlardı ki*

Uzansa hepsini yakalayıverecekti.
 Ama hiçbir ey yapmadı, bekledi;
 “Karnım biraz daha acıksın .” dedi.
 Muntazam ya ardı, vakitsiz yemek yemezdi.
 Nelerden sonra hazret acıktı ını sezdi.
 Yava ça kıyıya do ru yakla tı.
 Bu sefer de sazanlar dola ıyordu suda.
 Bekleyecekti, ho una gitmemi ti bu da
 Nedense biraz fazla namızaçtı.
 Be enmezdi öyle de me yeme i;
 “Sazana mı kaldı “diyordu,”ku ların beyi?”
 “Bununla doyaca ım! Beni ne sanıyorlar?”
 Sazan da gitti, imdi bir kayabalı ı var;
 Onunla da koskoca balıkçıl nasıl doyar?
 “Allah korusun!” diyordu,”Kımıldamam bile.”
 Ama sonra daha azı için kımıldadı.
 Kalmamı tı suda balı ın adı.
 Acıkmı tı, bir sümüklü böce e rastladı;
 Bir anda yaladı yuttu lezzetle.
 Pek o kadar mü külpesent olmayın.
 Bu dünyada, en fazla uysallar rahat eder.
 Açgözlülük ederseniz eldeki de gider;
 Hiçbir eyi küçük görmeyin sakın.

Bir gün bacakları üstünde balıkçıl
 Uzun boynuna takılmı upuzun bir gaga,
 Dola ıyordu bir su kıyısında.
 Su en güzel günlerdeki gibi pırıl pırıl.
 Güzel turna karde fır dönüyordu içinde
 O nefis yayın karde le birlikte.
 Balıkçıla o kadar yakla ıyorlardı ki
 Uzansa hepsini yakalayıverecekti.

*Ama hiçbir ey yapmadı, bekledi;
 “Karnım biraz daha acıksın .” dedi.
 Muntazam ya ardı, vakitsiz yemek yemezdi.*

Metnin bu bölümünden, balıkçılın sabırlı oldu unu ve kendini kontrol edebildi ini anlıyoruz. Balıkçılın, karnı acıkmadan yemek yemedi ini, acıkıncaya kadar sabretti ini, açlı ını kontrol edebildi ini, düzenli bir hayat ya adı ını görüyoruz.

*Nelerden sonra hazret acıktı ını sezdi.
 Yava ça kıyıya do ru yakla tı.
 Bu sefer de sazanlar dola ıyordu suda.
 Bekleyecekti, ho una gitmemi ti bu da
 Nedense biraz fazla namızaçtı.
 Be enmezdi öyle de me yeme i;
 “Sazana mı kaldı “diyordu,”ku ların beyi?”
 “Bununla doyaca ım! Beni ne sanıyorlar?”
 Sazan da gitti, imdi bir kayabalı ı var;
 Onunla da koskoca balıkçıl nasıl doyar?
 “Allah korusun!” diyordu,”Kimildamam bile.”
 Ama sonra daha azı için kımıldadı.
 Kalmamı tı suda balı ın adı.
 Acıkmı tı, bir sümüklü böce e rastladı;
 Bir anda yaladı yuttu lezzetle.*

Bu bölümde, karnı acıkan balıkçılın Bireysel Sorunun farkına vardı ını(açlık) ve sorunu çözüme kavu turdu unu görüyoruz.(Balıkçılın sümüklü böce i yemesi)

*Pek o kadar mü külpesent olmayın.
 Bu dünyada, en fazla uysallar rahat eder.
 Açgözlülük ederseniz eldeki de gider;
 Hiçbir eyi küçük görmeyin sakın.*

Metnin son kısmında ise, insanlara bir ders veriliyor. Mü külpesent olmanın insana fayda getirmeyece i, açgözlülü ünün eldekilerin de gitmesine sebep olaca 1, insanın mümkün oldu unca alçakgönüllü olması gerekti i ifade ediliyor.

Tema: Alı kanlıklar
Metnin Adı: ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,(Hasan Ali Yücel) (Dinleme Metni)
Yazar: Hasan Ali YÜCEL

*“Okumamız için devletin ve ailenizin yaptı ı fedakârlıklar; ö retmenlerinizin, profesörlerinizin, çekti i emekler neye yarar?”(YÜCEL, Hasan Ali)
 (**Fedakâr Olma De eri**),*

*“Bu çocuklar ve gençler, “eski ö retmenleri” kadar okuyor ve dinliyorlar.”(YÜCEL, Hasan Ali) (**Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri**),*

*“Çünkü terbiyede amaç kendini bilme ve kendini bilmek için geni leye, geni leye etrafını bilmedir.”(YÜCEL, Hasan Ali) (**Kendisi/Çevresiyle Barı ık Bir Birey Olma De eri**),*

*“Mutlaka her gün gazete okuyun.” (YÜCEL, Hasan Ali)
 (**Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri**),*

*“Elinize hangi gazete geçerse geçsin okuyun. Okuyun, çünkü sizin bilmeniz lazım gelen olaylardır ve onlar, hemen hepsinde vardır.”(YÜCEL, Hasan Ali)
 (**Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri**),*

“*Kitap alın okuyun.*”(YÜCEL, Hasan Ali) (*Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri*),

“*Hatta bo zamanlarınızda ya ınıza göre kitap okuyun.*”(YÜCEL, Hasan Ali) (*Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri*),

“*Her halde okuyun, okuyun... Bir gün dört ö ün yemek yedi iniz halde ertesi gün nasıl karnınız acıkıyorsa okumaya daldıkça her gün birkaç ö ün kitapla ruhunuzu, zekânızı doyurursunuz. Manevi varlı ınız okumayla beslenir, büyür. Hatta aydınları en az okuyan milletlerden biri oldu unuzu her zaman hatırlınızda tutun.*”(YÜCEL, Hasan Ali) (*Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri*).

Tema: Millî Kültür
Metnin Adı: Millî Kültürün Önemi
Yazar: rem TÜRKYILMAZ

“*Yeti ecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekleri ö renimin sınırları ne olursa olsun önce ve her eyden önce Türkiye'nin ba ımsızlı ına, kendi benli ine, milli geleneklere dü man olan bütün unsurlara mücadele etmek gerekti i ö retilmelidir. Dünyada uluslararası duruma göre böyle bir mücadelenin gerektirdi i manevi unsurlara sahip olmayan ki iler ve bu nitelikte ki ilerden olu an toplumlara hayat ve ba ımsızlık yoktur.*”(TÜRKYILMAZ, rem: 90) (*Ba ımsızlık De eri*).

Tema: Millî Kültür
Metnin Adı: Çekoslovakya Türkleri
Yazar: Yılmaz ÇET NER

“*Kadın da onu seviyordu ama(...)*”(ÇET NER, Yılmaz: 93) (*Canlıları Sevme De eri*),

“(…)erkek ne kadar çalı kan ve becerikli ise ötekisi ise o nispette tembeldi ve elinden hiçbir i gelmiyordu.”(ÇET NER, Yılmaz: 93) (**Çalı kan Olma De eri**),

“Bu hususta kadın da ona yardım edince kısa zamanda i e giri ti ve muvaffak da oldu.”(ÇET NER, Yılmaz: 92) (**Yardımsever Olma De eri**),

“Ya 130? 130 yıl beraber ya amı , dost olmu uz.”(ÇET NER, Yılmaz: 93) (**Dostlu un/Arkada lı ın Önemine nanma De eri**),

“Bizim kızlar post bıyıklı, siyah saçlı Anadolu çocuklarını sevmi .” (ÇET NER, Yılmaz: 93) (**Canlıları Sevme De eri**),

“Çekoslovakların musiki hazineleri de yeraltı servetleri kadar zengindi ve bunun içinde, eski Türk halk arkılarından motifler bulunuyordu.”(ÇET NER, Yılmaz: 93) (**Güzel Sanatlara De er Verme De eri**),

“Osmanlı ordularıyla beraber Budin’e ve Rumeli’ne pek çok air, yazar, bestekâr ve di er kolda sanatkârlar geçmi ti.”(ÇET NER, Yılmaz: 93) (**Sanatçılara De er Verme De eri**).

Tema: Millî Kültür
Metnin Adı: Nazar Boncu u
Yazar: Oya AMAN

“Ustalar bu oca ın ba ında günde 7–8 saat çalı ıyorlar.”(AMAN, Oya: 95)(**Çalı kan Olma De eri**),

“7–8 ay çalı tıktan sonra(…)”(AMAN, Oya: 95) (**Çalı kan Olma De eri**),

“Bir yıl çalı mı kalfanın yanında Mustafa Karademir.”(AMAN, Oya: 96) (**Çalı kan Olma De eri**),

“Sonra da çe it çe it, renk renk göz boncukları yaratmaya devam etmi ler.”(AMAN, Oya: 96) (*Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri*),

“Ama boncuk satmadan önce oca ina gidip i i ö renmek istiyor.”(AMAN, Oya: 97) (*Ö renmeye Meraklı Ve stekli Olma De eri*),

“Bazısıysa kötü gözlerden korumak için sabırsızlanıyor.”(AMAN, Oya: 98) (*Sabırlı Olma De eri*).

Tema: Millî Kültür
Metnin Adı: Havada Bulut Yok
Yazar: Anonim

Metinde do rudan de er ifade eden bir kelime veya kelime grubuna rastlanmamı tur; ancak metnin ba lamından hareket edilerek, Aldı ı Görevleri Yerine Getirme, Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözebilme, Cesaretli Olma, Fedakâr Olma, Vatansever Olma, Vefalı Olma De eri tespit edilmi tir.

Havada bulut yok, bu ne dumandır?

Mahlede ölen yok, bu ne figandır?

Adı Yemen'dir, gülü çemendir,

Giden gelmiyor, acep nedendir?

Burası Mu 'tur, yolu yoku tur,

Giden gelmiyor, acep nedendir?

Kı lanın önünde redif sesi var,

Bakın çantasına, acep nesi var?

Bir çift kundurayla bir de fesi var.

*Adı Yemen'dir, gülü çemendir,
Giden gelmiyor, acep nedendir?*

*Burası Mu 'tur, yolu yoku tur,
Giden gelmiyor, acep nedendir?*

Bu şiir, milletimizin hafızasında derin izleri olan 1.Dünya Savaşı'ndaki Yemen cephesiyle ilgilidir. Bu derin izler nedeniyle, çağrımıza açık yönleri bulunmaktadır. Şiirde Türk evlatları, kendilerini büyütüp yeti tiren bu topraklara olan vefa borçlarını ödemek ve vatanlarını savunmak için ülkenin en uzak yerlerinden olan Yemen'e gitmekten çekinmiyor, aldıkları görevi yerine getiriyor, askerlik mesleğini gereği ehit oluyorlar. Vatanını düşmanlardan korumak için, fedakâr biçimde, canlarını sahibine teslim ediyorlar.

Metin adlarının altında yazılı olan cümleler, İköretim 7.Sınıf Türkçe ders kitabında doğrudan tespit edilen bulgulardır.

İköretim 7.Sınıf Türkçe ders kitabında, Okuma Alı kanlı Kazanma De eri (8), Canlıları Sevme De eri (7), Paylaşma De eri, Çalışkan Olma De eri (6), Sanatçılara De er Verme De eri (5), Bağımsızlık De eri, Dostluğun/Arkadaşlığın Öneminin Kazanma De eri, Hoşgörülü Olma De eri, Yapıcı Eleştirel Düşünceye Sahip Olma De eri (4) ile en fazla geçen de erlerdir.

- Okuma alı kanlı Kazanma de erinin; kitap okuyarak hayatın anlam kazanması, seviyeye uygun kitapların okunması, kitap okumanın istikrarlı biçimde sürdürülmesi, gazete, dergi vb. okuma alı kanlı Kazanma, gazete ve dergilerin isim olarak ayırmadan okunması, hepsinden yararlanılması, manevî de erleri korumak ve geli tirmek için okuma yönleri vurgulanmıştır.
- Canlıları sevme de erinin; insanları sevme, insanların birbirlerine sevgi duyması, söz ve davranışlarla sevginin ifade edilmesi,

merhametten kaynaklanan ve kar ı cinse duyulan sevgi yönlerine de inilmi tir.

- Paylaşma de erinin; sahip olduklarını bölü türme, sevgi, saygı, dostluk vb. duyguları paylaşma yönleri yansıtılmı tir.
- Çalışkan olma de erinde; insanın i ini severek çalışması, çalışmanın zahmetli ve sabır gerektiren bir süreç oldu u, geçimini sürdürmek için bir i te çalışması, ailenin varlı ının devam ettirilmesi için aile bireylerinin üzerine dü en görevleri yapması, meslek öğrenmek için çalışma yönleri vurgulanmı tir.
- Sanatçılara değer verme de erinde; güzel sanatların sanatçılar vasıtasıyla geli ece i, sanatçı olmak için özel yeteneklere sahip olmak gerekti i, sanatçıların yeteneklerini en iyi ekilde sergilemesi, sanatçılara layık oldu u de erin verilmesi, sanatçıların gittikleri yerleri güzel hâle getirmesi yönlerine de inilmi tir.
- Ba ımsızlık de erinin; askerî, siyasî ve ekonomik bakımdan kimseye ba lı olmadan ya ama, dü man i gali neticesinde ba ımsızlı ın tehlikeye girmesi, yeti mekte olan yeni nesle ba ımsızlı ına, kültürüne dü man unsurların ö retilmesi, varlı ına dü man unsurlarla mücadelede zayıf kaldı ında ba ımsızlı ın yitirilece i, Türk milletinin ayırıcı özelli i olması yönlerine vurgu yapılmı tir.
- Dostlu un/Arkada lı ın önemine inanma de erinin; insanların mutlu olabilmemesinin artlarından biri olma, insanlarla beraber olma, insanın iç dünyasındaki güzelliklerden biri olma, insanlarla birlikte ya ayıp beraber olma yönlerine de inilmi tir.
- Ho görülü olma de erinin; e itim sayesinde insanların ho görülü olması, e itim sisteminin farklılıkları kabul edecek ortamlar

sa laması, yapılan hataların affedilmesi, kendisine yapılan alçak tekliflerin kabul edilmemesi yönleri vurgulanmıştır.

- Yapıcı ele tirel dü ünceye sahip olma de erinin ise, e itim yoluyla kazanılması, bireylere ça da ya amın zorluklarıyla mücadele etmede yardımcı olması, alınan görevin layıkıyla yerine getirilmesi aksi durumda tenkit edilme, metinlerin daha güzel, iyi olması için teklifler öne sürme yönlerine de inilmiştir.

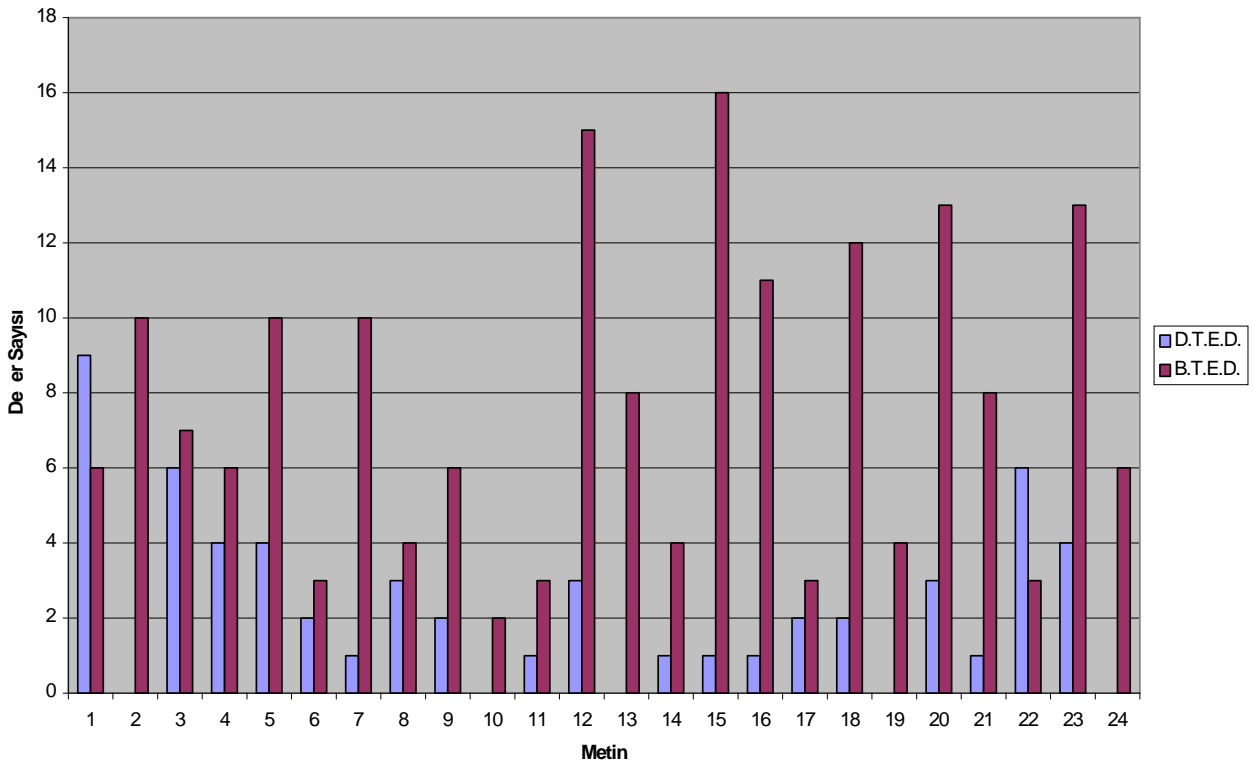
İlkö retim 7.Sınıf Türkçe ders kitabındaki metin isimleri a a ıda sıralanmıştır.

1. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin I 1 1 Altında Çocu un E itim Hakkı
2. Hiro imalı Masahi Nii
3. Hayal Çocuk
4. Haritada Bir Nokta(Dinleme Metni)
5. Atatürk'ü Tanımak
6. Atatürk'ün Türk Diline Verdi i Önem
7. Atatürk'ü Altınla Satın Almak isteyen Mare al
8. Muhsin Ertu rul(Dinleme Metni)
9. Yukarıda Ne Var Ne Yok?
10. Renkler
11. Hamilton Adası
12. Çevre Dostu Bir Bilimci(Dinleme Metni)
13. Çocukluk
14. Ne e
15. Dostlu un De eri
16. Dedemin Pili Bitmesin(Dinleme Metni)
17. Alı kanlık
18. MEHMET OKUR
19. Balıkçıl
20.(Hasan Ali Yücel)(Dinleme Metni)

21. Millî Kùltürün Önemi
22. Çekoslovakya Türkleri
23. Nazar Boncu u
24. Havada Bulut Yok

Grafik 6:

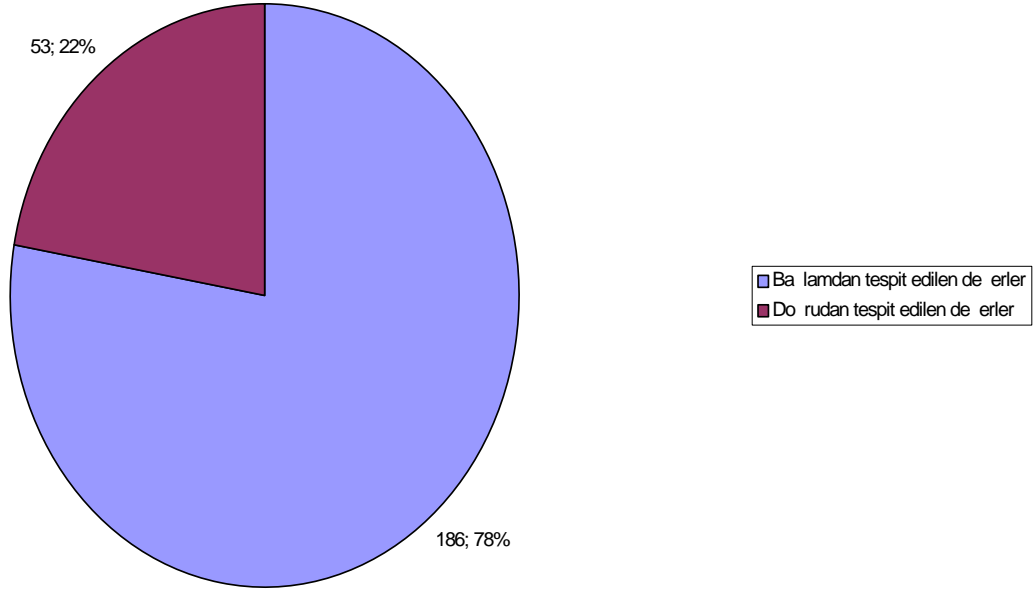
7.Sınıf Ders Kitabında De er Türlerinin Sayısal Durumu

İköretim 7.Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinleri incelediğimizde, metnin başlamından tespit edilen de erlerin toplam 186, metinlerde doğrudan tespit edilen de erlerin ise toplam 53 olduğu görülmüştür.

Grafik 7.

İköretim 7.SınıfTrke Ders Kitabında De er Türlerinin Sayısal Oranı

Kitaptaki metinlerde ba lamdan tespit edilen de erlerin (%78), do rudan tespit edilen de erlere göre yüksek oranda olması (%22), metinlerin yapılandırma modelinin ilkelerine uygun oldu unu göstermektedir.

BÖLÜM V

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, ara tırmada ula ılan bulgular do rultusunda sonuçlar ve öneriler sunulmu tur.

5.1. SONUÇLAR

Ara tırmamızda, 2007–2008 e itim-ö retim yılında Mu la ilinde okutulan lkö retim 6.Sınıf Türkçe ders kitabı (Koza Yayınları) ve lkö retim 7.Sınıf Türkçe ders kitabı (Pasifik Yayınları) nda bulunan 48 metin incelenmi tir.

ncelemenin sonucunda; Çalı kan Olma De eri (%35.4), Zorluklar Kar ısında Yılmama De eri ve Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri (%33.3), Sabırlı Olma De eri, Canlıları Sevme De eri, Yardımsever Olma De eri (%31.3), Ö renmeye Meraklı ve stekli Olma De eri (%29.2), Çalı ma Bilincini Ta ıma De eri (%27.1), Ara tırmacı Olma De eri ve Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri(%25.0) ile ders kitaplarında en sık rastlanan de erlerdir.

Bu de erleri sırasıyla Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözebilme De eri, Vatansever Olma De eri, Yapıcı Ele tirel Dü ünçeye Sahip Olma De eri (%22.9), Bilginlere De er Verme De eri, Bilimsel Dü ünçeye Ö nem Verme De eri, Evrensel Kültür De erini Tanıyıp Benimseme De eri, Fedakâr Olma De eri, Otokontrol (kendini denetleyebilme-sorgulayabilme) De eri, Sanatçılara De er Verme De eri, Vefâlı Olma De eri (% 16.7) ile tâkip etmektedir.

Hak, e itlik, adalet gibi de erlerin ilk ö renildi i yer ailedir. Ailede bu de erleri kazanan bireyler, sosyal hayata girdikleri zaman, di er insanların hak ve hukukuna saygılı olurlar, davranı larını kendisinden ba ka insanların var oldu unu göz önüne alarak ayarlarlar. Bu de erler, demokrasi fikrinin tohumlarının ye erdi i

ilk yer olan ailede kazanılması gerekmektedir. Buna rağmen, kitaplarda % 4.2 ile *Aile için Demokrasi Bilincine Sahip Olma De eri*'ne yeterli oranda yer verilmemi tir.

Ders kitaplarında, *Bilgiye Ulaşma Yollarını/Tekniklerini Öğrenme De eri*, *Kibar Olma De eri*, *Kişisel Araç-Gereçlerini Doğru Kullanma De eri*, *Kötü Alıkanlıklardan Kaçınma De eri* % 4.2 oranıyla çok az yer bulan de erlerdir.

İsteklerimizi Aile Üyelerine Göre Ayarlayabilme De eri, *Sahip Oldu ğu Hakları Kullanma De eri*, *Sahip Oldu ğu Hakların Bilincinde Olma De eri*, *Tutumlu Olma De eri* % 2.1 oranıyla metinlerde az rastlanan de erlerdendir.

Ders kitaplarında *Ayrıcalıklı Olma De eri*, *Bayrağı Saygılı Olma De eri*, *Kanunlara İtaat Etme De eri*, *Misafirperver Olma De eri*, *Tarihî Eserlerimizi Koruma/Sevme De eri*'ne yer verilmemi tir.

İkõretim 6. ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında, *Çalışkan Olma* (%31.3), *Canlıları Sevme* (%27.1), *Okuma Alıkanlı Olma* (% 25.0), *Öğrenmeye Meraklı ve İstekli Olma ile Yardımsever Olma* (% 20.8), *Sanatçılara De ğer Verme De eri* (%16.7) oranıyla metinde do ğrudan tespit edilen de erler içerisinde en sık rastlanan de erlerdir.

İkõretim 6. ve 7. Sınıf Türkçe ders kitabında metnin ba lamından tespit edilen de erler içerisinde, *Yaratıcı/Yapıcı Olma De eri*, *Zorluklar Karşısında Yılmama De eri* (% 27.1), *Bireysel/Toplumsal Sorunları Tanıma ve Çözme De eri* (% 22.9), *Sabırlı Olma De eri* (% 20.8), *Çalışma Bilincini Tanıma De eri*, *Araştırmacı Olma De eri*, *Evrensel Kültür De erini Tanıyıp Benimseme De eri*, *Otokontrol(kendini denetleyebilme-sorgulayabilme)De eri*, *Vefâlı Olma De eri* (% 16.7) ile en çok i lenen de erlerdir.

İkõretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitabında, *Bakımsızlık De eri*, *Bakımsızların Haklarına Saygı Duyma De eri*, *Bilginlere De ğer Verme De eri*, *Bilimsel Dü ğünceye Önem Verme De eri*, *Cömert Olma De eri*, *Çevre Koruma*

Bilincine Sahip Olma De eri, steklerimizi Aile artlarına Göre Ayarlayabilme De eri, Kanunlara tâat Etme De eri, Okuma Alı kanlı ı Kazanma De eri, Paylaşma De eri, Sa lı ın De erini Bilme De eri, Sanatçılara De er Verme De eri ve Temiz Olma De eri'ne metnin ba lamından hareketle kazanılacak biçimde yer verilmemi tir. Ders kitaplarındaki metinler derinlemesine incelendi inde, ö rencilerin adı geçen de erleri ba lamdan hareket ederek kazanmalarının mümkün olmadığı görülmektedir. Bu de erlere, ders kitaplarında yalnızca do rudan tespit edilecek ekilde yer verilmi tir.

İkö retim 6. ve 7.Sınıf Türkçe ders kitaplarında de er türlerinin da ılı ı farklılık göstermektedir.

İkö retim 6.Sınıf Türkçe ders kitabında metnin ba lamından hareketle tespit edilen de erlerin % 67, metinlerde do rudan tespit edilen de erlerin % 33 oranında oldu u tespit edilmi tir.

İkö retim 7.Sınıf Türkçe ders kitabında ise, metnin ba lamından hareketle tespit edilen de erlerin % 78, metinlerde do rudan tespit edilen de erlerin ise % 22 oranında oldu u tespit edilmi tir.

Ders kitaplarında görülen bu durum, ö rencilerin zihnî geli im basamaklarıyla uyum göstermektedir. İkö retim 6.Sınıf ö rencileri, somut algılamaya daha yatkındırlar. İkö retim 6.Sınıf Türkçe ders kitabında somut de erlerin (*do rudan tespit edilen de erler*) daha yo un olarak bulunması olumlu bir durumdur. Bunun yanında, İkö retim 7.Sınıfta okuyan bir ö rencinin soyut algılama düzeyi, İkö retim 6.Sınıftaki bir ö renciye nazaran daha ileri düzeydedir. İkö retim 7.Sınıf Türkçe ders kitabında ise soyut de erlerin (*metnin ba lamından hareketle tespit edilen de erler*) a ırlıkta olması, ö rencilerin zihnî geli im a amalarıyla ders kitaplarının uyumlu oldu unu göstermektedir.

5.2. ÖNER LER

- MEB öğretmenlerinin büyük çoğunluğu geleneksel eğitim anlayışıyla yetmiş ve yenilenen ilköğretim programının kabul edildiği 2004–2005 yılına kadar bu anlayışa uygun olarak eğitim-öğretime devam etmişlerdir. Öğretmenlerin söylem ve uygulamalarına baktığımızda, *yapılandırıcı yaklaşım* konusunda yetersiz oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin yeni program konusunda bilgilendirilmesi gereklidir. Hizmet içi eğitim faaliyetleri yoğunlaştırılmalı, hizmet içi eğitim, bu alanda bilimsel çalışmalarını bulunan uzmanlar tarafından yapılmalıdır.
- Yapılandırıcı yaklaşımda, öğrencilerin kendilerini ve çevrelerini tanıyabilmeleri için gözlem gezileri yapmaları gereklidir. Çocuk Esirgeme Kurumu, hastane, huzurevi vb. yerleri ziyaret etmeleri, çocukların değer kazanmalarına yardımcı olur. Buna rağmen, bürokratik işlemlerin fazlalığı, idarecilerin tutumları, öğretmenleri gözlem gezileri yapmaktan alıkoymaktadır. Bürokratik engeller kaldırılmalı, öğrencilerin gözlem yapabilmeleri için gerekli olan gezilere katılmaları ve başka insanları tanımaları sağlanmalıdır.
- Geleneksel eğitim anlayışıyla yetmişen, yapılandırıcı yaklaşımı anlayamayan öğretmenler, ölçme-değerlendirmede sıkıntı yaşamaktadırlar. Geleneksel eğitim anlayışında, yazılı ve sözlü değerlendirmeyle öğrencinin başarısı ölçülmeye çalışılırken, yapılandırıcı yaklaşım, bunların yanında ürüne ve projeye dayalı ölçme araçlarını dikkate almakta, öğrencinin çalışırken gözlemlenmesine önem vererek daha sağlıklı bir değerlendirme yapılmasını amaçlamaktadır. Hizmet içi eğitim yoluyla öğretmenlerin *yapılandırıcı yaklaşımda ölçme-değerlendirme* konusunda bilgilendirilmesi gereklidir.

- Ders kitaplarında, de erlerin bütünüyle yer almadığı, birçok de ere yeteri kadar yer verilmediği görülmüştür. Ders kitaplarında, Türk Millî Eğitiminin amaçlarında bahsedilen de erlerin tamamına yer verilmelidir.
- Ders kitaplarında de erler yeterince bulunmamaktadır. Öğretmenler, gözlem yaparak sınıfta, çevrede eksik olan de erleri tespit etmeli, *uyarlayıcı öğretmen* niteliğine bürünüp, üretici aklını ortaya koyarak ders kitaplarında bulunmayan de erleri öğrencilere kazandıracak etkinliklere yer vermelidir.
- Türkçe ders kitaplarında, Ayrılmaz Olma, Kanunlara Taat Etme, Vatan Sevgisi, Bayrağı Saygılı Olma, Basmazlık, Tarihî Eserlerimizi Koruma gibi Türk milletinin temel de erlerine yer verilmelidir.
- Türkçe ders kitaplarında, okuma-yazma-konuşma-dilbilgisi alanlarında öğrencilerin kazanım elde edecekleri etkinliklerin yanında, de er kazandırmayı amaçlayan etkinlikler de yer almalıdır.
- Yayınevlerinin bastığı Türkçe ders kitapları, Talim Terbiye Kurulu tarafından de erler konusuna önem verilerek, konunun uzmanlarına incelettirilmelidir.
- De er eğitimi ve öğretimi konusunda ara tırma ve inceleme yapan kurum ve kuruluşların sayısı artırılmalı, yayınları MEB tarafından desteklenmelidir.
- Öğretmenler, öğrencilerin ders başarısını artırmanın yanında, ahlakî bakımdan gelişmiş bireyler olmalarını da sağlamalı, Türkçe ders kitaplarında, metinlerde geçen kelime, kelime grubu, cümleler

yardımıyla ö rencilerde eksik oldu unu dü ündükleri davranı ları kazandırmak ve olgunla tırmak için çalı malıdır.

- De erler, model alınarak ve gözlem yoluyla ö renilir. Ö retmenler alanlarına hâkim olmanın yanı sıra, de erleri ya ayarak ve ya atarak davranı larıyla di er insanlara örnek olmalıdır.
- Okullarda ders saati en fazla olan ders Türkçedir. Ö renciler, zamanlarının büyük ço unlu unu, Türkçe ö retmeniyle birlikte geçirmektedir. Türkçe ö retmeni, nitelikli, de er sahibi bireyler yeti tirmek için bu fırsatı iyi kullanmalıdır. De er kazandırma üzerinde hassasiyetle durmalıdır.
- Ö retmenle, ö renci arasında sevgiye dayalı bir ba kurulmalıdır. “Seven sevdi ine itaat eder” vecizesinden hareketle, ö retmenini seven ö renci, ö retmenin kazandırmak istedi i de erleri daha kolay benimseyecektir. Korku ve baskı yoluyla davranı kazandırılmaz. Korku ve baskı unsuru ortadan kalktı nda, kazanılan davranı lar da önemsenmeyecektir.
- De er kazandırma amacı ta ıyan ö retmenler, de er kazandırmayı hedefledikleri ö rencileriyle olan ilgi ve alâkayı kesmemelidir. De erler, ö rencilere devamlı olarak; ama bıktırmadan telkin edilmeli, ev ziyaretleri yapılarak ö renciler takip edilmelidir.
- De er ö retiminde görsellik öne çıkmalı, günümüzün teknolojik imkânlarından yararlanılmalıdır. De erleri kazandırmayı hedefleyen slâyt, çizgi film, resim, film vb. materyaller, derste etkin bir ekilde kullanılmalıdır.

- Ö retmenler, sınıfta ders kitabından başka kaynakları da kullanmalıdır. Ö renciler sınıfta hikâye, şiir, deneme vb. edebî türlerle tanıştırılmalıdır. Ö rencilere, olumlu davranışlar kazandırmak için sınıf içinde farklı türlerdeki edebî eserlere yer verilmesi, ö retmenin bu arısını olumlu yönde etkileyecektir.
- Psikoloji bilimine göre, desteklenen olumlu davranışlar tekrarlanır. Ö rencinin bir de eri kazandı ı görüldü ünde, kazanılan de erin ö renci tarafından peki tirilmesi sa lanmalı ve ö renci ödüllendirilmelidir.
- Sınıf ortamında drama, örnek olay yöntemi vb. yöntemler kullanılmalı, yapılan her etkinli in sonunda ö rencilerin fikirleri alınmalıdır. Bu etkinliklerde de er kazanımına a ırlık verilmelidir.
- Ö rencilerin, sınıf içerisinde birlikte i yapabilme becerilerini arttıracak etkinliklere a ırlık verilmeli, olu turulacak kümeler vasıtasıyla, ortak bilinç olu turulması sa lanmalıdır. Bu e kilde, ö rencilere sorumluluk, payla ma, ba kalarının haklarına saygı duyma, kanunlara uyma gibi birçok de er kazandırılabilir.
- De er e itimi ve ö retimi (*insan e itiminin temel ta ı olması nedeniyle*) konusuna yetkili ki i ve kurumlar tarafından ö zen gösterilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

A ME, Souche (1977). *Yeni Pratik Pedagoji* (çev. Selahattin Odaba), Millî E itim Basım Evi, s. 31; Ankara.

AÇIKGÖZ, K. (2004)''Aktif Ö renme'', E itim Dünyası Yayınları; zmir.

AKBABA-ALTUN, S. (2001). *Örgüt sa lı ı*, Nobel Yayınevi; Ankara.

AKBABA-ALTUN, S. (2003). *E itim yönetimi ve de erler. De erler E itimi Dergisi*, 1 (1), 7–18.

AKBA , O. (2004). *Türk Milli E itim Sisteminin Duyu sal Amaçlarının II. Kademedeki Gerçekle me Derecesinin De erlendirilmesi*. Yayımlanmamı Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, E itim Bilimleri Enstitüsü; Ankara.

AKSU, Meral. " *Matematik Ders Kitaplarının De erlendirilmesi*", İlkö retim Okullarında Matematik Ö retimi ve Sorunları, Türk E itim Derne i Yay., 15; Ankara.

ATAMAN, Ay egül (2001). *Konu Alanı Ders Kitabı nceleme Kılavuzu Türkçe 1–8*. Nobel Yayınları; Ankara.

AYDIN, M. (2003). "Gençli in De er Algısı: Konya Örne i". *De erler E itimi Dergisi*. Cilt I, Sayı 3.

BA ARAN, .E. (1992). *Yönetimde insan ili kileri*, Gül Yayınevi; Ankara.

B LG N, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalı malar*, Sistem Yayıncılık; stanbul.

B NBA IO LU, Cevat (1988)."*E itime Giri* ", Binba ıo lu Yayınevi; Ankara.

BROOKS, J.G. and BROOKS, M.G. (1993). *In Search of understanding: The case for consructivist classrooms*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

BURSALIO LU, Z. (1962) *E itim Yönetimde Yeni Yapı ve Davranı* , E itim Bilimleri Fakültesi Yayınları; Ankara.

CEBEC , Aylin (2005). *İlkö retim Din Kültürü Ve Ahlâk Bilgisi Derslerinde Ahlâkî De erlerin E itimi Ve Ö retimi*, Yayımlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Uluda Üniversitesi; Bursa.

CEYHAN, Erdal ve Y T, Birol (2004). "Konu Alanı Ders Kitabı ncelemesi", Anı Yayıncılık, 68–69; Ankara.

CO KUN, M. Volkan; ÖNKA AÇIK, Nilgün (2004). “*İkô retimden Orta Ö retime Geçi te Türkçenin Önemi*”, **Ortaö retimde yeniden Yapılandırma Sempozyumu**, Milli E itim Bakanlı ı, Sözlü.

CO KUN, Volkan ve ÇET N, Didem. “*Yapılandırmacı Ö renme Sürecinde Ö retmen-Kılavuz Kitap li kisi*” , E itimde Yeni Yönelimler Sempozyumu IV “*Yapılandırıcılık ve Ö retmen*” “*Bildiriler*, s. 139–141, Özel Tevfik Okulları, 17 Kasım 2007, Ankara.

CO KUN, Volkan ve SARGIN, Mustafa. “*Yapılandırmacı Yaklaşım Çerçevesinde İkô retim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Strateji*” , 16. Ulusal E itim Bilimleri Bildiriler (Editör: Yrd. Doç. Dr. Ergin ERGNER), C.1, S. 334–337, Gaziosmanpa a Üniversitesi, 5–7 Eylül 2007, Tokat.

ÇEÇEN, M. A. , Ç FTÇ , Ö. (2007). *İkô retim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından ncelenmesi*. Millî E itim, S.173, 39–49.

DEMREL, Ö. (1999). *Planlamadan De erlendirmeye Ö retme Sanatı*, Pegem Yayıncılık; Ankara.

DURKHE M, Emile (2004). *Ahlâk E itimi* (Çev. O uz Adanır), Dokuz Eylül Yayınları; zmir.

EK , H. (2003). *Temel insani de erlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter e itimi programları*. **De erler E itimi Dergisi**, 1(1), 79- 96.

ERDEM, A.Rıza (2003). “*Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: De erler*”. **De erler E itimi Dergisi**. Cilt I Sayı 4.

ERDEN, Münire.(2005).*Ö retmenlik Mesle ine Giri* , Epsilon Yayınları; stanbul.

F CHTER, J. (1990). *Sosyoloji nedir?* (çev. N. Çelebi). Toplum Yayınları; Konya.

F DAN, N.(2003) .’*Okulda Ö renme-Ö retme*”, Alkım Yayıncılık; Ankara.

GÖKÇE, O. (1994). *Türk gençli inin sosyal ve ahlâkî de erleri*. Ata Dergisi, Selçuk Üniversitesi Yay.; Konya.

GÜNAYDIN, G. (2005). *Do an Karde Dergisinde Çocu a Kazandırılması Hedeflenen De erler ve Ortaya Çıkan Çocuk Modeli*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe E itimi Ana Bilim Dalı; Mersin

GÜNGÖR, Erol (1993). *De erler Psikolojisi*, Hollanda Türk Akademisyenler Birli i Yayınları; Amsterdam.

KAPLAN, M. (2001). *Türk Milletinin Kültürel De erleri*, Millî E itim Basımevi; Ankara.

- KARSLI, Mehmet. D. (2003). *Ö retmenli in Temel Kavramları*, (içinde, *Ö retmenlik Mesle ine Giri*), Pegem Yayıncılık; Ankara.
- KAYA, Z. (1997). “*Ders Kitabı Seçimi*”, IV. Ulusal E itim Bilimleri Kongresi Bildirileri 2, Anadolu Üniversitesi E itim Fakültesi Yayınları, No: 51; Eski ehir.
- KAYA, Z. (2002). *Uzaktan E itim*, Pegem A Yayıncılık; Ankara.
- KAYA, Özlem (2005). *Kimya E itiminde Yapılandırıcı Yaklaşım ile Geleneksel Yaklaşımın Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans. Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ortaö retim Fen ve Matematik Alanları Anabilim Dalı; Ankara.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla (2004). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Nobel Yayın Da itim; Ankara.
- MACLURE, S., and DAV ES, P. (1991). *Learning to Think: Thinking to Learn*. Oxford: Pergamon Press.
- MARLOWE, B. and PAGE M.L. *Creating and Sustaining the Constructivist Classroom*, USA, Corwin Press, 1998s.
- MEB. , 2001 Yılı Ba nda Milli E itim, Milli E itim Yayınevi, Aralık 2000, 165–171.
- MEB.(2005). *İlkö retim Türkçe Dersi Ö retim Programı Ve Kılavuzu(1–5.Sınıflar)*, Millî E itim Yayınevi; Ankara.
- MEB.(2005). *İlkö retim Türkçe Dersi Ö retim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar) Taslak Basım*, Devlet Kitapları Genel Müdürlü ü; Ankara.
- MEB.(2006). *İlkö retim Türkçe Dersi Ö retim Programı (6, 7, 8. Sınıflar)*, Millî E itim Yayınevi; Ankara.
- MENGÜ Ö LU, Takiyettin (1988). *İnsan Felsefesi*, s. 13, 97–109; İstanbul.
- ÖZKAN, Ferhan (1993). *E itim Terimleri Sözlü ü*, Emel Matbaacılık; Ankara.
- ORTAYLI, İber (2006). *Osmanlıyı Yeniden Keşfetmek*, Tima Yayınları, İstanbul.
- ÖZBAY, Murat (2003). *Ö retmen Görüşlerine Göre İlkö retim Okullarında Türkçe Ö retimi*, Gölge Ofset Matbaacılık; Ankara.
- ÖZDEN, Yüksel (1998). *Ö renme ve Ö retme*, PegemA Yayınları; Ankara.
- ÖZDEN, Yüksel (2005). *Ö renme ve Ö retme*, PegemA Yayınları; Ankara.
- ÖZENSEL, Ertan (2003). *Sosyolojik bir olgu olarak de er. De erler E itimi Dergisi*, 1 (3), 217-239

ÖZSOY, Hüseyin (2007). *İkô retim 4–5. Sınıf Fen Ve Teknoloji Ders Kitaplarının Ö renci, Ö retmen Ve Veli Görü leri Ba lamında De erlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, E itim Programları ve Ö retim Anabilim Dalı; Zonguldak.

PEHL VAN-AYDIN, . (2001). *Yönetmel, mesleki ve örgütsel etik* (2. baskı), PegemA Yayınları; Ankara.

PEKER, Hüseyin (1991). *Din ve Ahlâk E itiminin Psikolojik ve Metodik Esasları* s.145; Samsun.

PERKINS, David N (1999). "The Many Faces of Constructivism." Educational Leadership, November, 6–11.

P AGET, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. New York:International Universities Press.

RESN CK, L.B. (Ed.) (1989). *Knowing, Learning and nstruction: Essays in honor of Robert Glaser*. Hillsdale ,NJ: Lawrence Erlbaum.

ROKEACH, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.

SARI, E. (2005). "Ö retmen Adaylarının De er Tercihleri: Giresun E itim Fakültesi Örne i". **De erler E itimi Dergisi**. Cilt 3, Sayı 10.

SEVEN, Serdal (2001). *İkô retim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Hakkında Ö retmen Ve Ö renci Görü leri*, Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İkô retim A.B.D Sosyal Bilgiler E itimi Programı; Manisa.

SEVEN, Serdal ve KILIÇ, Abdurrahman (2005). "Konu Alanı Ders Kitabı ncelemesi" , Pegem A YAYINCILIK, s.26; Ankara.

SEVER, Sedat (2004). *Türkçe Ö retimi ve Tam Ö renme*, Anı Yayıncılık; Ankara.

SEZER, Özgen (2005). *İkô retim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında De erlerin ncelenmesi*. Yüksek Lisans. Marmara Üniversitesi, E itim Bilimleri Enstitüsü, İkô retim Ana Bilim Dalı, Sınıf Ö retmenli i Bilim Dalı; stanbul.

SÖNMEZ, Veysel.(2005). *E itim Felsefesi*, Anı Yayıncılık; Ankara.

EN, Ülker (2007). *Millî E itim Bakanlı ının 2005 Yılında Tavsiye Etti i 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe E itiminde De erler Ö retimi Üzerine Bir Ara tırma*. Yüksek Lisans. Gazi Üniversitesi, E itim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe E itimi Ana Bilim Dalı; Ankara.

MAN, M.(1994). *Örgüt kültürü*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları; Eskişehir.

TA DELEN, Uur (2004). *Yapılandırıcı Yaklaşım Göre Ders Kitabı Metinlerinin Hazırlanması Ve Bu Metinlerin Kimya Öğretmen Adaylarının Bilgilerine Ve Ders Kitaplarına Karşı Tutumlarının Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kimya Ana Bilim Dalı; Ankara.

TDK (2005). *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları; Ankara.

T T Z, Osman.(2005).*Yeni Öğretim Sistemi*, Zambak Yayınları; Ankara.

UYSAL, Enver (2003). “*Değerler Üzerine Bazı Düünceler ve Bir Erdem Tasnifi Denemesi: İnsani Erdemler İslâmî Erdemler*”, **Ü F Dergisi**, C.12, sayı 1, s. 52.

YAPICI, Mehmet. “*Yapılandırmacılık ve Sınıf*”,(http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_312.pdf,10.05.2008)

YILDIZ, Nilüfer (2008). *Muğla İli İlköğretim Okullarının 1,2,3,4,5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Kelime Ve Kelime Gruplarının Davranış Değişikliği Oluşturmasına Yönelik Katkıları*. Yüksek Lisans. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı; Muğla.

<http://ttkb.meb.gov.tr>

EKLER

6.Sınıf

ncelenen Kitaplar

Yayın Evi	Yazarlar	Metnin Adı	Metnin Yazarı
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Türkiye	Adil TURAN
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Eskici	Refik Halit KARAY
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Sevgi Payla tıkça Ço alır	Nuray BARTOSCHEK
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Kelo lan le Sihirli Ku	Ziya AFAK
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Atatürk	Ahmet KAPULU
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Atatürk'ün Ki ili i Ve Özellikleri	Muhammed AH N
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Kadın Ulusun Temelidir	smet KÜR
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Türk Müzi i ve Türk Folkloru	Ahmet KAPULU
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Alo...Graham Bel	Ülker KÖKSAL
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Gelece in Dünyası	Ruth MUSGRAVE
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Edison	Güner ÜM T
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Çocuklar Do u tan Bilim Adamıdır	Zuhal ÖZER
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Pulsuz Dilekçe	Atalay YÖRÜKO LU
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Ah u Gençler	Turgut ÖZAKMAN
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	La Fonten Orman Mahkemesinde	Yalvaç URAL
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	nsanlık Mektebi	A. Hüseyin ÇIRAKMAN
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Ormanda Sabah	Kemal GÜNEN
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Süpermen stanbul'a Dü tü	Muzaffer ZGÜ
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Zerdali A acı	Cahit KÜLEB
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Çocuk le Geyik	S. SEZER-A.ÖZYALÇINER
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Prensi Olmayan Masal Kitabı	Fatih ERDO AN
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Özgün Bir Konu Aranıyor	Melsa TEKEL
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Masal Adam	Marcello ARGILLI
KOZA Yayın Da itim A. .	A. KAPULU, S. DEDEO LU, . KAPLAN, A. KARACA	Kitaplarımın Cumhuriyetinde	Halim YA CIO LU

7.Sınıf
ncelenen Kitapla
Yayın Evi

Yazarlar	Metnin Adı	Metnin Yazarı
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin İlk Altında Çocuğun Eğitim Hakkı	Emine AKYÜZ
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Hiroşimalı Masahi Nii	Oktay AKBAL
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Hayal Çocuk	Niyazi BERKNC
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Haritada Bir Nokta	Sait Faik ABASIYANIK
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Atatürk'ü Tanımak	Komisyon
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Atatürk'ün Türk Diline Verdiği Önem	Ahmet MUMCU
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Atatürk'ü Altınla Satın Almak isteyen	Kılıç Ali
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Mareşal	
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Muhsin Erturul	Kemal ARIBURNU
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Renkler	Korhan KOÇAK
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Yukarıda Ne Var Ne Yok	Billy ARONSON
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Hamilton Adası	Gülten DAYIO LU
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Çevre Dostu Bir Bilimci	Gökhan TOK
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Çocukluk	Cevdet Kudret SOLOK
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Ne e	Hasan Ali YÜCEL
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Dostluğun Değeri	BEYDEBA
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Dedemin Pili Bitmesin	Üzeyir GÜNDÜZ
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Alı kanlık	MONTAIGNE
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Mehmet Okur	Günseli MINDIKO LU
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Balıkçıl	La FONTAINE
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Hasan Ali YÜCEL
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Milli Kültürün Önemi	rem TÜRKYILMAZ
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Çekoslovakya Türkleri	Yılmaz ÇETNER
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Nazar Boncuğu	Oya AYMAN
B. YANGIN, A. ÇELEPO LU, F. TÜRKYILMAZ	Havada Bulut Yok	Anonim